

50 ANYS d'Escoles Agràries

Pàg 03 De la capacitat agrària a la formació professional agrària Pàg 30 Projectes del Servei de Formació Agrària Pàg 59 Construïm el nostre futur a través de la formació i el talent: celebrem els 50 anys de les escoles agràries Pàg 61 Les escoles de Formació Agrària Pàg 90 Infografia Pàg 92 Parlem amb Cristina Montserrat, Judit Carreira, Ramon Martorell i Jordi Duch.

Teresa Jordà Roura

Consellera d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACC)

Escoles agràries: una cultura pròpia de la formació en l'entorn rural.

Ens trobem davant d'una efemèride singular: el Servei de Formació Agrària compleix 50 anys, des de la inauguració d'aquella primera Escola d'Alfarràs l'any 1972. 50 anys d'aquella escola única fins a la xarxa actual d'escoles. Pel Servei de Formació han passat més de 500 professors, 22.000 alumnes de formació inicial i s'han fet multitud d'activitats de formació contínua per tot Catalunya.

D'aquesta activitat constant arreu del territori queda una manera de fer i de ser pròpia. Les escoles tenen una gran cultura cooperativa: treballen en xarxa, estableixen grups de treball entre les diferents escoles i porten a terme i coordinen projectes de manera conjunta. Cadascuna amb la seva especialització, serveixen de suport a les altres escoles que tenen, alhora, una especialització diferent. S'han establert, també, canals de formació propis; d'uns professors als altres; s'han cedit materials, educatius i de pràctiques; s'han compartit despeses de viatges o de sortides tècniques, i el programa de pràctiques a l'estranger funciona com si de fet es tractés d'una única escola amb 14 grups diferents.

Una bona prova d'aquesta cultura col·laborativa és aquest mateix *Dossier*: més de 30 autors i autores de les diferents escoles i dels Serveis Centrals. Ara bé, darrere la signatura d'algunes autories d'aquest *Dossier* s'amaguen els noms d'altres persones del Servei de Formació que també han fet les seves aportacions. A totes elles, moltíssimes gràcies.

Un altre tret diferencial ha estat la integració al territori. Les escoles van néixer amb

vocació de col·laborar d'una manera ferma amb la societat que els envoltava i de contribuir al desenvolupament del seu entorn. Així, les activitats de les escoles es van diversificar per donar resposta a les necessitats de formació del seu territori. Naixia també el concepte de desenvolupament rural. Des de les escoles es van fer propostes i, per posar-ne un exemple, es van establir els fonaments de futures associacions comarcals de turisme rural.

Sorpren, encara ara, la capacitat d'adaptació de les escoles i la seva gent als canvis, ja siguin les successives reformes educatives, o bé als diferents mètodes, a les noves tecnologies, però també a les diferents polítiques agràries comunes. Així, s'ha modificat i adaptat el programa d'incorporació de joves a l'agricultura, s'han incrementat els cursos de determinades temàtiques com ara les mediambientals, s'ha ajudat a diversificar l'agricultura, a introduir noves tecnologies, a millorar la gestió econòmica i tècnica de les explotacions, a millorar l'esperit emprenedor dels nostres agricultors i ramaders, etc. També han estat capaces d'adaptar-se, de forma força eficient, al confinament a causa de la covid-19 de la primavera de 2020: el professorat de les escoles va començar, immediatament, a fer classes telemàtiques amb l'ajut de les eines informàtiques que ja s'utilitzaven prèviament. Han estat centenars d'hores en línia, oferint suport educatiu i, fins i tot psicològic als alumnes, gràcies a l'esforç i l'entrega dels docents de les diferents escoles.

Aquests són, doncs, els trets més característics del Servei de Formació: integració al territori, plasticitat i capacitat d'adaptació i col·laboració entre escoles. Tot això crea una cultura pròpia del que és la formació de l'entorn rural.

Res de tot això no hagués estat possible sense les persones que formen part del Servei de Formació Agrària: docents, personal d'administració, personal de finca, i dels serveis de residència, neteja i cuina. A tothom, moltes gràcies.

Serveixi també aquest *Dossier* per recordar a aquells alumnes, professors, personal de serveis, d'explotació, que ja ens han deixat, alguns dels quals molt recentment. Tots ells han posat la seva empremta i han contribuït, d'una manera o altra, a fer del Servei de Formació el que és avui dia.

Dossier Tècnic. Núm. 116

50 anys d' Escoles Agràries. Maig 2022.

Edició

Direcció General d'Empreses Agroalimentàries, Qualitat i Gastronomia.

Consell de Redacció

Carmel Mòdol Bresolí, Joan Gòdia Tresàncez, Maria Glòria Cugat Pujol, Cristina Massot Berna, Neus Ferrete Gracia, Mercè Soler Barrasús, Enric Vadell Guiral, Jordi Ruiz Olmo, Rosario Allué Puyuelo, Laura Dalmau Pol, Valentí Marco Sanz, Antoni Enjuanes Puyol, Jaume Sió Torres, Maties Ramos Rey, Maria Josep de Ribot Porta, Joan S. Minguet Pla, Mireia Medina Sala, Rosa Cubel Muñoz.

Coordinació i producció

Maria Josep de Ribot Porta, Imma Malet Prat, Annabel Teixidó Martínez i Anna Corney Riera.

Correcció i assessorament lingüístic

Lluís Piqueres Pla i Susanna Saval Costa

Grafisme i maquetació

Carlos Guzmán Lorente.

Impressió

EADOP

Dipòsit legal

B-16786-05.

ISSN: 1699-5465.

El contingut dels articles és responsabilitat dels/de les autors/es. DOSSIER TÈCNIC no s'hi identifica necessàriament. S'autoritza la reproducció total o parcial dels articles citant-ne la font i l'autoria.

Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

Gran Via de les Corts Catalanes, 612-614. 08007 - Barcelona.

Més recursos, enllaços i versió electrònica:

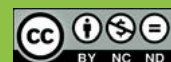
<https://ruralcat.gencat.cat>

<http://agricultura.gencat.cat/>

e-mail: sia.daam@gencat.cat

Portada:

Autor: Carlos Guzmán Lorente.

DE LA CAPACITACIÓ AGRÀRIA a la formació professional agrària

Evolució dels logotips del Servei de Formació Agrària. Font: Servei de Formació Agrària.

01. El model territorial i de la formació agrària a Catalunya

La primera escola: Escola de Capacitació Agrària d'Alfarràs

En acabar els estudis d'enginyer agrònom l'any 1968, em vaig presentar al Servei d'Extensió Agrària (SEA) a Madrid i vaig obtenir una beca per treballar-hi; de moment vaig especialitzar-me en pradenques i farratges. El meu primer destí va ser l'oficina del SEA a la Seu d'Urgell i després vaig passar al Centre Regional de Reus. Quan portava tres anys, un dia de

principis de 1971, el cap regional va cridar els tècnics i ens va dir que es començarien les obres d'una escola de capacitació a Alfarràs i que el director d'obres seria en Francesc Camino.

Així va ser el meu començament a la formació agrària, ja que després d'un any es van acabar les obres i em van fer director de l'escola.

Jo, de capacitació i escoles, no en tenia grans coneixements, però treballant i amb bons companys s'aprèn ràpid. Com que a Catalunya no hi havia cap escola, i els referents per ser més anti-

gues eren l'escola sindical de Mollerussa i la de la Diputació de Barcelona de Caldes de Montbui, les dues d'un estil força diferent de com era la formació a Capacitació Agrària, vaig intentar fer quelcom diferent, cosa que no sé si vaig aconseguir, però sí que en poc temps Alfarràs va adquirir un bon prestigi.

Prop de Reus, al Morell, mitjançant un conveni hi va haver una altra escola, que va durar poc temps.

L'origen de l'escola

Personalment, crec que va ser idea de l'advocat Manuel Garreta (de Balaguer), que assessorava l'Ajuntament d'Alfarràs. Van cedir al *Ministerio de Agricultura* uns terrenys al costat del riu Noguera Ribagorçana, amb la condició que s'hi fes una escola agrària, d'especialitat fructícola. L'advocat Garreta va ser fonamental per lligar els desitjos del municipi i de la Direcció General de Capacitació que volia fer una escola a Catalunya, ja que l'escola del Morell va fracassar en aquella època.

En fer-me jo càrrec de l'escola un cop ja construïda, recordo que vam fer un plànol de la finca, de 14 ha anomenada El Sot, que va ser almenys els primers anys la base de les plantacions, les pràctiques, els regs per aspersió... més tard vaig pensar a estructurar l'escola, ja que no se me n'havia donat cap estructura, i vaig fer la que vaig creure millor.

Vàrem crear una sèrie de departaments:

- Departament centre docent: professorat, internat, menjador.
- Departament finca: fructicultura, horticultura, plantacions, experiències.
- Departament maquinària i taller: pràctiques.

El personal va ser suficient i variat, i no els nomenaré per no oblidar-me'n cap, perquè em sabia molt de greu, ja que tots varen ser molt professionals. El professorat era en part tècnic, els de pràctiques i els de lletres, a més era bàsic el cap d'internat, el personal laboral de cuina i residència, i el personal de finca i maquinària.

Val la pena recordar el camp d'experiències d'unes 4 ha de poma, pera i préssec, en diferents tipus de plantació i esporga, que es va fer amb la col·laboració total de l'especialista en fructicultura del SEA.

Era per a mi molt important que la població conegués l'escola –efectivament avui dia molta gent encara la recorda i en fa seguiment–, i per això recorria a la diada de portes obertes i lliurament de diplomes, que sempre va ser molt acceptada.

El primer curs de capatassos agrícoles, amb 29 alumnes i una durada d'un any, va començar el mes de desembre de 1972.

El primer curs 1972 va ser dur, ja que omplir l'escola d'alumnes va ser difícil, varen ser moltes visites als ajuntaments de la comarca, a les cambres agràries, conferències o xerrades, articles als diaris de Lleida, amistats personals, escoles i instituts; en definitiva, molt de treball. Així aconseguí 29 alumnes que volien estudiar capatàs agrícola, d'un any de durada, per a joves de 16 anys o més i que estiguessin lligats a una empresa familiar agrària.

Vàrem començar el mes de desembre, volíem que fos abans de Nadal per no perdre un curs.

No va ser aquesta la única vessant de la nostra feina. La primera va ser durant

Inauguració de l'escola d'Alfarràs (1972). Foto: EA d'Alfarràs.

l'octubre i novembre de 1972, quan vam acollir uns guardes forestals de Lleida: la logística la portàvem nosaltres, alimentació i habitació per a qui ho necessités, preparar viatges o visites en autocars, i el professorat eren els enginyers de l'*Instituto de la Conservación de la Naturaleza* (ICONA). Eren cursets de 15 dies, en grups d'uns 40 guardes i, evidentment, eren cursets de reciclatge. Aquests cursets, que en principi semblaven que a nosaltres no ens aportarien res de positiu, crec que ens varen obligar a madurar ràpidament, ja que ens van ensenyar a conviure amb alumnes, encara que en aquesta ocasió eren professionals, funcionaris.

Però sobretot es varen posar en marxa els serveis, sobretot els de menjador, cuina, aules..., i tot va funcionar molt bé, i des d'aquí podem felicitar el personal de cuina i neteja i tots els que hi eren en aquell moment.

Posteriorment van arribar els cursos als CECA (centres de capacitació agrària); crec que en teníem catorze i pertanyien al Servei d'Extensió Agrària, cadascú a una agència.

Aquest jove de 14 anys havien acabat l'ensenyança primària i feien un primer grau d'FP-I. Aquesta FP la feien a l'agència però no tenien accés, en general, a pràctiques de maquinària i taller, ni tampoc a classes de religió i de formació política, que en aquella època eren obligatòries en la formació reglada. Aquesta formació última nosaltres la podíem donar amb personal que buscàvem, i després fèiem un certificat que els servia per tenir l'expedient complet.

Aquests cursets a l'escola duraven 15 dies, i es van fer durant uns 15 anys, mentre els CECA no van tenir centres propis.

Els estudis de capatàs agrícola eren interessants, perquè mentre el *Ministerio de Educación* no s'havia preocupat de la formació professional agrària, era l'únic estudi que hi havia d'agricultura d'aquest nivell, i a més el *Ministerio de Agricultura* havia preparat subvencions d'incorporació a l'empresa agrària que exigia una titulació com aquesta.

Però els temps anaven canviant i modernitzant els estudis, i així vam decidir tam-

bé fer l'FP-I completa a l'escola, cosa que no va comportar cap problema.

Immediatament després vàrem pensar en l'FP-II, que eren tres cursos, amb la idea que amb el primer curs poguessin obtenir també el certificat de capatàs agrícola, per no perdre aquesta titulació tan nostra.

Per obtenir els permisos d'FP-II primerament vàrem presentar la documentació a la delegació de Lleida del *Ministerio de Educación*. No hi va haver cap problema, ja que estàvem molt ben preparats quant al professorat, instal·lacions i pràctiques. Àdhuc recordo que la majoria del nostre professorat en aquella època teníem el Certificat d'aptitud pedagògica (CAP).

Més problemes vaig tenir amb el propi Servei d'Extensió i Capacitació del *Ministerio de Agricultura* a Madrid, que eren molt reticents a aquest canvi, ja que ho veien com una pèrdua d'alumnes autènticament d'origen pagès.

Finalment, en una de les reunions de directors d'escoles d'Espanya que celebràvem a Madrid convocats pel subdirector de Capacitació, vaig demanar la paraula i vaig intentar convèncer-los que es tractava d'un avenç, i ho devia fer prou bé perquè ens van concedir el permís.

Va arribar la Generalitat i amb ella els traspessos de competències l'any 1978. Una de les primeres van ser les del Servei d'Extensió i Capacitació Agrària i les del seu personal.

He d'agrair que al poc temps em van oferir el càrrec de cap del Servei de Capacitació i, per tant, a més d'Alfarràs havia d'ocupar-me del Servei. Posteriorment, el 1982 em vaig ocupar de la Direcció General de Promoció i Desenvolupament Agrari, amb la qual cosa em vaig separar bastant de l'Escola d'Alfarràs, però sempre ha estat per a mi la nineta dels meus ulls, fins i tot quan el 1984 vaig passar a ser delegat d'Agricultura de la demarcació de Lleida.

Vull donar les gràcies als que han tingut la paciència de llegir la meua part d'aquest dossier tècnic i vull afegir que avui dia, ja jubilat fa nou anys, de tots els períodes de la meua feina com a funcionari, la que recordo amb més estima són els anys dedicats exclusivament a Alfarràs.

Autoria

Francesc Camino Germà

Enginyer Agrònom.
Director Escola Agrària
d'Alfarràs (1972-1982).
fcaminogerma@hotmail.com

02. La tasca de formació dels SEGE

La creació dels SEGE i el seu funcionament, 1968-1982

Com a tècnics agrícoles dedicats a l'assessorament i la formació de la pagesia del nostre país, ens fèiem un tip d'anar pels pobles fent xerrades, promovent cursets, demostracions de poda i altres activitats que la transferència tecnològica ens portava a fer. Jo parlo de finals dels anys 1960 fins a l'any 1982, dins de la tasca del Servei d'Extensió Agrària, bressol de les Escoles de Capacitació Agrària.

A la tardor de 1968, impartíem un curs d'horticultura a Mont-roig del camp. Uns quants cursetistes, força joves però amb poder de decisió a les seves explotacions familiars, ens van dir el dia de la finalització: "El curset ja s'acaba. Per què no ens reunim periòdicament i empenem activitats que aportin millores a les nostres explotacions i a les dels nostres veïns?" I, d'aquesta manera tan senzilla, va néixer el primer grup de pagesos de formació contínua al nostre país i a l'Estat. Fèiem reunions setmanals, experimentació aplicada en una parcel·la en comú, planificació de cultius i treballs en aquest camp comunitari,

viatges d'estudi, xerrades tècniques i socials, visites comunitàries a les explotacions dels membres mateixos, reunions amb pagesos de la comarca amb cultius semblants i gestió d'explotacions, entre d'altres.

Més tard, al gener de 1969, promovíem un curset agrari sobre l'avellaner a Alforja. En acabar, va passar el mateix. El grup d'assistents va manifestar el seu desig de continuar dient: "El curset ha estat molt bé, però veiem que si els coneixements adquirits no s'associen a una acció contínua tot acaba en no-res. En canvi, si esdevé una dinàmica activa, els coneixements no solament serveixen, sinó que van millorant i s'apliquen, ja que cal estar al dia. I creiem que la nostra pagesia només subsistirà si procura estar al moment, dins de la tècnica i l'economia del ram." D'aquesta manera, va néixer el segon grup de formació contínua a tot l'Estat. I es va actuar com a Mont-roig del Camp amb un camp d'avellaners en comú, reunions quinzenals, gestió, etc.

"Per què no ens reunim periòdicament i empenem activitats que aportin millores a les nostres explotacions i a les dels nostres veïns?" I, d'aquesta manera tan senzilla, va néixer el primer grup de pagesos de formació contínua al nostre país i a l'Estat.

De la metodologia i del treball dels dos grups, vaig fer-ne una ponència, i, a l'any 1970, vam presentar-la a l'assemblea de tots els caps d'agència d'extensió agrària de Catalunya i les Balears. Eren uns 60 companys que van acollir molt bé la ponència. Érem en plena era franquista. Fins i tot un sub-

director del *Ministerio de Agricultura, Ganaderia y Pesca* de Madrid, del qual depenem com a organisme autònom, em va dir: "Pon el grupo de Mont-roig i de Alforja dentro de sus cooperativas. Así sueltos, son ilegales y puedes tener problemas". I jo li vaig respondre: "Es la mejor forma de capacitar a la gente". I vam continuar treballant. Al cap de dos anys, aquests grups i tots els que havia format el *Ministerio* mateix van rebre el nom de SEGE, *Seminario de Extensión en la Gestión de Explotaciones*.

L'any 1980 a Catalunya va haver-hi 113 SEGE amb una participació de vora 2.000 pagesos i ramaders.

No tinc gaire memòria, però els anys de creació d'aquests grups, 1968 i 1969, hi havia una sola Escola de Capacitació a Mollerussa, que crec que depenia del *Ministerio del Trabajo*. Un perit agrícola de Riudoms, Josep Font, la dirigia. Un bon amic, que va morir com

a conseqüència d'un accident a una finca que tenia prop de la població. Més tard, el *Ministerio de Agricultura* i la Generalitat ja van crear les altres escoles, com ara Alfarràs, Tàrrega o Amposta. També recordo que al Mas Bové, a Constantí, la Diputació de Tarragona en va crear una que era governada per Lluís Pujades de Frias, d'Extensió Agrària. Igualment, una organització religiosa gestionava l'Escola Familiar Agrària a Bell-lloc del Pla (Girona), que va ser dirigida pel bon amic i actualment president del Col·legi de Enginyers Tècnics Agrícoles i Forestals de Girona, Jesús Domingo, juntament al recordat company Amorós. Aquesta organització en va crear més, entre les quals la de Quintanes, Linyola, Camp Joliu, etc.

Els SEGE

Mentrestant, els SEGE dúiem molta gestió i capacitació de pagesos i ramaders. D'aquells dos grups incipients sense un nom legal, es va passar a Catalunya l'any 1980 a haver-n'hi 113 amb una participació de vora 2.000 pagesos i ramaders. Què feien, ho exposo a la figura 1.

Es treballava molt la gestió econòmica. Feien moltes anotacions de tipus econòmic. Hi havia 172 comptabilitats totals, 609 per a activitats econòmiques, 524 fitxers de cultius, 315 fitxes d'animals, i 35 grups feien anàlisis amb base tècnica i 34 amb base econòmica.

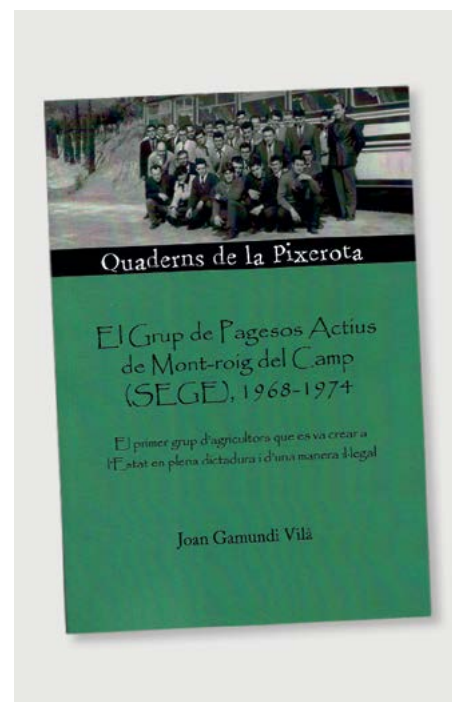
Però, com he remarcat anteriorment, els grups SEGE van ser fonamentals en la capacitació dels nostres agricultors i ramaders. Hi havia SEGE locals, comarcals i intercomarcals. Ja veieu les possibilitats de treball formatiu que tenien.

En general, els assessors dels grups SEGE eren els Agents d'Extensió Agrària. Però molts perits agrícoles i enginyers agrònoms, aliens a aquest Servei, de vegades lligats a empreses comercials i d'altres organismes, hi van participar activament. Els grups no eren tancats, ja que tenien anualment assemblees amb la seva comunitat i gent dels pobles veïns.

L'exministre d'Agricultura de l'Estat en temps de Felipe González, per la seva condició (abans de ser ministre era

Figura 1. Dinàmica d'un SEGE. Foto: Joan Gamundi.

Llibre SEGE Mont-roig. Foto: Joan Gamundi.

tècnic del Servei d'Extensió Agrària), va ser un gran divulgador d'aquests grups, dels quals van crear-se a tot l'Estat vora de 1.200. Segons Romero, també se'n van formar a l'Amèrica del Sud.

L'agricultor o ramader que es capacitava bé assumia les noves tecnologies amb molta rapidesa. I podria parlar llargament del valor humà i social d'aquests grups, de la integració dels tècnics i de la taca d'oli que s'escampava per la comarca amb els nous avenços tecnològics i socials.

He estat molt biogràfic i potser una mica antiquat en parlar dels grups. Crec que, en desaparèixer el Servei d'Extensió Agrària, les escoles van agafar la formació dels joves pagesos, si més no la tasca formativa de la gent lligada al camp del món rural, i han fet una gran tasca. 50 anys són molts anys i felicito tot el professorat i personal administratiu i laboral d'aquestes escoles, incloent els jubilats i no oblidant els traspasats, per la meravellosa tasca que han dut a terme. Particularment, vull esmentar el meu entranyable company Josep Valls i Sarró. Quan jo era a l'agència de Reus, es va incorporar com a Agent d'Extensió Agrària. I es va especialitzar en els planters. Amb el de Riudoms, va aconseguir tots els premis que hi havia en aquella època, acompanyat d'en Ramón Guspí, gran persona, al cel sia.

Ja tinc 82 anys, us parlo dels meus records.

Moltes felicitats pels vostres 50 anys lluitant per la capacitat del jovent rural del nostre país.

Autoria

Joan Gamundi Vilà

Pèrit agrícola.

Agent d'Extensió Agrària.

joangamundi@gmail.com

03. La tasca de formació dels planters d'Extensió Agrària i de les escoles de capacitació agrària

L'any 1955, sota els *Acuerdos Hispano-americanos*, es va crear a l'Estat espanyol el *Servicio de Extensión Agraria* (SEA). El model que inspirà aquest Servei va ser el dels EUA, i se'n van seguir els mètodes de treball i se n'adaptaren els idearis bàsics a la realitat espanyola.

L'any 1982 el SEA desaparegué arran de les transferències a les comunitats autònomes. Va arribar a tenir 750 agències comarcals i quasi 2.000 extensionistes. La filosofia d'extensió es concretava a donar suport als professionals de l'agricultura per tal d'aconseguir que fossin protagonistes del seu propi desenvolupament, mitjançant la millor utilització de llurs recursos.

La unitat bàsica d'actuació era l'agència d'extensió agrària i tenia un àmbit comarcal. Les activitats penjaven d'un pla anual de treball i anaven adreçades a les explotacions agràries, les famílies, la joventut i les comunitats.

Al poc temps de la creació del SEA, es van crear els primers planters d'extensió agrària, nom que responia a grups de joves pagesos que es formaven en l'àmbit professional. Cada agència comarcal detectava les necessitats de formació dels joves de la comarca i es constituïa el grup per a una localitat determinada o per diverses. El model de formació s'inspirava en els clubs 4-H americans, especialment de Califòrnia, que es nodrien del principi *learning by doing*, és a dir, "aprenem fent".

Els agents d'extensió agrària, junt amb els joves que s'hi havien inscrit, elaboraven el programa de l'any, tant en els aspectes tecnològics com socioeconòmics. Alhora es fixaven els horaris i les activitats a dur a terme. Normalment, es reunien un cop per setmana, tarda-vespre, durant un parell d'hores. L'agència cercava els col·laboradors adients per a les classes teòricopràctiques.

Al poc de la creació del Servei d'Extensió Agrària, es van crear els primers planters d'extensió agrària, nom que responia a grups de joves pagesos que es formaven en l'àmbit professional.

Un complement important d'aquesta metodologia eren els viatges per conèixer altres realitats (explotacions agrícoles, ramaderes o forestals, indústries agroalimentàries...) i fins i tot a l'estranger. Per tal de reforçar alguns aspectes del programa, es feien estades de pràctiques a les escoles de capacitació agrària (Alfarràs o Mas Bové) durant una setmana.

Cap als anys 1970, el *Ministerio de Agricultura* va dotar una línia de crèdit per als joves que fessin un petit projecte a la seva explotació.

A Catalunya, quasi cada comarca tenia un planter de joves. Personalment, des de l'Agència de Reus vaig tutelar-ne dos, un a Riudoms i l'altre a la Selva del Camp.

Com a conclusió diria que és possible que els coneixements i habilitats adquirits fossin minsos, però d'una cosa estic ben segur, i és que van aprendre a planificar i organitzar, a treballar en equip i, a més, s'ho van passar d'allò més bé. Més tard, de 1972 a 1977 vaig ser el coordinador de tots els planters de Catalunya.

La tasca de les escoles de capacitació agrària

A principis dels anys 1970, a l'empara de la Llei d'educació vigent, el *Ministerio de Agricultura* va establir una xarxa de centres de formació sota la denominació de Centres de Capacitació Agrària (CECA). Aquests centres estaven adscrits a les agències d'extensió agrària, que eren les responsables de la seva gestió.

Es va optar per un model d'escola de capacitació agrària més propera als futurs alumnes, d'àmbit comarcal o similar i adaptada a l'agricultura de cada zona.

La seva tasca educativa passava pel primer grau de la formació professional en l'àmbit de l'agricultura, ramaderia i forestal. La seva estructura i model de funcionament eren:

- Utilització dels locals de les agències mateixes o altres cedits o llogats.
- El professorat era el personal tècnic de l'agència, un monitor contractat pel *Ministerio* i persones externes amb formació tècnica o humanística, contractades via administrativa i remunerades en funció de les hores de classe impartides.
- Un pressupost de funcionament, diluït en el de l'agència, que difícilment podia cobrir les necessitats que exigia la funció educativa.
- Es programaven estades de pràctiques a l'Escola d'Alfarràs per completar la formació en aquells aspectes per als quals el CECA no disposava de recursos.
- Es feien visites a empreses agrícoles, ramaderes, forestals, d'adobs, maquinària...

En aquesta primera etapa es van crear els CECA de Tortosa, Balaguer, Manresa i Figueres. Més endavant els d'Ampostà, Gandesa, la Seu d'Urgell, Solsona, Tremp, les Borges Blanques, Lleida i Tàrraga.

Alguns CECA, a més de l'Escola d'Alfarràs, van iniciar el segon grau de la formació professional.

La creació del Servei de Capacitació Agrària

A finals dels anys 1970 es produïren els traspassos de serveis de l'Estat a la Generalitat. Els primers a ser traspassats varen ser els CECA. Des del

primer moment la Generalitat va prendre en consideració la creació d'un servei específic a fi de gestionar l'àmbit de la capacitació agrària, és a dir, escoles de capacitació i CECA.

En primer lloc, calia cercar el model d'escola més adient a les finalitats que s'atribuïen al nou servei: la formació professional dels joves pagesos i la preparació per a la seva incorporació a llurs empreses. Amb el suport de la Universitat Politècnica de Catalunya es va elaborar un estudi *ad hoc* per tal de determinar si era més convenient un model d'escola especialitzada o un model d'escola més propera als futurs alumnes, d'àmbit comarcal o similar i adaptada a l'agricultura de cada zona.

Era el moment oportú, atès que podia escollir un model o altre perquè només teníem tres escoles amb infraestructura. Alfarràs, que ja feia set anys que funcionava, i Ampostà i Tàrraga, que tot just havien finalitzat la seva construcció i havien estat transferides. Finalment, es va optar pel model territorial, que preveia la creació de noves escoles a partir dels CECA existents amb els ajustos necessaris.

Aquells van ser moments molt emocionants. Érem conscients que estàvem fent quelcom transcendent. A l'Escola d'Al-

farràs, en Francesc Camino i jo, vam iniciar els treballs per dissenyar el nou servei. Per Ordre de 2 d'abril de 1980 es creà el Servei de Capacitació Agrària (SCA). La tasca que teníem per endavant era important i alhora engrescadora. Per on comencem?

El factor humà

Partíem de zero. Tot el personal docent, a excepció dels monitors i alguns agents d'extensió agrària i el professorat de l'Escola d'Alfarràs, tenia un contracte administratiu per hores. Calia dotar les escoles dels equips humans necessaris. Sabíem que això no seria fàcil. A l'Administració el personal propi és funcionari o contractat laboral. El Departament participava de la solució, però s'havia de materialitzar. El secretari general d'aquella època va donar una forta empenta al tema. El personal docent de les escoles tindria la condició de contractat laboral, un cop superat el procés de selecció.

Això va permetre establir els equips docents, puix més del 80% del professorat va tenir un contracte indefinit. Al mateix temps es va anar dotant les escoles del personal de manteniment, de cuina, finca i neteja.

Un cop aconseguida l'estabilitat del professorat, calia implementar un pla de

Algunes escoles feien les seves pròpies revistes com ara "l'Aixada" (EA del Pirineu), o "Coses Nostres" a l'EA de Tàrraga. Les escoles de les Terres de Lleida (Escoles Agràries d'Alfarràs, Tàrraga, V. de Balaguer i Les Borges Blanques), van fer també la seva publicació. Foto: EA de Tàrraga.

formació continuada per a tot el personal. A tal fi es va disposar de diferents línies d'actuació; d'una banda, a través del programa anual de cursos del Centre de Formació i Estudis de Reus; de l'altra, mitjançant les escoles d'estiu que el Servei programava en finalitzar el curs escolar. Aquesta activitat va ser molt important per cohesionar les escoles al voltant d'un projecte comú, alhora que va propiciar un intercanvi d'experiències entre el professorat i un apropament a la realitat de cada escola.

Consolidar la xarxa d'escoles

Per tal de reorganitzar el conjunt de CECA rebuts per les transferències, es van tancar Tortosa (tot potenciant Amposta) i Lleida. Al mateix temps es construïen les escoles de les Borges Blanques, Vallfogona de Balaguer, la Seu d'Urgell, Solsona i l'Escola Forestal de Santa Coloma de Farners. Alhora s'adaptaren les escoles de Reus (Mas Bové) i es va tancar el CECA de Figueres per crear l'Escola de l'Empordà. L'Escola del Pallars s'ubicà a l'estació de ferrocarril de Palau-Puigcercós (Tàrragona).

Varen ser anys de fort creixement i adaptació. Alhora que s'anaven construint les noves escoles, calia dotar-les d'una estructura organitzativa, adient a la tasca encomanada. Pel Decret 92/1987, de 4 de març, es va reestructurar l'SCA i es va dotar les escoles de la figura del gerent. Quant a l'activitat docent reglada, les escoles tenien director, cap d'estudis i secretari administrador, mentre que els CECA no tenien cap d'estudis, d'acord amb el Decret 238/1986, de 4 d'agost. Cal dir que la voluntat del Departament era convertir-los tots en escoles.

Un cas singular dins la xarxa d'escoles del Departament era l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de l'Hospitalet de Llobregat (ECAE), que es va crear per Decret 215/1994, de 30 d'agost, en el marc d'un conveni entre el *Ministerio de Defensa* i la Generalitat de Catalunya. Malgrat els problemes logístics inicials,

la ferma voluntat del Servei i especialment dels seus directors i personal van permetre tirar endavant i establir un programa de formació, inexistent a Catalunya: cursos d'experts en cura i maneig del cavall, guia acompanyant de turisme eqüestre, ferradors, són exemples del tipus de formació que impartia l'ECAE, alguns dels quals avalats per l'Associació Britànica d'Escoles d'Equitació (ABRS).

Pel Decret 282/2000, de 31 d'agost, de reestructuració del Departament, el Servei de Capacitació Agrària canvia la seva denominació per la de Servei de Formació Agrària (SFA).

Recursos materials

Per fer funcionar les escoles, calia dotar-les d'un pressupost anual. En un principi, el pressupost el conformava l'aportació del Departament. En virtut del Decret 255/1997, de 30 de setembre, les escoles van poder acollir-se a l'autonomia de gestió econòmica i presentar un pressupost d'ingressos i despeses.

A més de les inversions i les despeses de funcionament, el pressupost tenia una partida destinada a homogeneïtzar els costos de desplaçament, manutenció i assistència dels alumnes. Llurs famílies rebien anualment la compensació en forma de beca.

Ordenar l'activitat docent

Ja s'ha comentat que, en crear-se el Servei, les escoles desenvoluparen la seva activitat docent a partir de la formació professional de primer i segon grau fins al curs 1999-2000, que es va suprimir. Al curs 1997-1998 es van implantar els cicles formatius de grau mitjà i superior.

Des d'un principi el Departament va voler que els ensenyaments professionals de les escoles estiguessin sota l'ordenació acadèmica vigent, tot donant-los un caràcter propi per tal d'afavorir els alumnes que optessin per accedir a nivells superiors.

Pel Decret 282/2000, de 31 d'agost, de reestructuració del Departament, el Servei de Capacitació Agrària canvia la seva denominació per la de Servei de Formació Agrària (SFA).

Al llarg dels anys i des de la seva creació, l'SFA ha desplegat la seva tasca docent en concurrència amb institucions públiques i privades, les quals també han reordenat la seva xarxa. Han tancat algunes escoles familiars agràries, la Diputació de Barcelona ha tancat Caldes de Montbui i el mateix ha fet l'Escola Pia d'Alella.

Una altra branca que caracteritza l'activitat docent de l'SFA és la formació contínua, que en un principi es va concretar en la tipologia de cursos següent:

- a. Formació exigible (aplicadors de fitosanitaris, incorporació de joves a l'empresa agrària, producció integrada)
- b. Formació voluntària (informàtica, gestió, ramaderia, jardineria, etc.)

Aquests cursos s'imparteixen de forma presencial i a distància, i el programa es finançava a través del Departament de Treball, amb fons del Fons Social Europeu i també amb el pressupost del Departament i cofinançament del FEOGA-G, via PDR.

Alhora que s'anava avançant en el desenvolupament del Programa de formació a distància, el Servei va ampliar el seu àmbit d'actuació, amb una oferta de cursos al sector agroalimentari i rural.

La connexió amb l'entorn professional

L'SFA, inserit dins l'estructura del Departament, tenia clar el públic objectiu al qual havia d'adreçar la seva activitat: el sector agrari. Era evident que les escoles havien d'estar arrelades al seu

entorn a fi d'obtenir el màxim profit de les oportunitats d'aprenentatge que aquest podia oferir.

La presència de representants de les organitzacions professionals agràries (OPA) en els consells escolars, la col·laboració d'empreses i professionals qualificats del sector, tant en activitats de l'escola mateixa o bé com a receptors d'alumnes en pràctiques... eren oportunitats per enfortir les relacions amb l'entorn.

Una actuació que per a mi era molt important la constituïa l'acte públic de reconeixement als professionals i empreses col·laboradores.

A la recerca d'un reconeixement

L'SFA, com a servei de nova creació, en un principi era poc conegut. Calia donar-lo a conèixer. Primer dins del Departament mateix, perquè érem conscients que la seva estructura podia ser de gran utilitat per a la tasca docent o per facilitar el funcionament del Servei mateix. Ens hi havíem de fer un espai. En aquest punt m'agradaria dir que el Servei va rebre força suport de les unitats del Departament, tant centrals com territorials.

Una actuació molt concreta que va ajudar a conèixer el Servei i les escoles entre el personal del Departament va ser l'organització de les estades d'estiu a les escoles d'Amposta, Pirineu i Santa Coloma de Farners.

També necessitàvem projectar-nos en altres institucions amb les quals, per la seva tasca, podíem compartir experiències. Així, el Departament va atorgar al Servei la representació en l'Institut Català de Promoció i Formació Cooperativa, l'Institut de Formació d'Adults, el Campus Agroalimentari de Girona, l'Estació Experimental de l'Ebre.

Una menció especial mereixen les relacions amb el Departament d'Educació. Com era de preveure, la tasca del Servei podia topar amb aquest De-

partament. Per tal de defugir de confrontacions, es va redactar un decret de coordinació entre ambdós departaments. Tal vegada encara és vigent. Crec, però, que per damunt de tot la cooperació ha estat bona i moltes vegades per la voluntat de les persones que havien de prendre decisions.

Com a resum podria dir, segons la meva percepció, que l'SFA està ben valorat pels òrgans de direcció del Departament, i les escoles tenen un prestigi i un reconeixement per la seva dedicació i *savoir faire*, tant per part dels responsables del Departament com del sector.

Apropament a Europa

Des d'un principi el Servei va mirar cap a Europa. Què feien els països del nostre entorn en l'àmbit de la formació professional agrària? Personalment, havia participat en tres ocasions, en el marc del Programa hispano-alemany d'intercanvis, en visites a escoles alemanyes i reunions amb responsables dels lander o a escala federal. Valia la pena facilitar els intercanvis amb escoles alemanyes tot i la dificultat de l'idioma. Més fàcil han estat els intercanvis amb els *Lycées Agricoles* de França. Aquests països, tot i les diferències entre ells, havien desenvolupat un sistema de formació professional prestigiós, especialment Alemanya, que havia assentat les bases de la formació dual.

També vull fer esment en aquest apartat de la participació del Servei en l'Associació Europea d'Escoles de Formació Professional Agrària, que funciona sota la denominació d'EUROPEA. L'aportació dels responsables del Servei i del professorat de les escoles ha estat cabdal per al bon funcionament de l'Associació.

A tall de resum

Al llarg d'aquestes ratlles he intentat descriure els antecedents, la creació del Servei, el seu creixement i consolidació i l'arrelament a l'entorn, la cons-

tant adaptació a les noves tecnologies. Aquí voldria fer esment d'un fet que fa palesa la voluntat del Servei per les noves tecnologies. Al Palau Robert, seu en aquell moment del Departament, el Servei va organitzar la primera Fira d'informàtica, aplicada a l'agricultura. L'any següent l'Escola d'Alfarràs en va prendre el relleu.

L'any 2006, any de la meva jubilació, el Servei es trobava davant de nous reptes, com ara la consolidació de la formació a distància, establir nous sistemes per a la incorporació de joves, el model de tutories... Crec sincerament que el Servei estava preparat per afrontar-los.

Voldria desitjar als que encara sou joves i esteu en actiu, i especialment al meu successor, coratge, encert i una mica de sort per gestionar aquest patrimoni tan valuós com són el servei i les escoles de formació agrària.

Només em queda agrair a tot el personal, professorat, equips directius, residència, manteniment, finca i administratiu, el suport que en tot moment em vàreu donar. Sempre vaig sentir el vostre alè per tirar endavant, sempre endavant.

Per acabar vull expressar el meu agraïment a les persones més properes que van treballar amb mi. Sense elles no hauria pogut fer la tasca que comporta dirigir un servei com l'SFA. En Lluís Mauri, Ricard González, Anna Robles, Anna Prat (DEP), Francesc Jiménez, Pilar Pérez, Anna Altafaja, Fina González i Antoni Sardá (DEP). A tots ells i elles moltíssimes gràcies.

Us recordaré sempre.

Autoria

Josep Valls i Sarró

Enginyer Tècnic Agrícola.
Cap del Servei de
Capacitació/Formació Agrària
(1985-2006).
josevsarro@yahoo.es

Alumnes de formació contínua de l'Escola Agrària del Pirineu, en ruta d'autonomia. Alguns dels cavalls de la fotografia venien de l'Escola Eqüestre de l'Hospitalet de Llobregat. Foto: EA del Pirineu.

04. El model educatiu i les diferents formes d'organització educativa.

Objectius de la Formació Agrària

Millorar la qualificació professional dels agricultors i dels professionals del món rural, i actuar tant en l'àmbit de la formació inicial com en el de l'actualització de coneixements i la formació permanent.

Considero que a aquesta definició s'hi ha arribat després de realitzar durant molts anys la tasca diària del, en un principi anomenat, Servei de Capacitació Agrària.

El que en un principi era el món agrari (parlem de més de 60 anys enrere) estava format pràcticament només pels agricultors i les seves famílies. Les primeres escoles de capatassos formaven joves del sector agrari amb l'objectiu que s'incorporessin a les explotacions agràries amb més coneixements, ja sigui com a caps d'explotació o com a operaris qualificats.

La nostra societat ha canviat molt en aquests anys i el sector agrari m'atreviria a dir que més i tot. El pas del temps ha obert un ventall de possibilitats molt gran i ha trencat la rigidesa que hi havia. Actualment es parla de modernitat líquida (Bauman). Aquest concepte es pot aplicar també al nostre sector primari. Allà on abans, en el seu àmbit geogràfic, només hi havia pagesos que es dedicaven a l'agricultura, avui en dia (i parlo ja de 20 o 30 anys enrere) hi ha diversos professionals i situacions molt variades. L'àmbit geogràfic anomenat de pagès s'ha enriquit. Podem parlar, doncs, de fa temps, de món rural. I aquest és ara el nostre públic objectiu.

Introducció al model pedagògic

El model pedagògic normalment va molt lligat al tipus d'organització educativa que preval en una institució educativa. La forma d'organitzar una escola o xarxa d'escoles, com les del Servei de Capacitació/Formació Agrària, incideix clarament en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Allà on abans, en el seu àmbit geogràfic, només hi havia pagesos que es dedicaven a l'agricultura, avui en dia (i parlo ja de 20 o 30 anys enrere) hi ha diversos professionals i situacions molt variades. L'àmbit geogràfic anomenat de pagès s'ha enriquit. Podem parlar, doncs, de fa temps, de món rural.

També te a veure amb els corrents ideològics/pedagògics del moment i amb les lleis educatives vigents que marquen el camí que han de seguir les escoles.

Al llarg de la història del Servei de Capacitació/Formació, aquesta afirmació s'ha pogut constatar a bastament. S'ha produït una evolució a la re-

cerca d'una eficiència educativa, que ha anat lligada als diferents estadis normatius emanats de l'Administració (lleis d'educació).

Primera etapa

Bé, però anem a l'inici. Quan es crea l'Escola d'Alfarràs el 1972, es fa sota el paraigües d'una normativa del *Ministerio de Agricultura* de 1951 que creava les *Escuelas de capataces agrícolas*. Eren uns ensenyaments molt pràctics, per la qual cosa l'escola anava associada a una finca, a un taller i a un parc de maquinària.

Des d'un primer moment, donada en general la petita dimensió dels centres, es propicia el treball en xarxa. En molts aspectes es tracta de veure els centres i escoles del Servei com una gran escola, amb els seus tentacles escampats per tot el territori.

D'altra banda, a partir de la nova Llei general d'educació (LGE) de 1970, el *Ministerio de Agricultura* decideix a partir d'un Decret del *Ministerio de Educación y Ciencia* fer-se càrrec de la formació professional agrària. Es creen els centres de capacitació agrària (CECA) adscrits a les agències del Servei d'Extensió Agrària (SEA) que hi havia a les comarques, que impartiran l'anomenada FP-I (Formació Professional de 1r grau).

A casa nostra se n'arriben a crear 12. L'any 1975, estant jo de cap d'Agència d'Extensió a Solsona, en vàrem obrir un. Els tècnics de les agències impartien la tecnologia i, en algun cas, les assignatures instrumentals. Es comptava també amb l'ajut d'un monitor de pràctiques i professors externs contractats per fer bàsicament l'àrea humanísti-

ca. El programa (en aquella època no se'n deia currículum) era el que estava establert a la Llei general d'educació, àrea Formativa Comuna, àrea de Ciències Aplicades i àrea de Coneixements Tècnics i Pràctics. Hi havia un taller per fer pràctiques de maquinària i soldadura. La manca d'una finca es suplïa amb visites organitzades als agricultors que l'Agència del Servei d'Extensió Agrària coneixia i amb una estada de 15 dies a l'Escola d'Alfarràs, que donava suport a aquests CECA.

El model pedagògic bàsicament era el tradicional, és a dir, centrat en el professor i el seu coneixement, el qual intentava retransmetre amb més o menys encert a l'alumne, que era el subjecte passiu que rebia el coneixement. Com a cosa positiva, cal dir que normalment el nivell de coneixement tècnic del professorat era alt, per la seva titulació acadèmica i per estar en contacte directe amb les explotacions agràries de la comarca que assessorava, i també per la filosofia intrínseca del SEA.

El model educatiu i la creació del servei de capacitació agrària

Amb el retorn de la Generalitat, un dels primers traspasos que es fan són els vinculats a Agricultura, concretament el SEA que comporta també els CECA.

L'any 1980 la Generalitat decideix crear un nou servei específic a fi de gestionar l'àmbit de la capacitació agrària, és a dir, escoles de capacitació i CECA.

Es comptava en un inici amb l'Escola d'Alfarràs i dues més de recent construcció: Amposta i Tàrrrega. La resta eren els CECA que es van anar desvinculant de les agències d'extensió agrària i adquirint autonomia pròpia sota el paraigües del recent Servei de Capacitació creat. La nova estructura necessita personal. D'una banda, hi ha un traspàs de persones d'Extensió a Capacitació amb concurs de trasllats de funcionaris per a les places

de les noves escoles i centres creats, però bàsicament es contracten nous professionals amb un perfil adequat.

En el meu cas, m'incorpo a l'Escola de Tàrrrega com a director. És una època de molta il·lusió tant per a les escoles per al Servei. S'està creant un model nou, cal superar molts problemes logístics i tenir molta imaginació. És temps de noves idees.

Des d'un primer moment, donada en general la petita dimensió dels centres, es propicia el treball en xarxa. En molts aspectes es tracta de veure els centres i escoles del Servei com una gran escola, amb els seus tentacles escampats per tot el territori.

D'altra banda, es veu necessari donar un suport des del Servei als centres per anar cercant un model educatiu i de funcionament que s'adapti a la nostra idiosincràsia. En aquest sentit, una de les primeres coses que es va fer és crear un Programa d'orientació escolar, que convenientment adaptat ha perdurat en el temps.

A cada centre es va formar un professor com a orientador escolar i se li va reconèixer aquest estatus. La seva tasca era facilitar a la resta del professorat el coneixement més particularitzat que ell com a orientador tenia dels alumnes i que li venia de la interpretació dels resultats d'unes proves psicotècniques variades que un equip format per un antic company psicòleg del *Ministerio de Agricultura* i jo mateix li donàvem. Amb totes les dades dels nostres alumnes podíem crear una població per poder comparar els seus resultats i així poder detectar les seves mancances educatives d'entrada. Posteriorment podíem implementar programes de recuperació, sobretot en les matèries instrumentals.

Amb el temps aquesta orientació escolar s'ha decantat més cap a una orientació personal i professional (laboral), quan el currículum de la nova

formació professional ha perdut els continguts de formació bàsica.

Un altre exemple del treball compartit o en xarxa en les nostres escoles va ser la creació dels anomenats grups de treball. Se'n crearen molts i variats. Vàrem començar pels professors de lletres, però també s'han van fer de maquinària i més endavant d'informàtica. L'objectiu era aconseguir un material unificat de fàcil utilització per a totes les escoles. Aquesta filosofia de treball al Servei penso que s'hi ha quedat com una marca de fàbrica i ha donat amb el temps molts èxits (en un altre apartat altres companys expliquen la producció de materials).

Construint un model educatiu propi

Les diferents reformes educatives que han incidit en la formació professional han anat canviant la forma d'ensenyar-aprendre i han obligat els centres educatius a adaptar-se.

En el nostre cas, al principi, va coincidir amb el desplegament i la consolidació de la xarxa escolar.

A les escoles i també als CECA, a mesura que anaven disposant d'una nova infraestructura, se'ls va dotar de recur-

sos homogenis. En primer lloc, d'una explotació agrària adaptada a l'especialitat agrícola i/o ramadera que impartia el centre. D'un laboratori i d'un taller mecànic. També d'un mínim de maquinària agrícola. Al capdavant d'aquests espais es van col·locar professors responsables. La primera figura creada va ser la de cap d'explotació.

La utilització d'una pedagogia constructivista on l'alumne passa a ser el centre del procés d'aprenentatge es va anar implementat. El Programa d'orientació hi va ajudar, en aquest canvi de mentalitat. Durant diversos cursos seguits, varen ser importants els estudis que es van dur a terme amb els alumnes de les nostres escoles emmarcats en la psicologia evolutiva de Piaget, en els quals s'intenta determinar l'estat evolutiu en què es troben individualment els alumnes, per adaptar les matèries escolars a les seves possibilitats i ajudar-los en el seu aprenentatge. Es van arribar a fer programes de recuperació.

D'altra banda, aquestes actuacions incidien directament en els nostres professors i equips directius i van canviar la seva percepció del significat de l'aprenentatge.

Però possiblement el factor més im-

portant que va incidir en la creació d'aquest model educatiu propi de les escoles de capacitació va ser la formació del professorat.

El professorat

El fet que per desenvolupar la tasca de formació que ens va ser encomanada al Servei s'hagués de contractar nous professors, sens dubte va ajudar. Es van poder marcar uns requisits d'entrada segons les necessitats.

Possiblement el factor més important que va incidir en la creació d'aquest model educatiu propi de les escoles de capacitació va ser la formació del professorat.

En primer lloc, en l'elaboració de les proves per seleccionar el personal es van prioritzar únicament els seus coneixents didàctics i pedagògics. El temari es basava en aquests conceptes. El coneixement de la matèria que haurien d'impartir se'ls suposava i ho acreditava la seva

Pràctica de l'estudi de qualitat de l'aigua al riu Ondara. Foto: EA de Tàrraga.

titulació acadèmica. Molts companys d'aquella època segur que ho recorden.

D'altra banda, es van implementar cursos de formació per al nou professorat (programa FONOP) per integrar-los a la cultura del nostre Servei.

La formació del professorat per aconseguir el Certificat d'Aptitud Pedagògica (CAP) que organitzaven els instituts de les Ciències de l'Educació (ICE) va ser promocionat directament pel Servei i adreçat als professors i tècnics que estaven als centres i escoles i als Serveis Centrals. Al llarg dels anys es van organitzar diversos cursets i pràcticament tot el personal hi va assistir.

Aquesta formació continuada dels nostres professors durant tot el curs, atès que hi havia també moltes reunions de coordinació entre diferents càrrecs i figures docents (de directors, caps d'estudi, orientadors i altres), es tancava cada any amb l'organització de l'Escola d'Estiu. La primera es va fer a l'any 1985 a l'Escola de Caldes de Montbui (eren obertes a tot tipus d'escola agrària). La següent, a Amposta i a partir d'aquí hi varen anar passant totes les escoles. Fins i tot un any es va organitzar al Lycée de Thezà, a la vora de Perpinyà.

La participació del professorat en les escoles d'estiu, que en un principi duraven una setmana, era força alta i, a part dels cursos de temàtica variada que s'hi impartien, era un espai que servia perquè els diferents professors (més tard també hi assistien personal de cuina i administratiu) de les escoles intercanviessin diferents punts de vista i projectes.

Sempre es va intentar que el personal s'adonés que pertanyia a un mateix col·lectiu i que en el seu treball no estava sol.

Resumint, diria que el model educatiu estava marcat per la nostra singularitat: basada en uns recursos materials, una implementació de programes transversals (se n'ha explicat un, més endavant en comentem d'altres), un

Taller de mecanització. Manteniment de motoserra. Foto: EA del Pirineu.

professorat format envers l'eficiència pedagògica i un treball en xarxa que potencia l'eficàcia en el treball diari.

I per damunt de tot això hi havia la pertinença a una organització, el Departament d'Agricultura, on hi és representada l'Administració en el sector agrari.

Les diferents reformes educatives

Una vegada comentades les línies bàsiques d'actuació, cal també explicar com els centres i escoles de capacització van adaptar-se als canvis que es van produir en aprovar l'Administració diferents lleis educatives.

Ja ens hem referit a la Llei de 1970, que va ser la que estava vigent durant el desplegament de la formació agrària a Catalunya, tant abans com després dels traspassos de competències a la Generalitat. La seva ordenació va ser la que va regir fins al 1990.

Mentre dura la FP-II d'acord amb la Llei de 1970, és a dir fins a finals dels anys 1990, cal mencionar que els alumnes que aprovaven les matèries tecnològiques tenien convalidat automàticament el títol de capatàs agrícola. Així, com que les escoles que impartien el segon grau ajuntaven en els dos primers cursos totes les assignatures tècniques i les pràctiques i deixaven

la part de formativa comuna i ciències aplicades concentrades en un tercer curs, els alumnes que no necessitaven el títol de FP-II perquè no volien continuar estudiant o per altres raons ja tenien el títol de capatàs.

El 3 de juliol de 1985 es va aprovar la Llei orgànica reguladora del dret a l'educació, l'anomenada LODE. No canviava l'ordenació dels ensenyaments, però va ser molt important perquè va potenciar la participació de tots els integrants de la comunitat escolar en l'organització i funcionament dels centres, a través de dos òrgans col·legiats: el Consell Escolar i el Claustre de professors. Es una llei que desenvolupa principis establerts a la Constitució Espanyola i democratitza el sector educatiu.

L'adaptació de les prescripcions de la LODE a la idiosincràsia i característiques del nostre Servei es fa a través del Decret 238/1986, de 4 d'agost, de la Generalitat.

Tot plegat va ser un canvi important i va comportar una adaptació dels centres i escoles. Des dels Serveis Centrals es va organitzar una campanya d'informació i formació dirigida al professorat per donar a conèixer tot el que implicava aquest canvi i es va preparar el calendari de les primeres eleccions dels òrgans col·legiats. En aquella època

La finca com a recurs didàctic. Foto: EA de les Borges Blanques.

jo havia marxat de l'Escola de Tàrraga per anar a Barcelona a fer-me càrrec del Gabinet Tècnic del Servei de Capacitació a les ordres del cap de servei i recordo que se'm va encarregar la preparació d'aquestes accions.

Aquestes primeres eleccions van ser considerades un èxit. A partir d'aquell moment les escoles tenien director, cap d'estudis i secretari administrador, mentre que els CECA no tenien cap d'estudis –tasca que requeia directament en el director–, però sí secretari administrador. Totes aquestes figures eren elegides pels components dels consells escolars. Com a tret diferenciador de la nostra xarxa, cal dir que en els consells escolars es va aprovar que hi hagués també una representació de les organitzacions professionals de l'àmbit d'actuació de l'escola/centre i un representant del Departament d'Agricultura.

Amb el Decret 92/1987, de 4 de març, es va reestructurar el SCA i es va dotar les escoles de la figura del gerent, amb la missió d'encarregar-se de les infraestructures i de la part econòmica, tot donant suport a la Direcció elegida de les escoles.

La Llei Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE) va ser aprovada el 3 d'octubre de 1990. Aquesta Llei torna a canviar l'esquema del sistema edu-

catiu i incideix de ple en l'organització de les nostres escoles.

L'anterior Llei general del sistema educatiu data de 1970. Des d'aleshores la nostra societat ha canviat molt, s'ha accelerat el canvi dels coneixements i dels processos culturals i productius. I tot això requereix una formació bàsica més perllongada i versàtil. Per tot això, el legislador aposta per una educació bàsica més comprensiva. Tots els alumnes cursaran el mateix currículum general i obligatori des dels 6 fins als 16 anys, en finalitzar l'Educació Secundària Obligatòria (ESO).

Així, l'Educació Primària passa a sis cursos (en l'anterior etapa l'EGB constava de vuit cursos). A continuació hi ha l'Educació Secundària Obligatòria, que està formada per quatre cursos; i a continuació el Batxillerat o la Formació Professional de grau mitjà.

La Formació Professional es divideix en dos nivells anomenats cicles de Grau Mitjà i de Grau Superior. A un cicle de grau mitjà es pot accedir després d'haver aprovat l'ESO i a un cicle de grau superior, amb el Batxillerat o amb un cicle de grau mitjà aprovat de la mateixa família i la superació d'unes proves acadèmiques.

Aquest canvi ens fa replantejar el nostre

esquema. En un primer moment s'avalua la possibilitat que les nostres escoles poguessin oferir una part de l'ensenyament secundari obligatori (en un primer moment semblava que l'autoritat acadèmica ho permetia). També es va valorar la possibilitat d'oferir alguna modalitat de Batxillerat. Però analitzats els pros i els contres, es decanta l'opinió de continuar només oferint la Formació Professional, tant la de grau mitjà com la superior, atesa la titularitat dels nostres centres (Departament d'Agricultura) i la nostra vocació de treballar dins del món rural i per als agricultors en particular.

La implantació d'aquesta reforma va ser precedida per un ampli període d'experimentació que es va plasmar el 1988 en un document específic per a la Formació Professional, en el qual les administracions i diversos estaments i col·lectius implicats hi van col·laborar. Nosaltres com a col·lectiu i també molts professors a títol individual vàrem tenir un protagonisme important en la proposta d'aprovació dels cicles formatius de temàtica agrària i en la redacció dels currículums.

Va haver col·laboració amb el *Ministerio de Educación* per redactar i dissenyar, a nivell estatal, els cicles formatius de la família agrària. Alguns professors del Servei van participar en grups de treball amb altres autonomies.

Cal mencionar que aquesta nova ordenació introduïa les pràctiques dels alumnes en empreses del sector (actualment FCT), que es passaven a considerar com una part del currículum. Això va obligar a crear la figura de tutor de pràctiques entre els professors d'escoles i centres.

D'altra banda, s'insistia a utilitzar una metodologia activa que assegurés la participació de l'alumnat en els processos d'aprenentatge.

També incidia en la necessitat de disposar de l'atenció psicopedagògica i l'orientació educativa i professional.

En aquest sentit el nostre Programa d'orientació a través dels orientadors escolars es va adaptar perfectament a les noves directrius.

La transformació de la Formació Professional en aquest nou format es va produir al final de la dècada dels anys 90, a partir del curs 1997-1998. La FP antiga es va suprimir definitivament en el curs 1999-2000.

En el curs 2009-2010, darrer any que vaig treballar abans de jubilar-me, la nostra oferta educativa reglada va ser de 22 cicles formatius, 14 de grau mitjà i vuit de grau superior. En total s'impartien 19 cursos de cicles formatius de grau mitjà, de set cicles diferents; 14 cursos de cicles formatius de grau superior de quatre cicles diferents.

La FP antiga es va suprimir definitivament en el curs 1999-2000. S'implanta, llavors, la nova Formació Professional que es divideix en dos nivells anomenats cicles de Grau Mitjà i de Grau Superior.

Pel Decret 282/2000, de 31 d'agost, de reestructuració del Departament, el Servei de Capacitació Agrària canvia la seva denominació per la de Servei de Formació Agrària (SFA). Aquest canvi de nom significa una actualització del que ja s'estava fent i indica una ampliació de la seva filosofia, ja estaven molt immersos en el món educatiu. A la vegada també es parla d'un món rural més ampli com a públic objectiu, i d'una formació inicial i una de continuada o permanent.

Innovació educativa

Durant la vida del Servei la idea d'innovació sempre ha estat present. Al-

guns exemples són la introducció a la informàtica i la formació a distància.

La digitalització de les escoles es tracta en un altre article d'aquest dossier tècnic. A tall d'anècdota, cal comentar que el Servei de Capacitació va ser un dels primers que va disposar d'ordinadors al Departament, molt abans que se'n generalitzés l'ús.

Dintre d'aquest mateix context, i amb l'entusiasme del grup de monitors d'informàtica, es van fer esforços per crear les primeres xarxes locals de comunicació entre totes les escoles en l'època que començava Internet, tot aprofitant la xarxa telefònica.

Més tard i en un aspecte més de contingut metodològic, es va signar una col·laboració amb la Universitat de Girona per desenvolupar un programa de comunicació tipus intranet per comunicar-se entre totes les unitats del Servei, que varen fer servir alguns anys. Ara tot això es veu molt normal, en aquella època va ser una veritable novetat.

Però potser la innovació feta en el seu dia que ha tingut més repercussió posterior ha estat el Programa de formació a distància, que en un altre apartat altres companys expliquen en més detall.

A finals de l'any 1999, després d'uns cinc anys com a director de l'Escola Equestre, torno als Serveis Centrals de Barcelona com a cap de la Secció de Programació i Innovació Pedagògica. Un dels primers cursos de formació a què assisteixo és un curs que ja feia temps que s'havia programat: "Formació Permanent/Formació d'Adults". El Servei volia potenciar la formació contínua per a professionals de l'àmbit agrari i rural i volia formar professors de diverses escoles i centres nostres en aquest tema. Aquest curs va tenir lloc a la Fundació Les Heures, als seus locals de Barcelona. Un dia ens van fer una pinzellada de les possibilitats de la formació a

distància. El tema va agradar i vàrem pensar que podia tenir possibilitats. En finalitzar vàrem demanar organitzar un nou curs exclusivament amb aquest tema, "La formació a distància". Hi havia encara poques iniciatives en aquest camp, però es començava a moure aquest tema.

Una vegada finalitzat aquest curs al juliol de 2000, el Servei aposta plenament per aquest espai encara verge sobretot en el sector agrari. La història del seu desenvolupament i el seu èxit s'explica, com hem dit, en un altre apartat.

Conclusions

No sé si totes aquestes notes escrites, fent un exercici de memòria, donen una visió coherent del que ha estat una part de la història del Servei de Formació Agrària. He volgut explicar una manera de fer i de treballar de tot un col·lectiu en una determinada època que per a mi ha estat la meua vida professional.

Dono gràcies a les persones que em van donar l'oportunitat de poder treballar en aquest projecte i també als companys de les escoles amb els quals vàrem fer equip.

Va ser un temps i un espai engrescador. Estic segur que avui els companys que venen darrere, en la superació dels reptes que els ha tocat viure, també trobaran motius per sentir-se útils i a la vegada ser feliços. Molta sort.

Autoria

Lluís Mauri Noguera

Enginyer T. Agrícola i Pedagog. Director de les escoles agràries del Solsonès, Tàrrrega i Equestre (1972-1999). Cap del Gabinet Tècnic i Responsable de programació i innovació pedagògica (1999-2010).
l.mauri9@gmail.com

L'Escola Agrària d'Alfarràs té reconeguda la seva pròpia varietat de préssec: "préssec de l'escola".
Foto: EA d'Alfarràs.

05. La formació contínua

La qualificació contínua (sempre adquirint nous coneixements, formació al llarg de tota la vida) de les persones, la formació en noves ocupacions, són temes que actualment ningú discuteix i són mantres del món econòmic especialment rellevants en el món professional.

Intentar resumir el que ha passat en l'àmbit del que podem nomenar formació contínua (FC) a les escoles agràries (EA) en els 50 anys del seu funcionament resulta difícil. Perquè han passat moltes coses i, segons la meua perspectiva, molt significatives. Sempre lligades a les dinàmiques de les escoles que són les de les seves persones.

M'he marcat uns principis rectoris de l'article: donar el mínim de xifres possibles (per a evitar la infoxicació) i intentar recollir el màxim de la complexitat, però de la forma més sintètica.

Espero que us sigui d'interès i aprengueu alguna cosa que no sabíeu. I disculpeu els que ja teniu una trajectòria a les EA si creieu que he oblidat o no he donat prou importància a algun tema.

Vaig arribar als serveis centrals (SC) de capacitació agrària el 1986 (ara ja fa 36

anys) provinent del Servei d'Investigació Agrària de Mas Bové (actualment IRTA). A Mas Bové també havia tingut contactes amb l'Escola de Capacitació Agrària (ECA), on havia fet algunes classes de pràctiques de ramaderia. Per qüestions personals vaig optar d'anar als SC d'Agricultura a Barcelona a la primera plaça que va sortir: tècnic al Servei de Capacitació Agrària. En aquest servei de recent creació hi havia Josep Valls, Lluís Mauri i Anna Prat. Érem pocs i joves.

Amb perspectiva he vist que va ser una sort que m'escollissin perquè em varen donar l'opció de dedicar-me a una professió de les més dignes: la formació de les persones.

Vaig anar creixent professionalment, amb el mentorat de Lluís Mauri, que em va ajudar a entendre i aprendre el que és la formació, i amb un contacte continu i estret amb les escoles.

Vaig començar sense taula (moda que retorna ara) i amb els anys vaig ocupar la plaça del Gabinet Tècnic i finalment la de supervisor.

Per la dinàmica dels SC del Servei de Formació Agrària, en aquests anys he fet una continuada immersió en aquest tema i he anat acumulant coneixement i experiències (les 10.000 hores ja les

he superat en escriure). I des d'una perspectiva de xarxa.

Treballar a SC en un servei on la clau són les persones que estan a les escoles també m'ha enriquit molt personalment, especialment per la cultura que van arribar a crear pels fundadors d'aquest Servei. Per tant, he de donar gràcies per l'oportunitat que se'm va donar.

Trets generals de la formació contínua

Som diferents. De la presencialitat a la distància i les formules híbrides. Cursos i jornades.

El Servei de Formació (capacitació inicialment) Agrària, des de les primeres normes que l'han anat estructurant, ha tingut com a objectiu fundacional la formació permanent, el reciclatge de coneixements. Aquest objectiu es va concebre com a essencial perquè les explotacions continuessin sent rendibles i, per tant, per a la seva supervivència.

Encara que les escoles agràries (centres i escoles de capacitació agrària inicialment) es pot dir que varen néixer amb la implantació de la formació professional reglada (FP-I i FP-II), des de l'inici també varen realitzar activitats de Formació Contínua (FC), que per entendre'ns seria la formació que es realitza fora del marc establert per les autoritats educatives. I aquesta dualitat va ser un factor diferencial amb els centres de FP dependents del Departament d'Ensenyament o privats (escoles familiars agràries), que amb el temps s'ha mostrat com un factor d'èxit per a un millor servei al món rural.

La FC en principi tenia com a públic objectiu l'explotació familiar agrària, però durant el temps ha anat evolucionant per atendre els diferents col·lectius que tenen la seva activitat (en producció, en serveis) en el medi rural de caràcter no urbà.

Els primers cursos (a partir de 1983)

eren presencials (el món d'internet quedava molt lluny de les expectatives), dirigits a la zona d'influència de l'escola, aprofitant l'extensa distribució territorial de les escoles arreu de Catalunya. Per tant, eren cursos de millora de tècniques productives de les produccions principals a la zona. Però també es va tenir un objectiu clar des del principi: era necessària una millora de la gestió empresarial per a la supervivència i millora de les explotacions i, per tant, apart dels cursos tècnics també s'oferien cursos de gestió empresarial.

La modalitat d'impartició a distància, implantada el 2002 en modalitat asíncrona, ha anat guanyant pes en la formació a mida que el nostre públic ha obtingut una formació instrumental bàsica en l'ús d'ordinadors i altres dispositius informàtics, i que la cobertura per a internet ha arribat pràcticament a tot el territori. I ara ha tingut una empena important per les restriccions de la pandèmia de la covid-19, que ha impulsat també la modalitat de formació a distància (FAD) síncrona.

En formació a distància, la xarxa d'escoles agràries ha estat pionera primer amb una oferta en paper i posteriorment per internet, modalitat que s'ha anat imposant.

Actualment, la formació contínua s'oferix en modalitat presencial i/o a distància (o en fórmules híbrides).

També cal destacar les activitats de transferència tecnològica (jornades principalment) en una visió global de l'oferta de formació contínua a les escoles agràries per l'objectiu que tenen: transmetre informacions sobre temes, tendències... als diferents sectors tant en l'àmbit tecnològic com empresarial. Les escoles agràries des de l'inici de la transferència tecnològica han ofert principalment jornades que s'han convertit en un bon complement a la formació impartida en forma de cursos.

Oferta actualitzada, organització, finançament, informació. Projectes internacionals

El manteniment d'una oferta actualitzada es fa gràcies a la xarxa de contactes sectorials i territorials i persones referents, i també al recull de les opinions dels alumnes en les enquestes i a l'intercanvi amb professorat i alumnat a través de la figura del coordinador/a dels cursos.

Els cursos són organitzats per un/a coordinador/a i els imparteix un professorat, en gran part extern, amb experiència professional actualitzada en el seu camp i bons docents. També hi participa professorat de les escoles agràries, especialment en els cursos de valor estratègic com és la incorporació.

Inicialment el finançament va ser amb els fons d'INEM i posteriorment SOC fins al 2009, combinats amb fons propis del departament competent en agricultura, i amb cofinançament de fons comunitaris FEADER –a través del PDR– (una vegada acabat el cofinançament FSE implícit als fons d'INEM/SOC).

La difusió de la informació sobre formació contínua també ha tingut i té un paper important en l'èxit de l'oferta. Al

principi, amb informació d'abast territorial amb cartells, flyers, etc., i actualment a través dels webs (destaca el paper de RuralCat) i xarxes socials, que permeten aprofitar millor el gran nombre d'exalumnes que poden actuar com a prescriptors.

I per acabar aquest apartat, un factor clau: els projectes internacionals. A partir de l'entrada a la CEE i especialment amb els Jocs Olímpics de Barcelona el 1992, Catalunya es va posar de moda a Europa i es varen obrir oportunitats de participar en projectes pilot europeus. METAPHOR, FARMERS... varen ser oportunitats aprofitades per conèixer i experimentar noves pràctiques pedagògiques, nous materials formatius (FINAGE...) i noves tecnologies: la primera videoconferència relacionada amb la formació agrària la va fer l'ECA de Gandesa sobre el vi el 1996 a la seu de Telefónica a Barcelona en una sala tipus plató, perquè per amplitud de banda era l'únic lloc a Catalunya on era possible fer una videoconferència múltiple amb una certa qualitat. L'impacte d'aquests projectes s'ha vist a posteriori amb el que jo definiria com l'obertura de ment dels professors i alumnes participants (i records inoblidables d'aquests primers contactes amb la somiada Europa). Un record especial per a Jean Baptiste Viallon i

Jornada sobre l'olivera. Foto: Ricard González.

el seu equip, líders d'alguns d'aquests projectes i creients en l'esperit europeu.

L'oferta de la formació contínua: tipus de cursos

Especialització, factor clau

La formació tècnica agrupa cursos de temàtica i durada variables.

La temàtica en principi estava determinada per les produccions de la zona territorial d'influència i s'hi tractaven els temes d'interès recollits. També eren determinants els plans sectorials establerts pel Departament d'agricultura.

Respecte a la durada, inicialment els cursos eren més llargs (fàcilment s'arribava a les 50 hores) i genèrics, i amb els anys s'han anat escurçant i són més específics, com correspon a la millor capacitació dels sectors.

A mesura que les escoles es varen anar especialitzant, apareix l'oferta de la formació contínua. Les primeres especialitzacions notòries varen ser en agricultura ecològica i energies renovables (Manresa), forestal (Santa Coloma de Farners) i fruita dolça (Alfarràs).

Però poden aparèixer cursos de qualsevol tipus a qualsevol zona. I el fet de ser una xarxa i de tenir diferents especialitzacions permet que totes les EA es beneficiïn del coneixement adquirit per l'EA especialitzada que pot orientar els programes i recomanar els experts adequats.

Les escoles agràries han estat pioneres a Catalunya i a Espanya en dues especialitats:

- En agricultura ecològica, a través de l'EA Manresa
- En oficis del món eqüestre, amb l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre.

Cal destacar que aquestes iniciatives varen propiciar que apareguessin qua-

lificacions professionals i més tard cicles formatius sobre el tema.

Actualment cada escola agrària té una o més especialitzacions en produccions, sectors, etc., especialitzacions que han evolucionat i evolucionen seguint les tendències productives i socials al món rural. L'Oficina del Regant amb seu a l'EA Tàrraga significa un altre model d'especialització més complet, que inclou formació i assessorament.

Com a temes de fons en formació tècnica, actualment van guanyant pes l'agricultura ecològica i altres tipus de producció agrària més sostenibles, per utilitzar el nou terme de moda, a remolc de les tendències socials dins de la UE.

En una altra vessant, la transformació del producte per guanyar valor afegit del producte agrari ha fet que es vagi incrementant l'oferta formativa en la indústria alimentària. Aquest ha estat un repte per a les escoles agràries, perquè ha significat endinsar-se en un camp professional nou i molt divers.

Dins de la xarxa, escoles agràries com Gandesa i Mercè Rossell i Domenech tenen una bona oferta formativa en vins i olis; però en olis també hi ha d'altres com Borges Blanques o Mas Bové, empeses per les DO d'oli.

En formatges, l'EA del Pirineu ja és un referent en l'especialització en aquest producte.

L'EAA Empordà va iniciar la seva especialització amb la carn i avui dia estratègicament ja cobreix tot l'espectre d'especialitats de la indústria agroalimentària dirigides principalment a petits productors, gràcies a una activitat extraordinària de relació amb la indústria agroalimentària a Catalunya.

Oferta de formació prescriptiva: canvi en l'oferta

Part de l'oferta tècnica entra dins del que podem classificar com a for-

mació prescriptiva: "obtenció de la qualificació necessària tant a efectes de complir amb els requisits de les diferents mesures i ajuts públics a escala autonòmica, estatal o bé comunitària, com per a l'obtenció de l'acreditació que permeti la realització d'activitats regulades per l'Administració". Són cursos establerts per norma generalment en origen a la UE. L'aparició d'aquest tipus de cursos va provocar canvis importants en l'oferta de les escoles agràries.

Actualment cada escola agrària té una o més especialitzacions en produccions, sectors, etc., especialitzacions que han evolucionat i evolucionen seguint les tendències productives i socials al món rural.

Els primers cursos prescriptius varen ser els relacionats amb l'aplicació de productes fitosanitaris (el 1985 es fan els primers cursos per a l'aplicació de bromur de metil i, més tard, amb diferents normatives es va ampliar el ventall d'aquests tipus de cursos). Posteriorment n'han anat apareixent d'altres, com ara els cursos per al benestar animal, producció ecològica, aplicació de biocides d'ús ramader...

Aquest tipus de cursos tenen com a característiques, d'una banda, una alta demanda a satisfer en un temps curt i, d'una altra, la duració en el temps per la constant renovació de persones a les empreses.

La necessitat d'atendre la demanda va ser un dels desencadenants de l'oferta de la modalitat a distància i també de la validació (inicialment dita homologació) de cursos realitzats per entitats externes des de 1991.

Formació empresarial: comptabilitat, tasques i habilitats, campus empresarial agrari

La formació empresarial, imprescindible, però poc atractiva

La formació empresarial ha estat un dels eixos de la formació impartida des dels seus inicis per les escoles agràries, en FC i en formació reglada (FR), perquè les escoles varen néixer inicialment a partir del Servei d'Extensió Agrària (SEA) i en aquest servei la gestió econòmica de les explotacions es considerava clau per a la seva supervivència i creixement (on existien els seminaris de gestió de les explotacions agràries, SEGE).

Els primers cursos d'aquest camp eren sobre comptabilitat. L'objectiu era que els agricultors fossin capaços de "portar els comptes" de la seva empresa. Aquests tipus de cursos es complementaven amb d'altres relacionats amb les diferents normatives vigents sectorials, fiscals, laborals, assegurances, etc.

En aquest apartat empresarial podem encabir els cursos d'informàtica que es varen començar a oferir amb els primers PC el 1985 (amb els Commodore, Armstrad, actualment vintage) i que varen ser un complement necessari per a una gestió tècnica de l'empresa eficient. Aquests cursos eren bàsicament d'ofimàtica (tractament de textos, full de càlcul, base de dades).

En la utilització de la informàtica, la nostra xarxa també va ser pionera en el món rural amb la creació i dotació d'aules d'informàtica, i amb la creació a cada escola agrària de la figura del monitor d'informàtica com a especialista en el tema.

Progressivament, aquests tipus de cursos han anat perdent interès i actualment les eines ofimàtiques i d'altres aplicacions específiques (com a eines instrumentals que són) s'integren en els

cursos tècnics o econòmics, i excepcionalment es fa algun curs de full de càlcul.

A mesura que la gestió es va anar complexificant per l'evolució de les empreses i per la introducció de nous temes claus per a una bona gestió (comercialització com a exemple paradigmàtic), se'n va anar diversificant l'oferta.

Un punt clau va ser la redefinició de l'oferta en gestió, que va establir nous continguts classificats com a tasques a realitzar i habilitats necessàries per desenvolupar les funcions de l'empresari.

La creació del campus empresarial agrari com a eina per impulsar la gestió empresarial a les escoles agràries, assessorant-les, formant els professors d'aquesta branca en eines pedagògiques, realitzant formacions innovadores, impulsant col·laboracions amb entitats especialitzades al territori, etc., és un pas més en el foment de la formació en gestió empresarial a les escoles agràries.

Formació tècnica-empresarial: incorporació, emprenedoria

El procés d'incorporació o com ajudar als petits empresaris

En aquest grup podem encabir la for-

mació per a la incorporació de joves a l'empresa agrària.

Inicialment, la formació d'aquest col·lectiu es va fer amb un curs de 150 hores dividit en tres blocs de durada similar: tècnic (segons orientacions productives), comptabilitat i gestió, complements de l'empresa agrària (temes relacionats amb la gestió empresarial).

Amb un programa similar, també es van oferir cursos d'incorporació de 200 hores per a dones, que incloïen els blocs indicats per a la incorporació de joves més altres temes relacionats amb la formació personal. Aquest tipus de cursos es varen posar en marxa per herència del SEA, on havia personal especialitzat (les agents d'economia domèstica) per treballar amb aquest col·lectiu que tenia un paper poc visible però fonamental en el funcionament de l'empresa agrària. Amb l'evolució social al camp, aquest tipus de curs va desaparèixer.

Vist que la formació per a la incorporació no s'ajustava prou al que necessitava el/la jove (amb diferents trajectòries acadèmiques i laborals) per incorporar-se en un projecte que precisava de competències específiques, es va dissenyar una nova formació basada en itineraris personalitzats (la formació

Formació contínua: pràctica al curs de venda directa de llet crua de vaca. Foto: EA de Vallfogona de Balaguer.

més adequada per a cada persona per afrontar la seva incorporació). Aquesta formació és la vigent actualment, inclou tant formacions grupals clàssiques com formacions de tipus pràctiques en empreses i contempla la possible validació de l'experiència professional.

Actualment, la formació per a la incorporació junt amb la formació prescriptiva formen el gruix de l'oferta de les escoles agràries (especialment en la modalitat a distància).

Una altra experiència en formació tècnica i empresarial varen ser els cursos d'emprenedoria. Aquests cursos eren sectorials (porcí, vinya i vi...) i estaven dirigits a empresaris del sector en actiu per augmentar la seva qualificació tècnica i empresarial. Eren de llarga durada (300 h) distribuïts en dos anys naturals i amb sessions espaiades en el temps, amb un calendari i un horari adequats al sector. A part de la formació adquirida, un valor important en aquests cursos eren les coneixences i contactes que s'establien. Aquests cursos s'allargaven durant uns quants anys amb seminaris específics d'interès per al grup.

També es continuen experimentant formacions en forma de seminaris de tipus tècnic empresarial per a grups

reduïts que permetin una millora en sectors determinats.

Formació per al desenvolupament rural

Les escoles agràries, actors del desenvolupament rural

A partir d'entendre les escoles agràries com instruments per al desenvolupament al món rural on estan ubicades, i per la connexió que des del principi han tingut amb el territori, també s'hi han atès necessitats no tan directament relacionades amb les activitats productives de tipus agrari.

Sota aquest paraigües de desenvolupament rural, podem agrupar formacions dirigides a l'agroturisme com a font de diversificació de rendes que introdueix les empreses agràries en el sector dels serveis. Formacions en allotjament, cuina, agrobotiga, pedra seca, enoturisme, oleoturisme, idiomes, esports d'aventura, guiatge, ruttes de cavall... han permès en molts casos la supervivència d'explotacions petites i/o ubicades en zones on la producció de tipus agrari no resulta tan rendible.

També s'hi han anat incorporant formacions relacionades amb el benestar personal.

El futur amb la formació contínua de les escoles agràries

El futur és difícil de predir perquè hi intervenen molts factors que s'escapen de la influència de les escoles agràries, però us en presentaré la meua visió.

Un element segur fàcil de preveure: el futur passa per intentar aconseguir l'objectiu ideal de la formació professional: aprenentatge adaptat a la persona i a les necessitats de l'ocupació/professió per garantir un impacte més gran.

Des de l'estructura actual de cursos grupals, alguns elements de tipus pedagògic que poden permetre fer avançar les escoles agràries en aquest objectiu poden ser:

- Formacions curtes i modulares amb possibilitat de configurar itineraris individuals.
- Semipresencialitat, reconeguda com la millor modalitat d'impartició, afavorida per l'experiència de la nostra organització en formació a distància asíncrona i per l'impuls de les diferents eines per a la formació a distància que ha propiciat la pandèmia de la covid-19.
- Incrementar l'aprofitament, que actualment ja es mesura en els cursos prescriptius/exigibles i que s'hauria d'anar ampliant a les formacions per a la incorporació, i introduir l'avaluació d'impacte en determinades formacions de més qualitat per tenir un retorn dels resultats a la realitat que ens permeti millorar.
- Introduir/incrementar l'avaluació de l'experiència professional dins de la configuració d'itineraris personalitzats.
- Mentoria, com un pas més per millorar la incorporació o creació de nous projectes, on un empresari amb experiència (mentor) ajuda una altra persona (mentorada) en el seu projecte.

Formació contínua: Dona i empresa agrària. Foto: Ricard González.

I amb una visió més global del futur

Fortaleses a conservar/aumentar:

- Hauríem de continuar sent referents de la formació contínua en els nostres àmbits d'activitat a través de la qualitat i actualitat dels nostres materials formatius i de formacions pilot.
- Fer un seguiment més acurat de les persones per atendre millor les seves necessitats formatives.
- Mantenir i incrementar els contactes amb els diferents agents al món rural, per identificar-ne necessitats i teixir aliances.

En un marc on:

- La formació prescriptiva/exigible no es preveu que es redueixi.
- Creixerà previsiblement la formació, o millor dit l'enfocament de la formació, dirigida a la sostenibilitat.
- Augmentarà també l'enfocament de la formació (tecnològica, empresarial) cap a les noves tecnologies que es van imposant, principalment lligades a la rendibilitat econòmica de les empreses.
- Amb les noves tecnologies es poden obrir nous horitzons instrumentals (ara es parla de la realitat immersiva i del 6G) en formació, encara que és difícil preveure'n la implantació real (recordo el second life aparegut el 2003, que s'anunciava com el canvi disruptiu que permetria una FP virtual) i l'impacte que poden tenir en la FP.
- Hi haurà (augmentaran) altres agents, públics i privats, que ofereixin formació en el món rural als nostres públics objectiu, estimulats per les nombroses fonts de finançament existents.

Per a acabar

Les escoles agràries varen iniciar la seva activitat en formació contínua als anys 1980 amb pocs cursos inicialment (en parlem de 10 el 1982, primer any recollit estadísticament), però ja diversificats en millora de tècniques productives, gestió, incorporació de joves i dones.

Des de llavors el creixement ha estat molt gran. L'any 2019 (últim referent de la vella normalitat), estem parlant d'un total de 440 cursos, 13.144 hores i 8.345 alumnes en diferents modalitats d'impartició (presencial, distància, semipresencial). I de 186 activitats de transferència tecnològica organitzades (la més gran de totes les unitats promotores del PATT).

Com es pot explicar aquest creixement amb una disminució de la població activa agrària? Simplificant, per la diversificació del públic potencial de la formació oferta (creixement dels serveis i la pluriactivitat, treballadors per compte aliè), per la creixent formació exigible per exercir la professió, per la introducció de la modalitat FAD asíncrona que ha permès atendre la demanda de forma deslocalitzada.

S'han experimentat i s'experimenten noves formes d'atendre millor les necessitats formatives d'empresaris i treballadors dels sectors atesos al món rural.

Es disposa d'un equip de producció de materials que permet marcar un estàndard de qualitat pedagògic.

Per tant, es pot dir que en formació contínua la xarxa d'escoles agràries són i podran continuar sent el referent al món rural, tant per quantitat com per qualitat de la seva oferta formativa, gràcies a la seva distribució territorial, les seves infraestructures i equips humans i materials, el seu model de formació professional integral (inicial i contínua) i la connexió amb el territori i/o l'especialitat.

Als que heu arribat a llegir fins aquí, gràcies per la vostra atenció.

Autoria

Ricard González Simon

Enginyer Tècnic Agrícola.
Supervisor d'escoles. Servei de formació agrària. DACC.
rgonzalesimon@gencat.cat

06. Les escoles agràries, una eina clau en la transferència de coneixement i impuls de la innovació

Al llarg dels 17 anys que portava al Departament d'Agricultura fent diverses tasques de tipus tècnic en sanitat vegetal, sòls i fertilització, i els darrers anys coordinant les agrupacions de defensa vegetal, la relació que havia tingut amb les escoles havia estat puntual i discontinua. La meua coneixença es limitava gairebé a les escoles més ubicades a la plana de Lleida de manera puntual, ja fos perquè calia donar resposta tècnica a algun problema que hagués sorgit o bé perquè hi participava com a professor extern. El 2004 vaig ser nomenat cap del Servei de Transferència Tecnològica i vaig tenir l'oportunitat de visitar totes les escoles agràries. En aquell moment s'estava treballant en la definició d'un nou model d'innovació, transferència i assessorament, i es valorava quin rol hi havien de tenir les escoles.

La meua mirada es va centrar en les escoles agràries el juny de 2006, quan vaig ser nomenat subdirector general d'Innovació Rural i tenia sota la meua responsabilitat el Servei de Transferència Tecnològica i el Servei de Formació Agrària. En aquell moment vaig passar de ser un observador i puntual col·laborador a tenir la responsabilitat de gestionar el present i enfocar el futur de les escoles. Aquesta circumstància també va coincidir amb la jubilació del Sr. Josep Valls, que havia estat el cap del Servei de Formació durant tot el procés d'expansió i consolidació de la xarxa d'escoles agràries. Aquella era una circumstància que ens obligava a ser molt curosos a l'hora de consolidar tot el que s'havia fet durant molts anys i enfocar el futur de les escoles per adaptar-les als canvis que s'anaven produint en la societat i el sector agroalimentari i forestal.

Recordo uns dies d'estiu amb molt entusiasme i alhora inexperiència com a subdirector, treballant amb qui és l'ac-

tual cap de Servei de Formació i amic, en Joan Salvador Minguet, sobre com podíem preservar tots els valors de les escoles i a la vegada iniciar la transició/transformació perquè poguessin aportar més valor a la societat i al sector.

Alguns dels reptes que tenien les escoles agràries aquell moment eren:

- El dilema de si calia mantenir una xarxa d'escoles depenent del Departament d'Agricultura, o bé seria millor integrar-les dins el Departament d'Ensenyament.
- Quines accions calia fer per atraure més alumnes als cicles de formació reglada i quines propostes fèiem per a les escoles que quasi no tenien alumnes.
- En la formació contínua, com es podria mantenir la competitivitat davant l'oferta formativa d'altres entitats, però sense generar duplicitats i ineficiències.
- Com prestigiar la formació agrària i forestal i trencar estereotips.

Per sort, es partia d'uns actius molt

sòlids, entre els quals voldria destacar:

- Un col·lectiu de treballadors molt compromesos amb la formació, el sector, el territori i amb un gran component vocacional.
- Una xarxa d'escoles molt ben ubicada al territori i amb estructures i instal·lacions molt valuoses.
- Una feina feta durant molts anys, amb un gran nombre de professionals que s'hi han format, cosa que generava un col·lectiu que tenia gran estima a aquestes escoles.

A la vegada, era evident que hi havia unes grans necessitats:

- Calia reforçar el relleu generacional i promoure que els joves s'incorporesin al sector agroalimentari i forestal.
- La complexitat del sector feia que cada cop es necessitessin persones més formades i professionalitzades.
- El desenvolupament de polítiques i demandes de la societat, com ara el benestar animal, l'ús sostenible de fitosanitaris, la gestió de la fertilització,

la producció agrària ecològica, etc., requeria que els nous professionals i els existents haguessin d'adquirir noves competències i coneixements.

- El manteniment de la competitivitat i sostenibilitat del sector agroalimentari i forestal passava perquè els avenços tecnològics i les innovacions s'hi incorporessin al més aviat possible.

La pregunta clau era què podíem fer per atendre els reptes o amenaces que tenien les escoles i donar resposta al que n'esperava el sector i la societat. En aquests temes no hi ha solucions màgiques, però estàvem convençuts que calia potenciar actuacions que estaven iniciades i sobretot aquelles que havien estat exitoses, i remarcar i posar en valor el molt talent que hi havia a les escoles. M'agradaria esmentar algunes actuacions que a l'inici vam considerar rellevants i que amb alguna variació s'han mantingut en el temps.

- Potenciar el treball en xarxa de les escoles agràries i alhora impulsar l'orientació o especialització de les

Alumnes durant un cens d'aus. Foto: EA del Pirineu.

14 escoles per tal de singularitzar-les i donar servei a tots els principals àmbits sectorials del país.

- Treballar per una oferta de formació al llarg de la vida professional.
- Reforçar el treball que es feia amb els joves que s'incorporaven com a empresaris agraris o forestals i canviar el model de formació cap a formats més personalitzats.
- Innovar en les formes en què s'impartia la formació i aprofundir en els models en línia o mixtos.
- Potenciar la col·laboració del Servei de Formació i les seves escoles amb el Servei de Transferència Tecnològica, que fins llavors havien tingut poca connexió, i també amb altres institucions de recerca i innovació del país.
- Reforçar les aliances amb tots els agents exteriors i també de la Generalitat de Catalunya, i permetre que coneguin millor la feina de les escoles, que participin en la seva definició; i posar en valor un fet que està a l'ADN de totes les escoles, que és la gran voluntat de servei.
- Crear un model que fos flexible, que es pogués adaptar i pogués atendre ràpidament les necessitats de formació a mesura que s'anessin generant.
- Ampliar els àmbits de formació cap a les diferents baules de la cadena, la transformació agroalimentària, la comercialització, els serveis turístics i tot allò que anés aportant valor al treball dels professionals.
- Fer arribar l'oferta de formació a diferents tipologies de professionals del sector agroalimentari i forestal, treballadors, empresaris, tècnics intermedis, assessors, responsables de qualitat i també a col·lectius més relacionats amb la gestió del medi.

La meva trajectòria professional i també les meves inquietuds personals han fet que un dels temes que per mi ha estat important sigui la posada en valor i el desenvolupament del rol que tenen les escoles agràries com a eines d'impuls de la innovació i elements clau en

Aula d'informàtica. Foto: EA del Pirineu.

la transferència tecnològica. Espero haver-hi contribuït, perquè estic plenament convençut que sense les escoles agràries i altres institucions al país que fan una feina similar no podrem avançar en un dels grans dèficits que tenim, que és fer arribar els avenços de la recerca i innovació als professionals del sector agroalimentari i forestal.

Els 15 anys que he estat com a subdirector responsable de les escoles agràries han estat uns anys meravellosos tant en el terreny professional i com el personal. Hem viscut moments complexos en la gestió econòmica -com va ser la crisi del 2008 fins al 2012- i també moments tristos on hem perdut alumnes i companys; però en general crec que el balanç ha estat molt positiu i modestament penso que s'ha consolidat el llegat que vam rebre, s'han transformat les escoles per donar resposta a les demandes actuals, hem millorat la percepció que en té el sector i s'han posat les bases per encarar-ne el futur.

En aquest temps he d'agrair la confiança de què he gaudit de tots els directors generals amb qui he treballat, i també he d'agrair els directors generals i altres responsables del Departament d'Ensenyament que hagin entès i apostat per la nostra proposta. Sen-

se el suport dels equips directius en la continuïtat del projecte hauria estat molt difícil treballar durant 15 anys en la consolidació de les escoles agràries. Finalment, voldria agrair a tot el personal, professorat, equips directius, residència, manteniment, finca i administratiu, i a tot el personal dels Serveis Centrals amb qui he treballat junts aquests anys, el seu suport i alt grau de compromís.

Finalment, i com que aquest serà un document que perdurarà en el temps, voldria encoratjar els futurs responsables de les escoles agràries i del Departament perquè considerin que la millor inversió que es pot fer en un país amb limitats recursos naturals és la formació dels professionals del sector agroalimentari i forestal. Per tant, animo a fer créixer i consolidar la xarxa de les escoles agràries a fi que pugui assolir els 100 anys amb una salut de ferro.

Autoria

Jaume Sió Torres

Enginyer agrònom.
Subdirector general de Transferència i Innovació Alimentària (2006-2021).
DACC.
jaume.sio@gencat.cat

Classe pràctica d'esquilada. Foto: EA de Vallfogona de Balaguer.

07. La formació agrària a la Catalunya del segle XXI

El dia 26 de maig de 1983 començo a treballar amb un contracte administratiu de la nova Generalitat de Catalunya, després d'haver cursat la carrera d'Enginyeria tècnica agrícola a Lleida i d'acabar el servei militar que ens tocava fer llavors. La meua destinació és l'Agència Comarcal del Servei d'Extensió Agrària de Cervera, on hi estic quatre anys, els tres darrers com a cap de l'Agència perquè el company amb qui vaig aprendre a fer d'extensionista –Joan Calvera– va demanar un altre destí.

Després, en Lluís Mauri m'anima a demanar una plaça de professor de l'Escola Agrària de Tàrraga –ciutat on vivia–, on hi estic dinou anys gaudint moltíssim de la meua feina de formar els joves del món rural que s'hi apunten per cursar la formació professional (FP I i FP II, i després els cicles formatius). A part de la formació professional, també organitzem i impartim cursos de formació contínua, amb tot l'equip de l'escola.

És el 2004 quan ocupo una plaça de coordinador de Comunicació i Difusió Tecnològica a la Subdirecció General d'Innovació Rural, i el 2006 quan em

proposen des de la Direcció General que em faci càrrec de portar la direcció i coordinació de les escoles agràries com a cap de Servei de Formació Agrària a Barcelona, davant la propera jubilació d'en Josep Valls.

La meua arribada per marcar les línies del Servei coincideix amb la del meu subdirector (i company de desplaçaments a Barcelona i amic) fins al setembre passat, Jaume Sió. Amb el Jaume hem treballat aquests darrers quinze anys amb una molt bona compenetració i tirant endavant força canvis i projectes al Servei. Encara recordo una trobada a casa seva durant les vacances d'agost de 2006 per enfocar el que havíem d'entomar el mes de setembre.

Cronologia de fets importants

El primer tema que ens trobem és una baixa en el nombre d'alumnes que es matriculen als cicles formatius que ofereixen les escoles, qüestió coneguda pel Departament i que va costar tres o quatre anys de redreçar. L'èxode dels joves que es podien dedicar al sector agrari cap a d'altres feines seguia empenyent-los a deixar les explotacions perquè eren de petita dimensió o perquè el sou que s'oferia en altres sectors com el de la construcció o el de

la conducció d'un camió era més que correcte i segur per a ells.

Una qüestió que vam tenir clara des del primer moment era que calia potenciar la formació contínua dels professionals del món agrari, amb els cursos prescriptius amb què calia que complissin en aquell moment (com ara el d'aplicador de productes fitosanitaris i el de producció agrària integrada i el d'ecològica), obligació que continua i s'ha incrementat amb el pas del temps. També calia potenciar la posada en marxa de noves formacions més adaptades i innovadores perquè tothom tingués accés al coneixement que s'anava generant. Una dada ben rellevant és que l'any 2016 vam tenir 12.480 persones matriculades en cursos de formació contínua, el màxim de tots els temps en formació contínua.

L'any 2008 prenem una decisió important, ja que la formació a distància (FAD) que havíem començat el 2002 havia anat creixent i molt. Decidim que la gestió i l'administració de tota la FAD recaigui sobre una sola escola, la de Mas Bové, a partir del curs 2009-2010. Mas Bové deixaria un cicle formatiu de grau mitjà d'aprofitaments forestals que estava fent i assumiria tota aquesta altra feina que ens ha portat a tenir fins a més de cinc mil persones matriculades en cursos de FAD l'any 2016. També hem anat augmentat el nombre de cursos que oferíem: dels vuit cursos el 2008 als 39 cursos que oferim enguany. La visió que va tenir en Lluís Mauri i el Servei l'any 2001 en què vam començar a formar-nos per saber com havíem de fer la formació en línia ens ha servit per poder servir avui en dia totes les persones que volen adquirir coneixements a través d'aquesta metodologia, cosa que no hauríem pogut fer d'una altra manera.

Un canvi transcendent que assumim a partir de 2009 és la manera com financem els cursos de formació contínua. Teníem moltes dificultats per entendre'ns bé amb el SOC i les seves

ajudes a la formació, perquè anaven destinades bàsicament a formació ocupacional, que no era el nostre cas, i pel complexíssim sistema de justificació de les despeses de cursos. És per això que des de 2010 financem tots els cursos de formació contínua a través del Pla de desenvolupament rural (PDR), que ens retorna el 43% del total de despesa justificada.

El setembre de 2016 es crea el Campus Empresarial Agrari (CEA) i es presenta a l'Escola Agrària de l'Empordà.

L'any 2010 ens arriba una qüestió de la qual ja es parlava uns cinc o sis anys abans des del *Ministerio de Defensa*, que tenia cedits els espais on s'ubicava des de 1995 l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre, a l'Hospitalet de Llobregat. Cal que l'Escola Eqüestre

es traslladi a una altra ubicació, i per això se'n busquen diferents propostes. Al final, el Departament d'Agricultura decideix que a partir del setembre de 2011 es traslladi tota l'activitat de formació eqüestre a l'Escola Agrària del Pirineu, a Bellestar. Aquesta situació provoca canvis en la reubicació dels cavalls i de l'activitat, i sobretot problemàtiques molt difícils de solucionar per al personal que treballava a l'escola, que evidentment no tenia cap intenció de desplaçar-se al nou emplaçament.

Després d'uns quants anys de parlar de posar preus públics per als cursos de formació contínua que fèiem a les escoles, és al juliol de 2011 quan es publica la primera ordre que posa preus d'inscripció als cursos que s'ofereixen des de les escoles agràries, i que avui –després de diverses actualitzacions– encara es cobren. A partir de llavors entrem a fer-nos valorar la nostra tasca. “Si res no es paga, res no val”, un pas difícil que no sabíem com l'acceptaria el sector. També començem a cobrar un preu públic pel dret a examen dels cursos prescriptius.

El 2008 posem en marxa les comissions tècniques de formació de diferents sectors agroalimentaris com ara el formatger, el carni, l'apícola, l'eqüestre i algun més. Aquestes comissions tècniques ens serveixen per conèixer quines necessitats formatives té cada sector i després poder-les aplicar en les diferents escoles. A partir d'aquest any també plantejem orientacions o especialitzacions a les diferents escoles, segons el seu enfocament propi, la tipologia de conreus de la seva finca, i la seva ubicació geogràfica o la seva història. Totes les escoles de la xarxa tenen marcada una especialització a partir d'aquestes personalitzacions per enfocar millor el seu treball formatiu.

És al febrer de 2013 quan comencem amb les reunions dels consells de centre de les escoles, que creem per tal de tenir un contacte més directe, per un cantó, amb el territori d'influència de les escoles i, per un altre, amb els sectors més representatius de la seva especialització. Aquests òrgans consultius resulten ser un èxit molt important per

Reunió de directors a l'EA del Solsonès el juny de 2006. D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Ricard González (SSCC), Francesc Valverde (EA de Vallfogona de Balaguer), Antonio Gil (EA d'Alfarràs), Manuel Gustemps (EA de Tàrraga), Lluís Mauri (SSCC), Albert Riudebàs (EA Eqüestre de l'Hospitalet de Llobregat), Ernesto Pinto (EA del Pirineu), Carles Chico (EA de Les Borges Blanques), Anna Prat (SSCC), Teresa Colell (EAA de l'Empordà), Carme Solà (EA del Solsonès), Josep Valls (SSCC), Rosa Rodríguez (EA de Vallfogona de B.), Teresa Obradors (EA de Manresa), Emilio Leiva (EA de Sta. Coloma de Farners) Jaume Grau (EA de Mas Bové), Ramon Cuadros (EA de Tàrraga), Jaume Altisent (EA d'Alfarràs), Joan J. Llosa (EA d'Ampostà), Alba Vila (EA del Pallars), Manel Gispert (EA de Gandesa) i Joan Martínez (EA d'Ampostà).

Pràctiques d'apicultura. Foto: EA de Vallfogona de Balaguer.

conèixer de primera mà les necessitats formatives i les inquietuds de l'entorn de cada escola. Fem reunions cada dos anys, i a data d'avui ja en portem tres a cada escola, que van quedar truncades per la pandèmia des del març de 2020. Aquests consells de centre surten descrits, amb la seva composició, en el Decret 109/2014 del sistema de formació, transferència tecnològica i innovació en el sector agroalimentari de Catalunya.

A partir del setembre de 2013, s'incorpora a la Xarxa d'Escoles Agràries l'Escola de Viticultura i Enologia Mercè Rosell i Domènech, que havia creat i gestionat fins el 2006 la Diputació de Barcelona, i l'INCAVI fins el 2013. La coneixerem, de forma abreviada, com l'Escola Agrària d'Espiells.

El 22 de juliol de 2014 s'aprova el Decret 109/2014, que defineix i constata en els capítols 4 i 5 què són les escoles agràries (deixem d'anomenar i diferenciar les escoles i els centres de capacitat agrària i totes passen a denominar-se escoles agràries), que és com les coneix tot el sector, en general.

En aquest Decret es defineix què són els escoles, les seves funcions, els ensenyaments i les activitats que desenvolupen, la Xarxa d'Escoles Agràries i la seva tasca com a espais dinamitzadors del territori, els seus òrgans de govern, els consells de centre i les comissions tècniques; i el pla estratègic i el pla anual que han de treballar i tenir cada una de les escoles. També s'hi explica el procediment de validació de cursos que permeten l'obtenció de la qualificació professional agrària de tots els professionals que treballen en el sector. Aquesta és una normativa molt important que deixa ben clares les maneres d'actuar de les escoles agràries, i en forma de decret. La veritat és que va ser tota una empresa de llarg recorregut arribar-lo a poder publicar.

El setembre de 2016 es crea el Campus Empresarial Agrari (CEA) i es presenta a l'Escola Agrària de l'Empordà,

després de la petició que ens havia fet la consellera Serret, que havíem de posar en marxa una manera més directa d'arribar a formar el sector agroalimentari i rural en temes de gestió empresarial. Des de llavors, hem estat preparant tots els docents de gestió i empresa de les escoles, i també difonent i fent arribar a tot el sector la possibilitat de formar-se en temes de gestió de l'empresa agroalimentària.

A partir de gener de 2018, es posa damunt de taula la necessitat que les escoles agràries compleixin que tots els seus docents disposin del certificat d'aptitud pedagògica (CAP) o del Màster de formació del professorat per treballar en docència, tal com era preceptiu. Ja fa temps que totes les places docents de les escoles surten amb la necessitat en primera opció de disposar d'aquesta acreditació, i si no, tenen dos anys per adquirir-la.

Des de just abans de la pandèmia que col·labora amb nosaltres l'Eva Güibas, periodista, que ens porta el màrqueting del Servei i les xarxes socials, i també ens ajuda moltíssim en els temes de comunicació de la nostra tasca i la de diferents escoles. Ha estat tot un descobriment d'una persona molt especialitzada, que ha connectat molt bé amb la nostra manera de ser i de fer, i ens soluciona un dèficit important que teníem.

A part de tots aquests fets cronològics que han marcat aquesta meua etapa, m'agradaria esmentar bastant més breument algunes qüestions que crec que han de tenir una consideració especial:

- El canvi de treball i la importància de la formació que fem als joves que s'incorporen i que no tenen la capacitat professional adient en el moment que ho fan, que ja s'explica en un altre apartat d'aquest dossier, i que avui en dia té la mateixa magnitud que la formació inicial dels cicles formatius de formació professional.
- El fet que totes les escoles ja tenen la certificació ISO 9001 de Qualitat i Mi-

llora Contínua per a la seva tasca diària, i estan en aquests moments treballant per la certificació en la ISO 14000 de Gestió Ambiental. L'EA Alfarràs ja disposa d'aquesta des de l'any 2021.

- Totes les escoles agràries estan actuant a partir d'una guia de sostenibilitat que han creat elles mateixes, junt amb Serveis Centrals, per adaptar-se als Objectius de Desenvolupament Sostenible 2030.
- Tenim el grup de producció de materials, que segueix treballant gairebé vint anys després de començar juntament amb la FAD, amb una estructura gens consolidada i amb les col·laboracions de diferents docents de diferents escoles a temps parcial o molt parcial. Llastimosament, no ens n'hem pogut sortir de fer un grup més estable per a una feina vital per a la nostra tasca: preparar, corregir, adaptar, maquetar i acabar els materials perquè siguin interactius, que ajudin a integrar els coneixements amb facilitat, sobretot per la FAD i la formació contínua.
- Les escoles s'han anat adaptant als canvis en els cicles formatius de formació professional, al seu pas de cicles LOE a cicles LOGSE, a la formació DUAL, i a tirar endavant adaptacions curriculars per poder impartir formacions que no estaven en els currículums formatius del *Ministerio de Educación* o del Departament d'Educació.
- Hem seguit amb una bona relació amb els sindicats professionals agraris, tant amb Unió de Pagesos, com amb JARC i ASAJA, i també amb tota una collada d'entitats que han volgut fer formació i que han necessitat la nostra ajuda.
- Hem tingut sempre, i seguim tenint, una immillorable relació amb els responsables de la Formació Professional del Departament d'Educació, amb qui hem compartit inquietuds, materials, maneres de fer i informacions diverses sempre des de la vessant col·laboracionista.
- Seguim formant part d'EUROPEA Espanya i d'EUROPEA Internacional, amb els quals assistim al congrés anual que es realitza i que hem organitzat

ja tres cops a la nostra comunitat autònoma. Aquesta associació agrupa les escoles agràries de tot l'Estat espanyol i ens permet saber com estan a les altres comunitats autònomes, les innovacions que porten a terme en formació del sector, i també explicar les que portem a terme a Catalunya. Val a dir que en aquests moments només hi ha quatre territoris de l'Estat on la formació agrària està incardinada dins el Departament sectorial corresponent, que són Galícia, Múrcia, les Canàries i Catalunya. La resta depenen totes del Departament d'Educació corresponent, amb la pèrdua de valor per al sector que això implica.

En la proposta de reestructuració del DACC, s'exposa el canvi de nom del servei a Servei de Formació Agroalimentària, per englobar millor tot el sector agroalimentari, i no només l'agrari.

I si mirem al futur pròxim, cap on anem?

Al març de 2020, la pandèmia que hem tingut al damunt ens ha condicionat i ens ha fet canviar la manera de treballar fins avui. Hem deixat de fer reunions i cursos de formació contínua presencials i hem passat a fer-los per Teams o a distància, o amb elements de les TIC, que ja coneixíem molts de nosaltres. Tot el temps amb aquesta malaltia ens ha canviat maneres de fer, i fins i tot m'atreviria a dir que de ser. I no ha estat fàcil, tot i que sembla que ja veiem la llum al final del túnel.

I també ens trobem amb cinc o sis temes que hem d'anar desenvolupant els propers anys, que són els següents:

- La nova ECA i la digitalització de les escoles agràries. ECA és l'aplicació

informàtica que usem nosaltres i que té el Departament, en què tenim referenciades totes les persones que han fet alguna formació continuada amb les escoles o les entitats a les quals validem els cursos. És de 2005, i ara podem renovar-la amb una aplicació adaptada a l'actualitat i amb una colla de novetats molt interessants per poder portar el control dels cursos i de les persones formades al nostre país.

- La internacionalització. Finalment tenim una persona que es dedicarà a coordinar i a posar en marxa a les diferents escoles el projecte d'internacionalització de l'alumnat de formació inicial i també contínua, per tal que es puguin desplaçar a altres països a fer les pràctiques en empresa o estades en què coneguim altres realitats del món agroalimentari.
- El projecte Agroalumni. La mateixa persona que porta el tema de la internacionalització té l'encàrrec d'iniciar aquest projecte que tenim a la nevera, en el qual tot està per fer i tot és possible. Es tracta d'una xarxa que cal crear amb tots els prop de 25 mil alumnes de formació inicial que han passat per les nostres escoles agràries. Només tenim posada la primera pedra en aquest filat on hem de relligar les relacions amb les escoles i que ens ha de fer notar que hem estat formant durant aquests 50 anys la major part del teixit del món rural de Catalunya.
- El treball amb l'Agència FP.CAT. Creada fa un parell d'anys, s'ha posat com a primera tasca marcar els criteris per a la denominació i la coordinació del que es coneix com centres integrats de la formació professional de Catalunya, i també amb els anomenats centres d'excel·lència de la xarxa estatal. Estem treballant amb l'Agència per tal que la Xarxa d'Escoles Agràries sigui en el futur el centre integral del sector agrari i agroalimentari de Catalunya, i que porti la bandera sectorial de la FP, juntament amb els instituts que són del Departament d'Educació i formen aquests sectors.
- Treball de les escoles a partir del Pla estratègic de l'alimentació de Cata-

lunya (PEAC). Hem d'entrar directament a enfocar la tasca formativa en aquest Pla estratègic aprovat l'any passat, i amb una gran visió de futur cap a acollir la producció dels aliments, cosa que ja deduíem directament en el nom del nou Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de Catalunya.

- Maneres diferents de formació. Tenim davant nostre dues maneres de formar en el futur ben diferents a la del docent damunt d'una tarima i una colla d'estudiants assentats a l'aula. Una, més treballada des de fa temps però ben nova encara, és la formació que es va iniciar a l'EA Tàrrrega d'un CFGM de producció agropecuària a distància –en col·laboració amb l'IOC– en el qual el 65% de les persones que hi estudien pertanyen a l'àrea metropolitana de l'entorn urbà, molt necessari per trobar i incloure persones urbanes en la formació rural que després seran possibles pobladors d'aquest entorn rural. L'altra, la formació a partir de la mentoria, que tenim en fase de creació: hem de desenvolupar un programa pilot, portat des de les escoles, amb un màxim de 12 joves que s'hi incorporen i que hauran d'aprendre estant unes setmanes treballant conjuntament amb uns mentors (empresaris agraris).

A mode de resum final, vull explicar que en la proposta de reestructuració del Departament, que a l'hora de redactar aquest article està damunt de la taula, s'exposa el canvi de nom del servei a Servei de Formació Agroalimentària, per englobar millor tot el sector agroalimentari, i no només l'agrari.

Reflexions més personals:

Com a reflexions més personals, vull fer també altres aportacions:

Ja em permetreu que posi un exemple de la nostra tasca (en una sola escola, però que podem generalitzar a totes les altres), per veure fins on arriba la seva feina encara que sigui d'una

Reunió de directors i gerents de les escoles. La fotografia es va fer a l'EAF de Sta. Coloma de Farners l'any 1993. D'esquerra a dreta, 1a fila: Emilio Leiva (EAF de Sta. Coloma de Farners), Joan Godia (EA de Vallfogona de Balaguer), Rossend Oliva (EA les Borges Blanques), Antonio Lombarte (EA del Pirineu), Ricard Gonzalez (SSCC). Fila central i d'esquerra a dreta: Magda Ruiz (EA d'Amposta), Annabel Teixidó (EA del Pirineu), Alba Vila (EA del Pallars), Manel Gispert (EA de Gandeses), Joan Agulló (EA de Lleida), Josep Valls (SSCC), Antonio Gil (EA d'Alfarràs). Tercera fila i d'esquerra a dreta: Isabel Mora (EA del Solsonès), Jordi Planell (EA de Manresa), Anna Prat (SSCC), Antoni Sardà (SSCC), Manuel Gustemps (EA de Tàrraga), Lluís Mauri (SSCC), José Mª Miñambres (EA de Mas Bové), Jesús Martín (EAA de l'Empordà), Xavier Masó (EAF de Sta. Coloma de Farners), Joan Josep Llosa (EA d'Amposta).

manera no del tot directa. Vull parlar de com ha evolucionat el nombre de cellers a la comarca de la Terra Alta:

L'EA de Gandeses inicia la seva activitat formativa en el CFGM d'Olis d'Oliva i Vins el curs 1999-2000 en una comarca amb només 11.500 habitants i 35 cellers, i l'any 2021 ja compta amb 63 cellers. La influència de l'escola en el fet que s'hagin doblat la quantitat de cellers en vint anys segur que hi és, a banda de l'efecte que hi hagin tingut altres causes. Molta implicació en la fixació de gent al territori i en el sosteniment de l'economia comarcal.

En aquest moment, i des de fa ja vuit o deu anys, s'estan jubilant la majoria de docents laborals que van entrar a formar part de les plantilles de les escoles durant els anys 1980, en els quals es va produir el creixement del nombre

d'escoles agràries i de matèries impartides. I s'hi incorporen persones joves amb una altra mirada, amb un altre tipus de coneixements –informàtics i menys aplicats a la pràctica possiblement. M'he dedicat, i ho deixaré com a llegat al Servei, a participar en la selecció de totes aquestes persones noves que es dedicaran a formar el sector. Hi ha fitxatges molt bons, però el mercat de futur de docents és ben escàs.

Si m'haguessin explicat com és de difícil tirar endavant i que ens entenguin quina és la problemàtica per cobrir les places que queden pendents o que tenim amb baixes d'incapacitat temporal (d'un total de 240 persones al Servei) –amb diferències importants en tractar-se d'una escola que les que tenen altres unitats que es dediquen per exemple a revisar expedients–, potser m'ho hauria pensat un parell de

vegades abans d'acceptar d'assumir el repte de portar el Servei endavant.

Així mateix, les relacions interpersonals quan treballes amb tants projectes i amb tantes persones a la vegada acaben no sent del tot senzilles i fàcils. La paciència i el saber escoltar han estat dos puntals molt importants per poder portar durant tot aquest temps aquesta feina, que cada dia encara m'acaba fent sentir viu i content.

Malgrat tot, he de reconèixer que sempre he comptat amb persones molt vàlides a tot l'equip de Serveis Centrals i també a les direccions de les escoles. Vull destacar l'Olga Martínez, en Ricard Gonzalez i la Judit Fernández, amb els quals estic treballant aquests darrers anys, i tots els anteriors que han ocupat les seves places. Amb ells la feina ha estat, i és, molt més fàcil. La seva ajuda i la de tots el que formen el Servei ha estat bàsica per tirar endavant i arribar al que tenim ara.

Crec que he de valorar moltíssim la cultura del Servei de Formació Agrària, amb tot el que implica de col·laborar, estar obert, demanar, participar, interessar-se per les necessitats dels professionals als quals cal formar, ser creatius, treballar en xarxa, intercanviar opinions, sumar esforços, etc. etc. I m'agradaria que en el futur continués creixent aquesta manera de fer de totes les persones de les escoles.

Fins ara, ha durat 50 anys, i jo hi he treballat els meus 35 darrers!

Ànims i endavant amb la nostra feina!

Autoria

Joan S. Minguet Pla

Enginyer agrònom i llicenciat en ADE.

Cap del Servei de Formació Agrària (2006-actualitat).

DACC.

jsminguet@gencat.cat

PROJECTES DEL SERVEI de Formació Agrària

Quan parlem de projectes del Servei de Formació Agrària ens referim a aquells projectes que s'organitzen i coordinen des del Servei de Formació i que són duts a terme, de forma col·laborativa, per equips de persones de diferents escoles des de i per a totes les escoles. Responen tant a necessitats educatives concretes detectades en el sector agroalimentari forestal i rural, com a la introducció de noves metodologies.

Els projectes són dinàmics i evolucionen, de vegades ho fan cap a nous projectes. Alguns perduren, amb petites modificacions, en el temps i encara estan vigents avui en dia.

En aquest article no pretenem fer-ne un llistat exhaustiu. No hi són tots. Hi trobareu aquells més significatius, aquells que ens han fet com som.

01. De la digitalització a la formació agrària a distància

Els alumnes han d'utilitzar aplicacions informàtiques o han de ser programadors informàtics per fer-se les seves pròpies aplicacions?

Avui, l'any 2022, que portem el "món a la butxaca" amb els telèfons intel·ligents i les seves aplicacions, els seus ginys o els seus cercadors, aquesta pregunta pot veure's amb un punt d'estranyesa i perplexitat. L'any 1985, no.

El debat entre si als alumnes se'ls havia d'ensenyar llenguatges de programació (Basic, Cobol o fins i tot Logo) o bé si havien d'aprendre a utilitzar un full de càlcul, un tractament de textos o una base de dades, era encara viu i generava posicions ben contraposades.

Aquest any 1985, el Servei de Capacitació Agrària, a iniciativa d'en Lluís Mauri i amb el recolzament d'en Josep Valls, en el marc de l'Escola d'Estiu celebrada a l'Escola Agrària d'Amposta, va programar el primer contacte formal del professorat de les escoles agràries amb el que en dèiem la informàtica. Professorat del Centre Divulgador de la Informàtica, SA (CDI), empresa pública de la Generalitat de Catalunya creada per ajudar a difondre l'ús de la informàtica a Catalunya, va fer unes sessions formatives sobre l'ús de les aplicacions informàtiques amb l'objectiu que es poguessin incorporar a l'activitat docent de les escoles.

Una de les línies d'actuació del CDI era ajudar aquells centres o entitats del territori que volguessin fer un pas endavant en l'ús de la informàtica en el seu àmbit d'actuació, i això es feia a

Fulletó de promoció de la FAD. Font: EA de Mas Bové.

Manuals tècnics per a suport de la FAD. Foto: Mariona Olivella.

través de la creació d'unes aules anomenades "clubs del joc a la feina". Els usuaris d'aquest club començaven la seva relació amb l'ordinador amb un joc anomenat *Guillem de Berguedà* (deu n'hi do el nom trobadoresc i poètic!) i mica en mica anaven aprenent a fer servir aplicacions de l'àmbit de la feina: tractament de textos, control d'existències, full de càlcul, etc., amb l'ajut d'uns manuals d'autoaprenentatge. En fi, es feia el pas del "joc a la feina". Es va crear una aula d'informàtica del "club del joc a la feina" a totes les escoles agràries (amb ordinadors Amstrad i Commodore i després PC) i es va formar professorat de les escoles com a monitors d'informàtica.

Havia nascut l'equip de monitors d'informàtica, un equip clau en el desenvolupament de la implementació de la informàtica a les escoles i pioner en aquell moment en el sistema educatiu i també dins del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) mateix.

L'interès, la coordinació, l'esperit col·laboratiu i el bon saber fer de tots els membres de l'equip va ajudar molt perquè a les escoles es comencés a introduir d'una manera ràpida i eficient l'ús de la informàtica tant en la formació inicial (FP i mòduls professionals en aquell moment), com en la formació contínua que sempre ha caracteritzat les escoles agràries.

Es van crear nous materials com el Curs d'introducció a la informàtica a l'agricultura (nivell I i II), es va contactar amb empreses que creaven programari agrari per tal fer-lo arribar als professionals del sector, es va donar suport a la digitalització de la gestió acadèmica i administrativa de les escoles, etc.

Algunes dades que ens permeten exemplificar la feina feta són:

- Formació informàtica a la FP i als mòduls professionals:
  - Curs 1986-1987 - 716 alumnes
  - Curs 1987-1988 - 736 alumnes

- Formació informàtica en la formació contínua:
  - Curs 1986-1987 - 52 alumnes
  - Curs 1987-1988 - 237 alumnes
- Impuls de la informatització als professionals del sector:
  - 1988 - Mostra de programari agrari a l'EAF de Santa Coloma de Farners
  - 1990 - Mostra de programari agrari i seminari sobre la introducció de la informàtica a l'agricultura a l'EA d'Alfarràs

Les escoles de capacitació agrària s'havien convertit en un referent i un model pel que feia a l'ús i la divulgació de la informàtica en el sector rural. Aquesta voluntat impulsada des del Servei per aconseguir a través de la formació que el sector no quedés al marge de la "informatització" també serà reconeguda anys més tard a escala europea.

Després d'uns anys d'evolució i sobretot de consolidació de l'ús de les aplicacions informàtiques en la formació i en la gestió de les escoles agràries, es va començar, comptant amb l'entusiasme de l'equip de monitors d'informàtica, la instal·lació de les primeres xarxes de comunicacions a les escoles, van arribar els primers mòdems i les primeres connexions a un incipient Internet -amb el descobriment dels usos i possibilitats-, comunicacions entre escoles i fins i tot videoconferències. Una època apassionant en quant a innovacions.

Per tot plegat, ja es tenia prou maduresa i coneixement per fer un altre gran pas endavant: la formació a distància.

Arriba un nou repte: la formació a distància (FAD)

Formació virtual, formació en línia, *e-learning*... No! Formació agrària a distància, la FAD!

Deixant de banda anglicismes i les modes lingüístiques del moment, aquest és

el nom que es va donar a aquest nou sistema d'aprenentatge que es va començar a gestar l'any 2000 a partir d'un curs organitzat pel Centre de Formació i Estudis Agrorurals i adreçat al professorat de les escoles agràries, amb la finalitat d'obrir el ventall de possibilitats formatives als professionals del sector rural i complementar la formació presencial de les escoles, i així arribar al màxim nombre possible de professionals.

Així doncs, a les portes del segle XXI i en el mateix any en que la banda del Vendrell, Lax'n'Busto, treia la seva cançó "Llença't" (himne per excel·lència a no tenir por a transformar-se i avançar), el Servei de Capacitació Agrària, comptant amb els seus propis mitjans, comença un important procés per fer real aquesta aportació pedagògica transformadora a l'ensenyament agrari.

Dos anys després, el 2002, aquest procés dona els seus primers fruits i s'ofereixen els dos primers cursos a distància: "Incorporació de joves a l'empresa agrària" i "Informàtica (Windows i Word)".

Però què podríem destacar de la FAD? Quines són les seves característiques? Com ha evolucionat?

Model i principis de la FAD

Coneixent la realitat del sector rural, els cursos concebuts per ser seguits a distància es van començar a elaborar en dos formats, l'un utilitzant les TIC, o sigui per Internet, i l'altre en manuals impresos. És a dir, una aposta important per impulsar l'ús de les noves tecnologies al sector, però al mateix temps no tancant la porta a aquelles persones que es trobaven més còmodes seguint el curs utilitzant el text escrit en paper.

Plantejament important, que va anar acompanyat d'un altre no gens menor. La FAD seria un projecte transversal que implicaria totes les escoles agràries del DARP, entre altres coses perquè el que després en diríem la tutoria, és a dir l'acció docent, sempre la faria

el professorat de les escoles, no es delegaria ni s'externalitzaria mai. Les escoles agràries juguen i han de jugar un paper de proximitat i coneixement dels professionals presents i futurs del sector, aquesta és en part la seva raó de ser, no en poden quedar al marge.

La FAD és un projecte transversal que implica totes les escoles agràries.

L'estudiant és el centre de la formació: aprèn de manera individual però acompanyats d'un/a tutor/a.

Respecte al model pedagògic sobre el qual es va anar construint la FAD, en destaquem algunes de les característiques:

- El material didàctic elaborat ha de propiciar l'aprenentatge actiu (aprendre fent) i entre d'altres haurà de ser motivador, de fàcil comprensió i atent a objectius clars i avaluables.
- L'estudiant és el centre de la formació i es converteix en part activa del seu propi procés d'aprenentatge i de la gestió responsable del seu temps i dedicació a la formació.
- Els cursos es seguiran a través de la inscripció i els estudiants formaran un grup-classe que comptarà amb una tutoria d'acompanyament. Per dir-ho d'una altra manera, els estudiants aprendran de manera individual però no en solitari.
- El tutor o la tutora juguen un paper clau en la FAD, és qui fa l'acompanyament als estudiants, resolen dubtes i dinamitzen l'aula. Ho faran professors de les escoles agràries i seguiran una formació específica per ser-ho.
- Per a l'autoria dels continguts dels cursos de la FAD, es comptarà inicialment amb els coneixements del professorat de les escoles agràries, si calgués cer-

car algun "especialista extern", la direcció tècnica i les directrius del curs sempre les farà un professor o professora d'una escola agrària, i el tractament didàctic final dels continguts el farà professorat de les escoles agràries.

L'organització i la gestió acadèmica de la FAD, després de diferents intents i propostes, es porta des de ja fa anys a l'Escola Agrària de Mas Bové, que compta també amb la xarxa d'escoles per, a banda de les tutories, atendre diferents aspectes de la FAD com ara les pràctiques o els exàmens presencials que cal fer en algun dels cursos, i així facilitar l'accés dels estudiants a l'escola més propera al seu domicili.

Evolució de la FAD

Aquests eixos descrits com a principis del model pedagògic són i han de ser la clau de volta de la FAD.

Avui ja han passat més de vint anys des dels seus inicis i en aquestes dues dècades les millores i les oportunitats metodològiques i tecnològiques en general, i en el món de la formació en particular, han evolucionat i s'hi han fet aportacions molt positives. La FAD

les ha incorporat mirant de no perdre aquests principis de fons, de referència, de base que sustenten el model que ens ha de permetre ser d'utilitat per a la formació dels professionals del sector. Ja ho dèiem, és la nostra raó de ser.

Ja sigui aprofitant les oportunitats o en moltes altres ocasions generant-les i sent font d'innovació, des de la FAD, hem treballat en aquests tres àmbits:

Producció de materials:

- Amb el treball en equip, amb tot el que comporta de veritat treballar col·laborativament en projectes i atenent objectius.
- Amb professors i professores en l'equip producció de materials, que han esdevingut experts i referents en:
  - Direcció tècnica
  - Guiatge i treball conjunt amb experts/autors de continguts
  - Edició de materials
  - Tractament didàctic
  - Producció multimèdia
- Amb l'aprenentatge de professionals del sector de la formació a distància i amb la col·laboració de diferents entitats com l'IOC o la Junta d'Andalusia.
- Amb la implementació de l'ús de la pla-

Sota el logotip del "Joc a la feina" a l'EA de Tàrraga trobem, d'esquerra a dreta: al davant: Ricard González (SSCC), Manel Gustemps (EA de Tàrraga), Gabriel Esquiús i Àlex Sirera (EAF de Sta. Coloma de Farners). Al darrere: Vicenç Diert (EA d'Alfarràs), Pere Doria (EA del Pirineu), Mireia Piñol (EA de Tàrraga), Francesc Valverde (EA de Vallfogona de Balaguer) i Antoni Cutrona (EA de Gadesa). Foto: EAF de Sta. Coloma de Farners.

- taforma Moodle a les escoles agràries.
- Amb la incorporació, ja cap allà l'any 2015, dels webinars i els vídeos docents com un recurs didàctic més en els cursos.
  - Amb l'adaptació i actualització dels continguts formatius, per fer-los aplicables i personalitzats; en definitiva, adaptar-los a les necessitats dels estudiants per millorar-ne les competències.

En poques paraules, l'equip de producció de materials, creat formalment cap a l'any 2006, ha esdevingut un autèntic motor d'innovació en la formació agrària i en la manera de treballar en equip (cal recordar per exemple que l'any 2008 membres de l'equip de producció de materials ja van participar amb gran èxit en el Pla pilot de treball de la Generalitat, com a únics membres del DARP).

Acció docent:

Posar a l'abast dels estudiants els materials elaborats i acompanyar-los en el seu aprenentatge és, i ha de ser, un dels principis de la FAD en què hi ha participat, i hi ha de participar, el professorat de totes les escoles agràries, com ja hem apuntat.

La gestió, la coordinació i el seguiment de tota aquesta acció tutorial a distància també ha suposat un gran aprenentatge i avui, sota la coordinació de l'Escola Agrària de Mas Bové, i amb la col·laboració de professorat de totes les escoles, es porta a terme tota aquesta acció docent a través de les tutories, el seguiment i l'avaluació dels estudiants.

L'acció docent és i ha estat un element clau per al desenvolupament amb èxit de la FAD. Èxit que no cal entendre només quantitativament atenent el gran nombre de professionals que s'han matriculat en els cursos al llarg d'aquests anys, sinó també amb l'aportació que ha suposat per al sector rural el poder comptar amb una eina com la formació a distància. Aquesta ha estat una

gran i veritable contribució, i així ho va reconèixer la Comissió Europea l'any 2007, quan la FAD va ser seleccionada com una de les iniciatives finalistes per participar en el Congrés *Brinding the broadband gap*.

En l'organització i la gestió administrativa:

La formació que s'ofereix des de la FAD es troba organitzada actualment en àrees de coneixement:

- Sanitat vegetal i ramadera
- Producció agroalimentària
- Benestar animal i ramaderia
- Agrotecnologia
- Gestió d'empresa

Els cursos es troben dins del portal RuralCat i des de l'Escola Agrària de Mas Bové es porta:

- La gestió administrativa: tasques administratives, econòmiques i de logística
- La coordinació de l'acció docent: planificació anual de cursos, edicions, aules, assignació de tutories, seguiment, avaluació i acreditació

Donada l'envergadura actual del projecte de la FAD, hi ha una comissió tècnica que s'encarrega de la coordinació general i que està composta per:

- Cap del Servei de Formació Agrària
- Responsable de la Formació Contínua del Servei de Formació Agrària
- Director/a de l'Escola Agrària de Mas Bové
- Responsable de l'Àrea de Producció de Materials

A modus d'apunt final

En definitiva, quan parlem que la FAD ha fet una aportació molt gran a la formació agrària i que ha produït un ventall molt gran de cursos, de què parlem?

A modus de resum i com a reconeixement a la feina feta al llarg d'aquests vint anys, s'han dissenyat i produït un total

de 41 cursos, agrupats en les àrees de coneixement anteriorment esmentades.

Actualment, es treballa en el disseny d'itineraris formatius adaptats a les necessitats de la persona, utilitzant un model orientat a competències learning by doing. En aquests moments, s'han elaborat 115 unitats de competència i n'hi ha 98 en producció, les quals s'utilitzen en la formació contínua, en la formació inicial i en el nou cicle formatiu a distància que s'imparteix des de l'EA de Tàrraga.

L'any 2007, la FAD va ser seleccionada per la Comissió Europea com una de les iniciatives finalistes per participar en el Congrés *Brinding the broadband gap*.

Autoria

Gabriel Esquius Fuentes

Coordinador de la FAD (2002-2016).
gesquius@gencat.cat

Pere Doria Parramon

Responsable de producció de materials.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
pdoria@gencat.cat

Jordi Canaldas Colom

Director Escola Agrària de Mas Bové.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
jcanaldas@gencat.cat

Amb la col·laboració de: Rosa Cortes Polo (EA d'Alfarràs), Antoni Cutrona Cutrona (EA de Gandesa), Àlex Sirera Moreno (EAF de Sta. Coloma de Farners) i Francesc Valverde Andrés (EA de Vallfogona de Balaguer).

02. Altres tipologies de formació semipresencial i a distància

A la nostra xarxa d'escoles, era normal impartir la formació en modalitat presencial. Així, la formació professional agrària i després els cicles formatius de les famílies agrària, alimentària i d'activitats esportives s'impartien en espais docents físics, bé fossin les aules o els diferents espais de pràctiques. Cap a l'any 2000, a poc a poc la nostra organització, el Servei de Capacitació Agrària (després Servei de Formació Agrària), s'inicia i acumula experiència en formació a distància (FAD) en format paper i en Internet; així, algunes escoles ja coordinen i imparteixen cursos a distància amb tot el que comporta en la producció, actualització i impartició. Tothom observa la potència i la complexitat de la formació a distància.

L'any 2008, les Escoles Agràries comencem a impartir cursos per a la incorporació en modalitat semipresencial.

Paral·lelament, després de molts anys de formar joves que s'incorporen a l'empresa agrària amb un temari molt fix, es produeix un canvi: la formació ja no serà fixa per a tothom, es vol que sigui molt més personalitzada (es confeccionen itineraris formatius) i per sectors productius, i també es decideix que la part tècnica ha de tenir en compte els continguts de les Unitats Didàctiques (després Unitats Formatives) dels cicles formatius de grau mitjà de la família agrària. Ens situem sobre l'any 2007-2008.

El, aleshores, Departament d'Ensenyament també fa una regulació "singular" en la modalitat de formació i obre la possibilitat de poder realitzar formació inicial (Cicles Formatius en el nostre cas) en modalitat semipresencial.

Professora de formació semipresencial utilitzant la plataforma pedagògica. Foto: EA de Tàrraga.

A tot això, l'acompanya l'avenç en les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC) i molt especialment en plataformes pedagògiques que permeten de manera autònoma gestionar aules d'alumnes a distància (el Moodle). Al mateix temps, el portal RuralCat (portal sectorial del Departament d'Agricultura) també és desenvolupa de manera molt ràpida per poder gestionar FAD.

A poc a poc tot s'alinea, nova modalitat, nou programa de formació al jovent, avenç pedagògic i tecnològic i finalment noves necessitats de l'alumnat i del sector, que cada vegada és més digital. L'any 2008, les Escoles Agràries comencem a impartir cursos per a la incorporació en modalitat semipresencial. L'EA d'Alfarràs (fructicultura), l'EA de les Borges Blanques (instal·lacions agràries) i l'EA de Tàrraga (regs i fertilització) ens coordinem per iniciar un programa de formació innovador. Hi destaca l'especialitat de cada escola, amb un 50% de presencialitat, que combina classes a l'Escola amb la seva activitat professional, amb matrícula flexible i amb un professor-tutor.

Podríem afirmar que aquesta iniciativa en xarxa i plantejar una nova metodo-

logia que no estigués centrada en la presencialitat al 100% ens obliga a preparar continguts i activitats d'una manera diferent i sobretot a normalitzar "la distància pedagògica", cosa que ens prepara sense pensar-ho per a tota la revolució tecnològica i pedagògica en què ens veurem immersos els anys següents, en l'actualitat. A poc a poc, potser ja no queda cap escola que en el seu programa de formació contínua no incorpori cursos en modalitat semipresencial i els programes de formació del professorat, i a les Escoles d'Estiu del professorat d'Escoles Agràries ja es presenten experiències relacionades amb aquesta formació.

Res no passa si no es crea la situació: les Escoles Agràries hem de redactar el nostre Pla estratègic (PE). Cadascuna se centra en allò que creu que li pot donar més valor i sobretot que pugui donar el màxim servei al seu entorn productiu i a l'especialitat que vol desenvolupar. Així, a l'EA de Tàrraga ens plantejarem incloure al mapa escolar el primer CFGM de Producció Agropecuària en modalitat semipresencial (CFGM PAS), però mai no pensem a

fer-ho per al mateix públic objectiu (estudiants) que ja cobreix l'oferta general de les Escoles Agràries: pensem en uns estudiants que anomenem "NOVA PAGESIA". Com deia, res no passa si no es crea la situació: tenim informació i a l'Escola ens expliquen l'Estudi doctoral fet per Neus Montllor, ara ja consultora sobre aquests temes, i ens plantegem la possibilitat d'oferir una formació "reglada" a persones que per la seva situació personal o laboral no poden estudiar agricultura de manera totalment presencial, un perfil més adult d'estudiant. Així, l'any 2014 oferim el CFGM PAS adreçat a joves que s'incorporen a l'empresa agrària i a persones de procedència urbana o periurbana sense tradició agrària que volen saber i treballar a pagès. Se'ns obre una oportunitat, un cicle formatiu i una plataforma "pedagògica" ja madura (el Moodle), i sobretot un professorat preparat pels anys d'experiència prèvia i pel major domini "digital". Així, construïm un programa Nova pagesia, primer basat en el cicle i després que ha anat virant cap a una oferta mixta de part del cicle formatiu en la seva part tecnològica (agrària i ramadera) i una part pròpia del Departament d'Agricultura en cursos preceptius i de gestió agrària, amb una matrícula totalment flexible.

Aquest programa que es va iniciar l'any 2014 porta ja més de 500 matrícules i és l'exemple d'un treball en xarxa: més del 40% dels estudiants que s'hi matriculen venen d'altres Escoles Agràries perquè el professorat – tutors d'incorporació els ho recomanen si veuen que pot complir les seves expectatives.

Ja els darrers tres anys, la formació semipresencial evoluciona amb l'ús de plataformes que permeten treballar en reproducció en continu (streaming), i, per tant, experts, professors i estudiants ja es poden veure i interaccionar. Podem treballar tant de manera síncrona com asíncrona, tenim un alt grau de versatilitat en la formació.

Però, què hem aconseguit amb aquest programa semipresencial de Nova pagesia? Primer, formar els futurs "pagesos i ramaders"; en segon lloc, que es coneguin joves i futurs professionals de diferents comarques i sectors i de retruc "digitalitzar": per tant, normalitzar l'ús de l'ordinador i de tot el que comporta l'aprenentatge en línia, cosa que els prepara per al futur, que ja és aquí.

L'any 2014 l'Escola Agrària de Tàrraga ofereix el CFGM Producció Agropecuària semipresencial adreçat a joves que s'incorporen a l'empresa agrària i a persones de procedència urbana o periurbana.

Ara podem arribar a qualsevol persona que s'interessi per estudiar agricultura i li podem garantir una titulació acadèmica reconeguda.

Som a l'any 2020 i tenim un programa semipresencial complet, però també tenim el repte de pensar noves estratègies. Les escoles agràries hem d'analitzar els nostres projectes educatius (PE) i a Tàrraga plantegem el repte de programar i impartir el primer CFGM de la família agrària a distància (CFGM PAD). Cal veure qui en sap de tot això, i, aprofitant que els departaments d'Agricultura i d'Educació tenen establerta una comissió bilateral per compartir iniciatives i reptes, plantegem fer-lo de manera coordinada amb l'Institut Obert de Catalunya. Doncs, ja hi som, plantegem un cicle amb sis semestres, amb la plataforma i el suport acadèmic i de secretaria tècnica de l'IOC i

amb el professorat (tutories) i materials didàctics del nostre Departament i Escola, tot s'ha alineat.

Sembla fàcil, un cicle a distància, però és un exemple de treball coordinat entre escoles agràries i dos departaments de la Generalitat. Per què? Professorat de les EA treballa en l'autoria, tractament didàctic i maquetació de materials necessaris per a les aules virtuals del Cicle, Escoles Agràries posa a disposició del Cicle les seves instal·lacions i professorat per a la impartició de pràctiques, el professorat de Tàrraga construeix les aules virtuals i fa el seguiment de l'alumnat i l'IOC es coordina contínuament amb l'EA de Tàrraga perquè tota l'edició del cicle funcioni correctament.

Així, ara ja tenim una nova porta d'entrada a la família agrària. Podem arribar a qualsevol persona que s'interessi per estudiar agricultura i li podem garantir una titulació acadèmica reconeguda. Ja som a les zones més urbanes i periurbanes allunyades de les nostres Escoles i possibilitem l'estudi d'agricultura des de qualsevol lloc, fins i tot l'estranger. Entre tots, fem arribar la formació inicial agrària a qualsevol lloc. Unes 50 persones ja es matriculen cada semestre en els estudis que estem impartint.

Sí, acabem, la formació presencial és l'essència de la formació professional i és la que hem de prioritzar, però modalitats com la semipresencial i la distància ens han ajudat a disposar de millors materials didàctics, ens estan ajudant a treballar en xarxa i estan posant en valor el sector agrari en qualsevol "raconet" del país.

Autoria

Ramon Cuadros Clària

Director de l'Escola Agrària de Tàrraga.

DACC.

rcuadros@gencat.cat

03. La incorporació de joves a l'empresa agrària

Antecedents

El relleu generacional en el món rural és de vital importància. De tots és conegut l'envelliment de la població rural i en concret dels responsables de les explotacions agràries. Aquest problema s'afegeix a la despoblació, la manca de serveis en zones rurals i, en el cas de les empreses agràries, les dificultats dels joves per accedir a la terra i als recursos financers per iniciar l'activitat, i també les dificultats per vendre els seus productes i aconseguir un nivell de renda que els permeti continuar treballant al camp.

A escala global, s'incrementa la necessitat d'assegurar una producció d'aliments suficient, sans i de qualitat, tot respectant el medi ambient i la salut dels treballadors. Per aquest motiu, les diferents polítiques agrícoles de la UE posen especial èmfasi en el suport a la incorporació dels joves, tant amb incentius econòmics com en la seva formació.

A Catalunya, les escoles agràries han assumit la important tasca de donar la formació perquè els joves puguin assolir amb èxit la seva incorporació a l'empresa agrària i, al mateix temps, ser beneficiaris dels ajuts cofinançats

per la UE per iniciar-se en l'activitat. El Servei de Capacitació Agrària, actual Servei de Formació Agrària, comença a impartir la formació professional agrària reglada l'any 1972 i, a partir de 1987 i de forma paral·lela, la formació contínua per a les persones joves, entre 18 i 40 anys, que inicien l'activitat com a empresaris agraris, amb el Curs d'Incorporació a l'Empresa Agrària, de 150 hores de durada. Aquest curs obligatori per poder obtenir els ajuts de primera instal·lació s'ha mantingut vigent a Catalunya fins a l'any 2007. Constava de tres blocs: 50 hores de gestió empresarial, 50 hores de tecnologia i 50 hores de formació complementària.

Tot i la introducció dels continguts en gestió i la iniciació a la informàtica o les visites a fires i explotacions, era un model genèric en què tots els joves podien fer el mateix curs de 150 hores de formació, sense personalitzar en el jove que demanava l'ajut de primera instal·lació ni en la seva formació prèvia ni en els diferents tipus d'explotacions.

A partir de 2007, el nou model d'itinerari formatiu

L'any 2007, s'inicia el Programa de desenvolupament rural 2007-2015, i el DARP l'aplica mitjançant la normativa de Contracte global d'explotació. El SFA crea un programa específic de

formació per a joves, que es basa en l'acompanyament dels joves que s'incorporen a l'empresa agrària.

Es personalitza la formació de l'itinerari formatiu per a cada jove, tenint en compte el tipus d'explotació i la formació acadèmica prèvia.

El model creat d'itinerari formatiu va ser fruit de la proposta del grup de treball coordinat pel Lluís Mauri com a responsable del SFA, que va analitzar els models vigents en diferents països i comunitats autònomes del nostre entorn i va intentar adaptar-los a les necessitats i particularitats dels joves futurs titulars de les explotacions agràries a Catalunya.

Els principals canvis es van produir en la personalització de la formació de l'itinerari formatiu per a cada jove, tenint en compte el tipus d'explotació i la formació acadèmica prèvia, i en l'acompanyament del tutor o tutora d'incorporació, que eren part del professorat de les escoles, durant tot el període de formació dels joves (entre 2 i 3 anys). Es dona especial importància a la gestió empresarial i a l'aplicació amb el treball pràctic del pla d'empresa que els joves realitzen amb l'ajut del seu tutor o tutora.

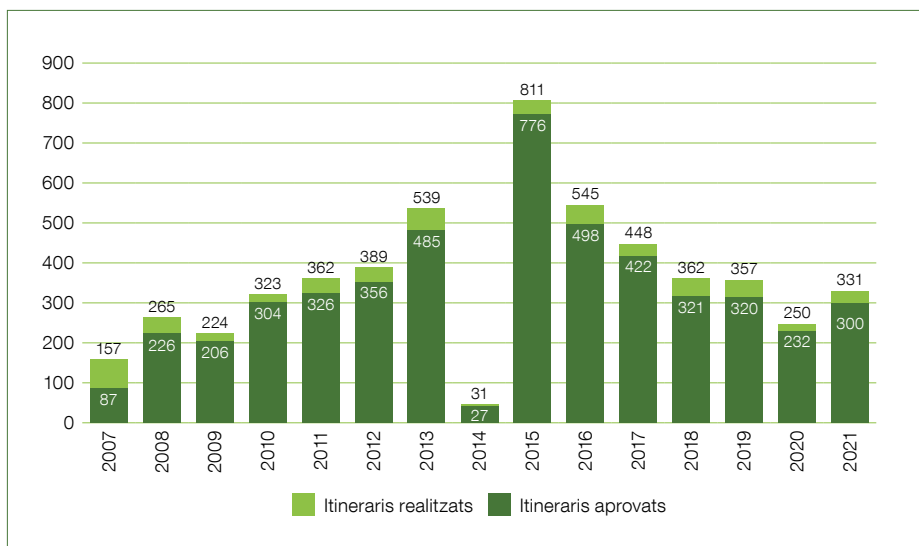
Abans, entre el 2007 i el 2009, es va portar a terme tot un programa de formació específica per al professorat

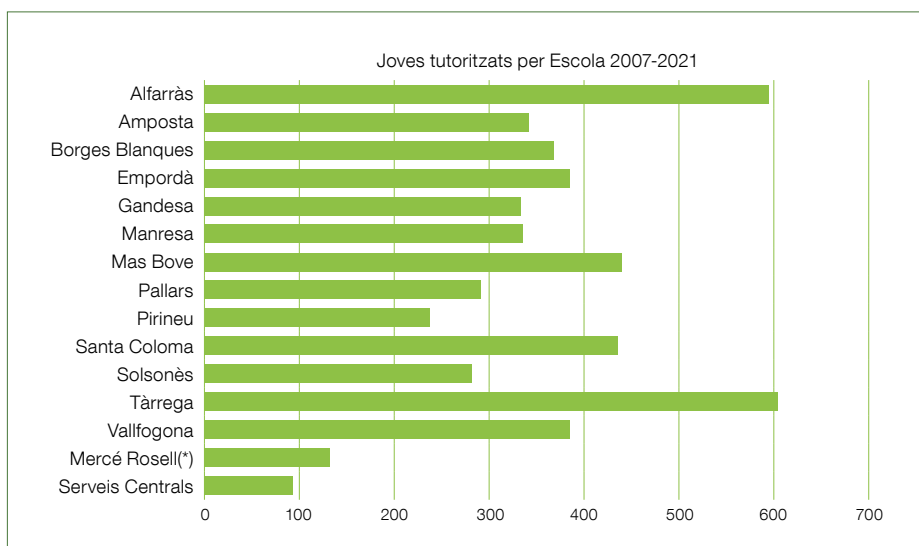
Reunió de joves d'incorporació de l'any 2021. Foto: EA de Mas Bové.

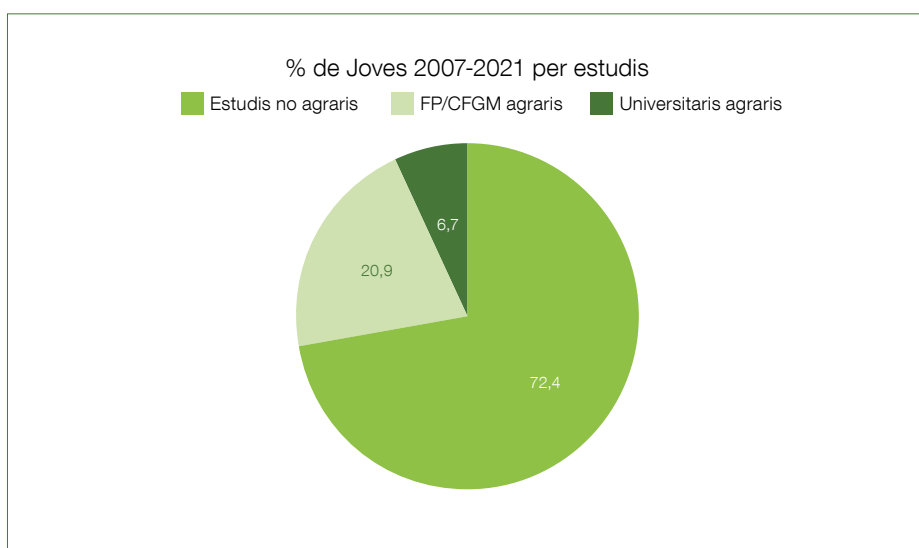
Sortida pràctica d'un curs de pastures. Foto: EAA de l'Empordà.

Evolució en el nombre de joves d'incorporació (2007-2021). Font: Servei de Formació Agrària.

Joves tutoritzats i formats (2007-2021) a les escoles agràries i Serveis Centrals del SFA per escoles. Font: Servei de Formació Agrària.

Joves dels cursos d'incorporació (2007-2021) per nivell d'estudis. Font: Servei de Formació Agrària.

de les escoles agràries que havien de portar la tutoria dels joves, en temes de dinàmica de grups, de tecnologia, d'ajuts i sobretot en temes de gestió empresarial, amb la finalitat de poder aconsellar els joves en l'estudi de viabilitat de la seva empresa. D'aquest grup inicial de 30 tutors i tutores, queden actualment en actiu poques persones.

Els primers anys d'implantació de l'itinerari formatiu van ser molt dinàmics, emocionants i prolífics. Era un projecte nou i es va anar construint amb la implicació de moltes persones, tant de les escoles, com del SFA, del CFEA i de la Universitat de Lleida. Ens vam apropar a la realitat dels joves, vam compartir les il·lusions i les dificultats per crear les seves empreses i també ens vam apropar al Departament mateix, que en molts casos desconeixien la tasca de les escoles.

Del 2015 fins a l'actualitat

En l'actualitat, a partir del PDR 2015-2020, es manté el model de l'itinerari formatiu, amb alguns canvis en els requeriments de formació. La feina del tutor s'ha centrat més en planificar la formació per a cada jove de manera individual i fer el seguiment perquè pugui assolir-la dins del termini.

En aquesta etapa, es desenvolupen les diferents modalitats de formació semi-presencial i a distància per als joves, es creen cursos i materials per a la gestió empresarial a partir d'un professionalisme per a empresaris agraris i la formació tecnològica s'estructura en unitats formatives a semblança dels cicles formatius.

En un principi s'inicia la impartició d'unitats formatives de caire tecnològic a les escoles d'Alfarràs, Vallfogona, Borges, Amposta i Tàrraga, i posteriorment pren el relleu l'Escola Agrària de Tàrraga amb el CFGM de Producció Agropecuària, orientada a la nova pagesia. Aquest tipus de formació combina aspectes més teòrics que es poden seguir des de casa i els més pràctics a l'escola.

Quant a la formació a distància, s'amplia l'oferta formativa en gestió i tecnologia preceptiva, i s'imparteix totalment en línia des de l'Escola Agrària de Mas Bové. Com a resultat, almenys el 25% de la formació que realitzen els joves es fa a través de la formació a distància. A més, la pandèmia per la covid-19 va fer aturar les formacions presencials i aquesta ha estat la manera que els joves hagin pogut continuar formant-se.

Els darrers anys, a partir del Pla de millora de la formació per a la incorporació de joves, hem desenvolupat un programa propi de validació de l'experiència laboral a partir de competències professionals per donar resposta als joves que han treballat o col·laborat en explotacions agràries, en el qual participen també els tutors i tutores junt amb el professorat expert de les escoles.

L'efecte de la pandèmia ha comportat també canvis en la dinàmica de treball i la relació amb els joves i els tutors. Hem hagut d'adaptar-nos a utilitzar encara més les tecnologies de comunicació i els nous formats de formació no presencial, tot treballant en xarxa, tutors i tutores, escoles i amb la col·laboració del personal tècnic del Departament i de les entitats del sector.

Resultats de les incorporacions de joves 2007-2021

Des de l'any 2007, han passat pel Programa de formació d'incorporació de joves a l'empresa agrària prop de 5.400 joves, per als quals s'ha elaborat un itinerari formatiu personalitzat i a més de 4.800 dels quals se'ls va concedir l'ajut de primera instal·lació.

Tots aquests joves han passat per les escoles per completar la formació, han mantingut la relació amb l'escola i, sobretot, amb el seu tutor durant els tres anys des de la sol·licitud de l'itinerari formatiu. Això vol dir que cada any han coincidit al voltant de 800 joves de convocatòries diferents.

Resum dels canvis en la formació i organització del treball de les escoles agràries

Els canvis que han esdevingut a partir de 2007, tant en els tipus i modalitats de formació com en l'àmbit organitzatiu, han estat múltiples:

- La implicació dels tutors i tutores d'incorporació i els equips directius de les escoles per organitzar la formació dels joves, d'acord amb les seves necessitats. Actualment, els tutors i tutores d'incorporació són els principals referents dels joves durant el procés d'incorporació a l'empresa agrària i els millors valorats.
- La creació dels protocols per acollir els joves en les escoles i fer el seguiment personalitzat de cada jove, amb l'ajut dels tècnics del DACC i de les entitats assessores.
- Els desenvolupament de nous materials formatius, sobretot de gestió, per oferir en la formació contínua, primer en format presencial i després a distància.
- Desenvolupament d'eines i metodologies de formació a distància. Actualment, un 25% de la formació que realitzen els joves es fa a través de la FAD que imparteix l'Escola Agrària de Mas Bové.
- Posada en marxa de les UF en format semipresencial, en un principi com a FC realitzada en col·laboració per diferents escoles (Alfarràs, Vallfogona, Borges, Amposta...) i posteriorment amb el CFGM de Producció Agropecuària a l'Escola Agrària de Tàrrrega, orientada a la nova pagesia.
- La participació dels tutors i tutores d'incorporació en els programes de reconeixement de l'experiència laboral en col·laboració amb el Departament d'Educació (programa Qualifica't i posterior Servei d'Assessorament i Reconeixement de l'Experiència Laboral). Els últims anys es porta a terme mitjançant el programa propi de Validació de l'experiència laboral, a partir de competències professionals.

- La posada en marxa de les pràctiques en empreses per als joves que s'incorporen seguint el model de la FP inicial.
- El projecte del Campus empresarial agrari amb els cursos i seminaris d'aprofundiment en la gestió empresarial, adreçada als joves que disposen de formació inicial i experiència.
- El Pla pilot de millora de la formació, per millorar la coordinació entre escoles i oferir una formació més pràctica i adaptada a les diferents aptituds i motivacions dels joves.
- La realització de trobades amb els joves dins el marc de la Fira de Sant Josep a Mollerussa, aturades arran de la pandèmia, i la participació en els estudis per planificar les estratègies de la incorporació de joves.

En conjunt, el 27% dels joves són dones i el 73% són homes. Els valors varien lleugerament en cada convocatòria, però es mantenen en aquest rang. Per formació acadèmica prèvia: el 72,4% no tenen estudis agraris i el 27,6% tenen estudis agraris (20,9% de formació professional i el 6,7% universitaris agraris).

Per acabar, volia afegir el reconeixement per a tots els tutors i tutores, les persones que més han fet possible el projecte i el record per als que s'han jubilat o ens van deixar prematurament.

Ha estat un gran repte i una satisfacció pel servei i l'ajut que hem donat al sector. Desitgem que el Servei de Formació Agrària i les escoles agràries, amb els nous tutors i tutores que comencen, continuïn el projecte amb la mateixa il·lusió!

Autoria

Rosa Rodríguez Antequera

Responsable de la formació per la incorporació de joves.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
rosa.rodriguez@gencat.cat

04. La validació de cursos

Antecedents-L'homologació de cursos

Des de 1986 que vam entrar a formar part de la Comunitat Econòmica Europea, comencen a materialitzar-se a les escoles agràries, anomenades llavors escoles de capacitació agrària, els beneficis de la Política agrícola comuna. La necessitat dels agricultors i ramaders de tenir una capacitat i competència professional adequades per accedir al règim d'ajuts públics de les explotacions agràries i per a exercir la professió, determina que a les escoles agràries s'incrementi la demanda de cursos de formació.

Aquest requeriment de cursos per part del sector agrari que no poden suportar les escoles agràries obté la resposta en l'homologació de cursos del Servei de Capacitació Agrària del Departament d'Agricultura.

L'any 1991 és clau i obliga l'Administració a regular i exigir una formació prèvia a les persones que assegurin uns nivells de formació homogenis que garanteixin el reconeixement de la capacitat professional suficient als efectes del que preveu

la normativa comunitària. Neix d'aquesta manera l'Ordre de 25 de gener de 1991, per la qual s'estableix un procediment per a l'homologació de cursos i activitats per a la millora de la qualificació professional agrícola, i es crea el registre corresponent. Bàsicament, des de l'Administració es vol garantir un nivell de qualitat de la formació impartida.

Els primers cursos prescriptius van ser els relacionats amb l'aplicació de productes fitosanitaris, posteriorment van anar apareixent d'altres com els de benestar animal, producció ecològica, aplicació de productes biocides d'ús ramader, etc.

Tots aquests cursos tenen en comú que són de curta durada i altament demandats en un període de temps curt, degut a l'elevada temporalitat de les persones que treballen en el sector agrari.

En els seus inicis, l'homologació de cursos va ser una tasca gestionada i tramitada pel Servei de Formació Agrària mateix. De forma gradual, primer es va anar traspasant a les escoles la supervisió i, darrerament, la tramitació dels cursos d'homologació.

La validació de cursos

Aquesta primera Ordre de 1991 va ser modificada per l'Ordre de 9 de juliol de 1993. Posteriorment, i amb l'objectiu de complir amb la necessitat de controlar certes activitats potencialment perilloses, l'Ordre de 15 de març de 2000 va derogar les anteriors, i al seu torn va ser modificada en certs aspectes per l'Ordre ARP/111/2002, de 27 de març.

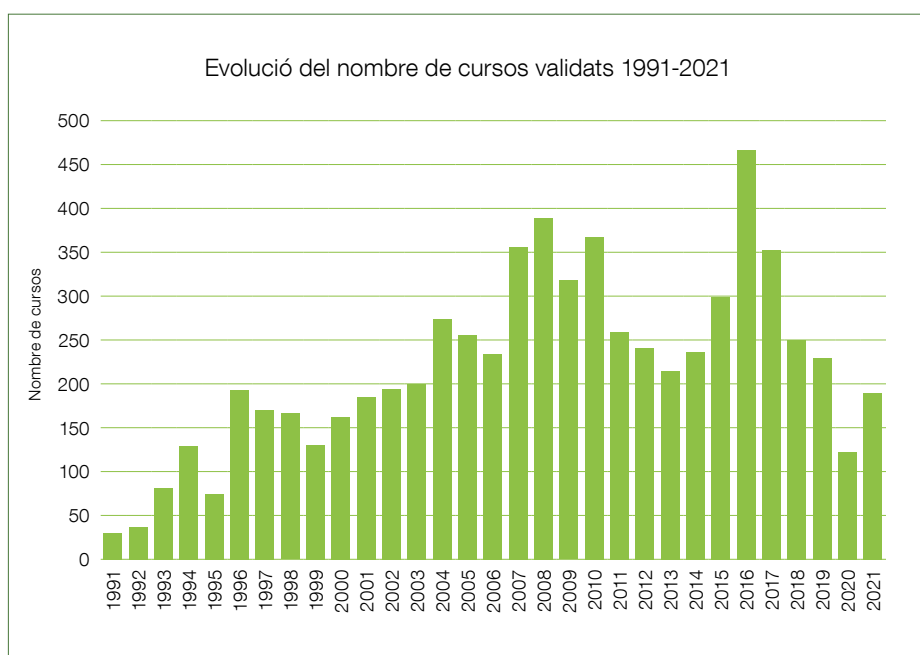
L'experiència pràctica assolida al llarg d'aquests anys en l'aplicació de les esmentades ordres va posar de manifest la necessitat de millorar alguns aspectes de la regulació establerta i d'adequar-se a la casuística actual de la formació, circumstàncies que van motivar la necessitat de regular de nou la validació de cursos i activitats per a la millora de la qualificació professional agrària.

En l'actualitat, des del 15 de juny de 2016 disposem d'un nou procediment per a la validació dels cursos de formació per a la millora de la qualificació professional agroalimentària, regulat per l'ordre AAM/7/2015, de 13 de gener.

Amb aquesta nova regulació, es vol donar resposta als nous models formatius, la millora de la qualitat de la formació agroalimentària i mediambiental, i l'adequació a la formació a distància propiciada per les tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC), que han configurat un nou marc. Dins dels nous aspectes que s'inclouen, destaquen:

- Es canvia de nomenclatura: ja no parlem d'"homologació de cursos", sinó de "validació de cursos".
- Tenim una pàgina web pròpia on queden reflectits tots els aspectes del nou procediment: diferent tipologia de cursos, documentació necessària per sol·licitar-ne la validació, calendari d'exàmens, etc.
- Es crea una bústia pròpia per a la tramitació dels cursos de validació.

Actualment, la coordinació i supervisió conjunta entre els Serveis Centrals i les

Evolució del nombre de cursos validats 1991-2021. Font: Servei de Formació Agrària.

escoles agràries forma l'esperit de la validació de cursos que s'orienta principalment cap a una activitat de qualitat.

Quantitativament, hem passat dels 31 cursos que es van homologar el 1991 als 191 cursos validats el passat 2021. La tendència és clarament a l'alça, motiu pel qual des del Servei de Formació continuem amb l'empenta per a la millora de la qualificació professional agroalimentària.

Autoria

Pilar Fuentes Parraga

Tècnica superior.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
pilar.fuentes@gencat.cat

05. Producció de materials per a la formació agrària a distància

Data: Juliol de l'any 2000

Lloc: Centre de Formació i Estudis Agrorurals – Reus

El fet: La Fundació “Les Heures” de la Universitat de Barcelona imparteix un curs sobre “alternatives a la formació presencial” adreçat al professorat de les escoles i centres de capacitació agrària (si, si, encara hi havia “centres” i encara érem “capacitació”)

Si haguéssim d'establir un punt d'inici de la producció de materials per a la formació a distància sense dubte seria aquest, i per entendre-ho i dimensionar-ho bé en el seu context cal tenir en compte que l'esmorzar que ens menjàvem en el Centre d'Estudis el pagàvem amb pessetes i que encara faltaven 6 anys perquè es fes la primera piulada a Twitter o es posés en marxa l'Institut Obert de Catalunya del Departament d'Ensenyament.

Doncs bé, en aquest context, s'accepta el repte d'innovació, es fa una aposta decidida i es creen diferents

Pràctiques en un curs d'aplicador de productes fitosanitaris. Foto: Servei de Formació Agrària.

equips de treball per crear materials en diverses temàtiques. Dos anys després, el 2002, la formació a distància va ser una realitat en el món rural, estaven produïts i es podien oferir els dos primers cursos: “Incorporació de joves a l'empresa agrària” i “Informàtica (Windows i Word)”. Va ser l'inici de la Formació Agrària a Distància (FAD) del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP).

Fins aquí de manera sintètica la posada en marxa de la producció de materials, però com es va anar desenvolupant tot plegat?

Les primeres decisions

- A les escoles agràries per atendre les necessitats del món rural sempre hi ha hagut dues línies formatives: la formació inicial i la formació contínua. Per començar a produir materials per a la formació a distància es va escollir inicialment fer-ho per a la formació contínua.
- Atenent a la realitat del sector en aquell moment i als hàbits d'aprenentatge existents, es va decidir que els cursos es produïrien no només en format virtual per Internet, sinó també en format de manuals impresos. En terminologia d'aquell moment era “format *on line*” i “format

paper”. Va ser un encert per poder fer una introducció gradual de la nova metodologia de formació a distància al sector.

Dues decisions importants per treballar en una cosa totalment nova i capdavantera, encara molt poc experimentada en general i pràcticament inexistent en el nostre sector agrari, el repte era important.

Cal afegir encara una tercera decisió que es va anar treballant. La tutoria dels cursos un cop produïts i oferts sempre la portaria el professorat de les escoles agràries, és a dir l'acció docent d'acompanyament dels alumnes sempre es faria des de les escoles, encara que inicialment els continguts formalment es poguessin produir externament.

Un pas més en aquest procés pioner: la creació de l'equip de producció de materials

L'any 2005 ja hi havia una oferta de sis cursos de la FAD i amb uns resultats satisfactoris. Es comptava amb professorat de les escoles implicat en la gestió del procés de producció de materials (Producció Editorial, se'n deia en aquell moment) que de manera habitual encarregava la producció executiva dels cursos a empreses externes.

Equip de producció de materials cap a l'any 2012. D'esquerra a dreta: Antoni Cutrona (EA de Gandesa), Gabriel Esquiús (EAF de Sta. Coloma de Farners), Pere Doria (EA del Pirineu), Jordi Canaldas (EA de Mas Bové). Al davant: Àlex Sirera (EAF de Sta. Coloma de Farners), Rosa Cortés (EA d'Alfarràs), Annabel Teixidó i Mariona Olivella (ambdues de l'EA del Pirineu). Foto: EA de Gandesa.

El disseny i la producció de cursos per Internet, va coincidir en el temps amb la creació d'un altre gran projecte del DARP, una iniciativa que ja feia algun temps que s'estava gestant: el portal RuralCat.

Fruit de l'experiència era el moment d'avançar i assumir nous reptes.

Així doncs aquest any es crea un equip format per professorat del Servei de Formació Agrària (SFA) que té l'encàrrec de completar tot el procés de producció de cursos i fer la producció editorial final dels cursos per Internet. S'assumeix des de la pròpia organització tota la fase de disseny i elaboració de cursos de la FAD.

Exactament que vol dir això?

Que s'assumeixen totes les fases del procés de creació dels cursos. Esquemàticament aquestes fases són:

- Direcció tècnica (*)
- Autoria de continguts (*)
- Edició i tractament didàctic
- Creació de recursos gràfics
- Maquetació
- Tramesa i comprovació de funcionament en plataforma

* En funció de la temàtica del curs algun cop eren persones externes, sovint del propi DARP

Val a dir que aquest equip de professors va treballar de forma col·laborativa, sempre buscant el consens i amb completa llibertat de producció i creació de continguts i de forma. Tot això, acompanyat d'un esperit d'innovació que va encetar i impulsar l'ús de tecnologies inexplorades en formació en aquell moment (sessions webinar, twitter..).

A més, donat que la FAD s'entén com un projecte transversal dins del SFA, i per tant en la producció de materials hi participava i encara hi participa professorat de totes les escoles agràries, i no sols en la producció de materials sinó també en la gestió acadèmica o l'acció tutorial. Una dada com a exemple: el curs 2011-2012 hi van participar, amb diferents dedicacions parcials, 39 persones de les escoles agràries.

Un model pedagògic propi de la FAD

L'experiència acumulada, els encerts i els errors fets, les formacions rebudes, els models utilitzats i analitzats d'altres entitats, el treball en equip i el coneixement de la realitat del nostre sector rural ens van permetre dissenyar el nostre propi model pedagògic sobre el qual havia de treballar l'equip de producció de materials.

Pas molt important. Estàvem definint

com crèiem i volíem que fossin els cursos de la FAD, que els havia de caracteritzar i sobretot com havíem de fer-los útils als estudiants que els seguissin.

El model pedagògic, com ha de ser, no contemplava només els aspectes vinculats a la producció de materials sinó que recollia quin havia de ser en el curs el rol o la funció de: l'autor dels continguts, del material didàctic, l'estudiant i de l'acció tutorial.

Centrem-nos però en el material di-

El disseny i la producció de cursos per Internet, va coincidir en el temps amb la creació d'un altre gran projecte del DACC, una iniciativa que ja feia algun temps que s'estava gestant: el portal RuralCat.

L'any 2005, un equip format per professorat del Servei de Formació Agrària (SFA) que té l'encàrrec de completar tot el procés de producció de cursos i fer la producció editorial final dels cursos per Internet.

dàctic, en la producció dels continguts i l'entorn de formació.

Tornem però a contextualitzar una mica abans de detallar com el model pedagògic havia d'ajudar a la producció de materials.

Ens trobem al voltant de l'any 2007, la febre de fer materials on-line havia crescut d'una manera important amb l'objectiu de distribuir quants més cursos millor i arribar a quants més alumnes. En aquest context una part molt signi-

ficativa de materials que s'elaboraven com a suposats cursos a distància eren materials de cursos presencials a l'aula pujats a Internet en format pdf o en presentacions de Power Point, i en el millor dels casos, els més treballats, disposaven d'una tutoria mínimament digna.

Des del SFA es va entendre que des de l'Administració Pública ens corresponia invertir i apostar per fer aquesta feina de creació de materials específics per ser seguits a distància amb format interactiu i buscant la proactivitat de l'estudiant, i alhora posar la formació contínua adreçada al sector rural en el nivell més alt de la formació a distància.

Detallar tot el que recollia el model pedagògic pel que fa al paper que ha de tenir el material didàctic seria força exhaustiu, així que millor exemplificar-ho amb alguns aspectes destacables del que caldria tenir en compte en material específicament produït per ser seguit en el marc de la comunitat de RuralCat.

- L'espai d'aprenentatge serà l'aula virtual que disposarà de totes les eines necessàries per a la comunicació amb el tutor i entre els estudiants
- Sempre hi haurà una guia gràfica de funcionament del curs
- En la pantalla de benvinguda es detallaran clarament els objectius del curs

- L'estudiant sempre tindrà, en la pantalla que es trobi, l'estructura del curs per saber en quina part del curs està, amb botons de navegació assequibles i intuïtius
- El curs es dividirà en temes d'entre 1 i 3 hores de durada
- S'utilitzarà un llenguatge planer, ens adreçarem a l'estudiant en segona persona del singular i s'establirà un màxim de caràcters de contingut textual per pantalla
- Es procurarà que cada pantalla de continguts tingui un recurs visual d'ajut a l'explicació
- Al llarg del curs hi haurà un "personatge" que acompanyarà a l'alumne, i que com a mínim "sortirà" en la presentació i la síntesi de cada tema
- Es proposarà a l'estudiant al menys una activitat per mòdul de contingut
- A la introducció de cada tema hi haurà una presentació dels continguts que es veuran i acabarà amb una síntesi de resum del que s'ha après
- L'estudiant tindrà al seu abast exercicis d'autoavaluació que li permeti saber quin és el seu nivell d'adquisició de coneixements
- Sempre hi haurà un glossari de termes al seu abast

L'evolució del model

Amb el temps, les necessitats de les persones han anat canviant i l'any

2016 s'inicia un procés de reflexió per adaptar el model pedagògic a aquestes noves necessitats.

Es focalitza tot l'esforç en repensar la formació en gestió empresarial. Els canvis més importants que s'incorporen al model són:

- Que la formació s'adapti a les necessitats de les persones.
- Que l'estudiant percebi que la formació li és d'utilitat.
- Que la pugui aplicar.

L'any 2018 s'inicia un altre canvi orientat a millorar el model e-learning actual per adaptar-lo a les necessitats actuals i les que es preveuen en el futur.

Es tracta d'un model orientat a competències, amb el qual es pretén construir i adaptar els itineraris formatius a la persona en funció dels seus objectius professionals i les seves necessitats. Es parteix d'un diagnòstic de com és l'estudiant, quines competències té, quins objectius vol treballar i de quins recursos disposa. En resum, crear un model d'orientació professional integrat i alineat a objectius.

L'any 2019 es fa la implantació d'aquest nou model en el procés de producció de materials, que anomenem MUCAI (Mínima Unitat Competencial Aplicable i Immersiva).

Manuals tècnics, publicats pel grup de producció de materials, de la FAD. Foto: Mariona Olivella.

Pantalla d'inici d'un curs de material propi online. Font: Servei de Formació Agrària.

L'any 2020, degut al confinament per la covid19 sorgeix la necessitat de repensar el model d'avaluació de la formació en línia, en no poder fer-se l'acreditació de la formació en sessions presencials.

Durant l'any 2021 es fa una formació pràctica per implantar l'avaluació competencial i de l'impacte de les accions formatives.

Tot i els esforços fets fins ara, encara tenim alguns reptes pel davant:

- Implantar el model d'itineraris formatius adaptats a la persona. Orientació.
- Acompanyar l'estudiant en l'aplicabilitat de la formació. Mentoratge.
- Incorporar l'avaluació competencial en el disseny de la formació.
- L'avaluació de l'impacte de les accions formatives. Observatori.
- Acreditar les micocompetències, les competències i els itineraris formatius.

Autoria

Gabriel Esquius Fuentes

Coordinador de la FAD (2002-2016).
gesquius@gencat.cat

Pere Doria Parramon

Responsable de producció de materials.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
pdoria@gencat.cat

Jordi Canaldas Colom

Director Escola Agrària Mas Bové.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
jcanaldas@gencat.cat

Amb la col·laboració de: Rosa Cortes Polo (EA d'Alfarràs), Antoni Cutrona Cutrona (EA de Gandesa), Àlex Sirera Moreno (EAF de Sta. Coloma de Farners) i Francesc Valverde Andrés (EA de Vallfogona de Balaguer).

06. Emprenedoria

Introducció

El projecte Emprenedoria ha estat sobretot un projecte coral en el sentit més ampli del terme. La vocació i generositat de cada baula van fer que cadascuna de les edicions fos una formació de qualitat al servei de joves emprenedors del sector agrari català, amb l'objectiu de millorar els projectes presents i futurs d'aquells que hi participaren.

El projecte va néixer d'una idea i curs pilot de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya que es va integrar dins el Servei de Formació Agrària del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, des d'on ambdues entitats continuaren sumant esforços en el projecte. La sort va fer que tingués la oportunitat d'entrar-hi com a coordinador, en substitució de la companya que inicià les dues primeres emprenedories.

Entre els anys 2006 i 2017 es realitzaren 20 emprenedories arreu de Catalunya, centrades en vuit sectors productius agraris diferenciats. En conjunt, al llarg de 240-300 hores lectives es formaren 439 joves emprenedors en els diferents àmbits de l'empresa, de la mà de 37 ponents per curs.

Emprenedoria: formació empresarial integral

Les emprenedories han estat una formació empresarial integral que ponderadament cobrien els quatre aspectes bàsics de qualsevol projecte empresarial:

- Habilitats personals (15%): lideratge, gestió de reunions i resolució de conflictes
- Gestió econòmica (35%): control de costos, finançament i viabilitat
- Gestió productiva (30%): específica per a cada emprenedoria
- Comercialització i normativa (20%): adaptada a la realitat de cada emprenedoria

Aquesta arquitectura bàsica era flexible per adaptar-se en duració i continguts a les especificitats de cada emprenedoria, el territori on es realitzava i els interessos del grup. Personalment, ha estat un privilegi gaudir d'aquesta oportunitat única i multiplicadora per créixer en l'àmbit personal, professional i laboral. Més encara, quan era la meva primera tasca encomanada dins de la Generalitat de Catalunya.

L'Emprenedoria traspassa el seu esperit a l'actual Campus Empresarial Agrari.

La metodologia de les sessions es basava en diversos punts forts:

Els experts: les sessions havien de ser volgutament pràctiques o permetre el debat aplicat a l'àmbit d'empresa, atès que el grup ja tenia assumits els coneixements bàsics i el ponent tenia experiència real en el sector.

La presencialitat: la formació era presencial per facilitar el contacte, la interacció i el dinamisme de les sessions, i buscava crear sinergies entre els joves a partir de formes de fer complementàries. Dins d'aquesta presencialitat s'inclouien dos viatges tècnics (tres dies) fora de Catalunya per visitar empreses, fires o explotacions amb valor afegit o sistemes de producció diferents.

Jornada de matí i tarda: va ser un valor afegit el poder compartir el temps de dinar plegats. Un encert, perquè esdevenia un espai informal d'aprenentatge i sinergies entre iguals on es forjava la creació d'una xarxa d'amistat i suport més enllà de l'aula.

El tutor del curs: era en el fons una altra peça clau per entendre, vehicular i seguir les necessitats del grup per mantenir-lo cohesionat.

La formació ja és en si mateixa un valor positiu que passa a formar part de la persona en el moment de rebre-la. El fet de poder conèixer i gaudir d'ex-

perts amb experiència real en cada àrea permetia incorporar coneixements i polir detalls dels projectes de cada jove, a temps real.

Els projectes i responsabilitats adquirides per aquests joves emprenedors motivava els ponents a implicar-se en les sessions, concretar la teoria en la pràctica i establir converses d'igual a igual. Una cita setmanal enriquidora, desitjada per molts motius. Va ser un privilegi poder compartir en confiança la realitat d'alguns sectors i la realitat d'alguns d'aquests joves i les seves il·lusions.

Un fet que enorgullia era quan la implicació del tutor o la sinergia entre alumnes madurava i el grup proposava ponents o sessions específiques. Admiració en veure la proactivitat per maximitzar el potencial dels recursos de les empreses. Els companys tutors han estat una peça clau per a la cohesió i dinamització dels grups.

Ser coordinador i tutor d'empreses m'ha permès tenir una visió de conjunt de la cadena de valor i integrar aquests coneixements en formacions posteriors, especialment en la incorporació de joves al sector agrari. També em va confirmar la importància del treball en equip i la necessitat d'estar vinculat al territori per identificar persones i projectes singulars.

Empreses ha estat finalment una base de ponents i metodologia per a nous projectes formatius del Departament basats en alguns dels seus quatre blocs, i els seminaris de valor afegit i els seminaris d'empreses n'han estat marques significatives. Possiblement el projecte traspasa el seu esperit a l'actual Campus empresarial agrari.

Autoria

Carles Pedrós Bonjorn
 Escola Agrària de Tàrrega.
 Servei de Formació Agrària.
 DACC.
 carles.pedros@gencat.cat

Empreses	Any	Seu	Inscrits	Edat mitja
Porcicultura (pla pilot)	2006 / 08	Tàrrega	16	31
Fructicultura I	2008 / 09	Alfarràs	21	29
Viticultura i cellerisme	2008 / 09	Empordà	19	33
Viticultura	2008 / 09	Mas Bové	21	31
Porcicultura II	2009 / 10	Tàrrega	23	32
Viverisme	2009 / 10	EAF	22	36
Olivicultura I	2009 / 10	Borges Blanques	24	29
Prod. Agrària ecològica	2010 / 11	Manresa	20	38
Fructicultura II	2011 / 12	Empordà	24	35
Vaquí de llet I	2011 / 12	IMPEVIC	28	32
Fructicultura III	2011 / 13	Alfarràs	27	31
Vaquí de llet II	2012 / 13	EAF	25	38
Olivicultura II	2012 / 14	Amposta	16	33
Extensius en secà	2013 / 14	Tàrrega	30	34
Horticultura	2013 / 15	OC Maresme	27	35
Olivicultura i vinya	2014 / 15	Gandesa	25	35
Extensius en regadiu	2015	Tàrrega	13	35
Vaquí de llet III	2015/16	Empordà	27	31
Porcicultura III	2016/2017	SSTT Vic	20	32
Ramaderia ecològica	2016/2017	Manresa	11	32
Total	20 Edicions		439	33

Nombre de formacions en empreses portades a terme. Font: Servei de Formació Agrària.

Joves d'un grup d'empreses, en una visita pràctica. Foto: EA de Tàrrega.

Reunió de la xarxa de qualitat de les escoles agràries. Foto: Servei de Formació Agrària.

07. Escoles agràries, un treball de qualitat i en xarxa

El Servei de Formació Agrària impulsa, des de 2008, un model de gestió de la qualitat segons la norma ISO 9001 amb la finalitat millorar els resultats educatius, satisfer les parts implicades en l'ensenyament, desplegar sistemes de gestió de qualitat total i afavorir la creativitat, la millora contínua, la innovació i la sostenibilitat de les Escoles Agràries.

Actualment, tenen la certificació ISO 9001:2015 els Serveis Centrals del Servei de Formació Agrària i les catorze escoles que integren la Xarxa d'Escoles Agràries del DACC.

Projecte de qualitat i millora contínua

El Projecte de qualitat i millora contínua (PQiMC) per a la millora de la qualitat dels centres educatius, impulsat per la Direcció General de Formació Professional Inicial i Ensenyaments de Règim Especial del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, té l'objectiu de compartir experiències i metodologies, oferir suport i ajuda en el camí de la millora contínua de la qualitat. Es desenvolupa a través de jornades d'intercanvi d'experiències, reunions,

cursos, seminaris específics i de l'agrupació dels centres en xarxes de treball especialitzades. Ara mateix, formen part del Projecte 198 centres de tot Catalunya.

En funció del grau de desenvolupament del sistema de gestió en els centres educatius, el PQiMC es divideix en tres programes¹:

- El Programa d'assegurament de la qualitat, que pretén millorar els resultats educatius i la cohesió social, així com garantir la confiança dels grups d'interès, mitjançant la implantació de sistemes de gestió de la qualitat sobre la base de la norma ISO 9001.
- El Programa de millora contínua de la qualitat, que té com a finalitat ajudar a assolir la millora a través de la implantació de sistemes de gestió de la qualitat d'excel·lència, sobre la base del model europeu (EFQM), adaptats al sector educatiu (e2Cat).
- El Programa d'excel·lència en la gestió educativa, que vol ajudar a assolir uns resultats excel·lents de manera sostinguda, a partir de l'organització, gestió i desenvolupament d'accions a través del model e2cat.

Les escoles agràries participen en el programa d'assegurament de la qualitat del PQiMC, dins la Xarxa M4-EA,

que és específica per a les escoles agràries. La feina realitzada a la xarxa ha permès treballar de manera més coordinada i integrada tots els processos i procediments que gestionen les escoles. La Xarxa M4-EA es va crear durant el curs 2016-2017 i és un espai on podem compartir dubtes i ajudar-nos, tot fent camí cap a la millora contínua del nostre Sistema de gestió de la qualitat.

Actualment, tenen la certificació ISO 9001:2015 els Serveis Centrals del Servei de Formació Agrària i les catorze escoles que integren la Xarxa d'Escoles Agràries del DACC.

L'any 2021, l'Escola Agrària d'Alfarràs va aconseguir la certificació ISO 14001 de gestió mediambiental i va esdevenir així el sisè centre educatiu de tot Catalunya que comptava amb aquesta distinció.

ISO 14001 del Sistema de gestió ambiental

Una altra de les xarxes del PQiMC on participen les escoles agràries és la del Sistema de gestió ambiental (SGA), que té com a finalitat ajudar a assolir la integració de la norma ISO 14001:2015 per a l'optimització de la gestió de recursos, la reducció de residus, la minimització de l'impacte ambiental derivat de la seva activitat i altres riscos associats.

Actualment hi participen cinc escoles: l'EA de Santa Coloma de Farners, l'EA del Solsonès, l'EA de Manresa, l'EA de

¹ Font: Departament d'Educació. Pla del Projecte de qualitat i millora contínua. Curs 2021-2022.

Reunió dels coordinadors i les coordinadores de qualitat de les escoles de forma telemàtica. Foto: Judit Fernandez.

Les escoles agràries han incorporat la millora contínua com a principi de la gestió estratègica i en el desenvolupament i execució de tots els seus processos.

Pallars i l'EA d'Alfarràs, juntament amb altres centres que depenen del Departament d'Educació.

L'any 2021, l'Escola Agrària d'Alfarràs va aconseguir la certificació ISO 14001 de gestió mediambiental i va esdevenir així el sisè centre educatiu de tot Catalunya que comptava amb aquesta distinció, que el que pretén, en definitiva, és promoure la protecció ambiental i evitar la contaminació del planeta.

El Sistema de gestió ambiental segons la norma ISO 14001, però, s'està treballant amb vista a la seva aplicació a totes les escoles agràries. Uns centres l'estan treballant més específicament a la xarxa SGA, i la resta d'escoles a la xarxa específica M4-EA, on s'operen els aspectes ambientals a un altre nivell i on també incideixen en altres aspectes de la millora contínua del Sistema de gestió de la qualitat que tenen reconegut i certificat. Això sí, les catorze escoles, sigui quina sigui la xarxa on

desenvolupen el Sistema de gestió ambiental, ho fan amb un compromís ferm cap a la seva identificació i diferenciació com a actores en la lluita contra els efectes del canvi climàtic.

Millora contínua

Amb la implantació del Sistema de gestió de la qualitat, les escoles agràries pretenen generar una dinàmica de millora contínua, per satisfer tota la comunitat educativa. Durant l'any, els equips directius i els responsables de la qualitat avaluen la idoneïtat, l'adequació i l'efectivitat del sistema, en el qual participa tot el personal.

Les escoles agràries, doncs, han incorporat la millora contínua com a principi de la gestió estratègica i en el desenvolupament i execució dels seus processos: des de l'ensenyament i aprenentatge fins a la relació amb les famílies i els alumnes, l'organització de l'escola, la gestió dels recursos humans i materials, el tracte amb els proveïdors, etc., per millorar els resultats de tots els procediments i satisfer així totes les parts interessades: alumnes, famílies, docents, proveïdors, departaments de la Generalitat i altres administracions, el sector agrari, etc.

Mesuren i analitzen els resultats obtinguts a partir de les planificacions de millora que executen i fan *benchmarking*,

és a dir, comparen els indicadors de resultats que obtenen entre elles per ajudar-se a millorar. Segons això, periòdicament revisen el sistema per detectar oportunitats de millora i veure quines situacions tenen un rendiment millorable, i dissenyen noves maneres de treballar i nous o més ajustats objectius de futur que permetin la realització dels objectius que programen anualment.

Treballar sobre la base d'unes normes de qualitat ens dona una visió del servei i de les escoles que permet afrontar els canvis de manera menys aflictiva, i el personal que hi treballa duu a terme de forma més segura les tasques i accions que té encomanades, ja que sap que les fa seguint un procés homogeni i que compleix amb els estàndards i requeriments establerts. En resum, podem dir que al Servei de Formació Agrària i a les escoles agràries del DACC treballem en qualitat i per la qualitat del conjunt del sistema educatiu i formatiu que depèn de la Direcció General d'Empreses Agroalimentàries, Qualitat i Gastronomia.

Autoria

Judit Fernandez Roca

Supervisora d'escoles.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
judit.fernandez@gencat.cat

08. L'orientació a les escoles agràries

Pioners en orientació escolar

Sobta que en les escoles agràries existeixi des de fa més de trenta anys una figura que, recentment, es considera bàsica en el món educatiu: l'orientador/a escolar. I és que les escoles agràries, tot i petites i disperses pel territori, han estat pioneres en molts àmbits: a donar importància a l'orientació (introduint una figura específica amb aquestes funcions), en la introducció de la informàtica al món educatiu, i a impartir formació a distància. I això, com s'explica? Doncs perquè les escoles estaven dirigides per persones molt innovadores, que van saber intuir les necessitats i aprofitar les oportunitats que se'ls van presentar, com ara explicarem.

Per què un programa d'orientació escolar a les escoles agràries?

Per entendre la necessitat d'un programa d'orientació escolar cal examinar el context d'aquell moment, on la formació professional tenia un cert descrèdit i no hi havia requisits

d'accés (s'hi podia accedir sense haver superat els estudis obligatoris previs, és a dir, s'hi podia accedir sense necessitat del Graduat Escolar). Així doncs, l'alumnat que arribava a les escoles agràries sovint venia amb mancances acadèmiques que dificultaven el seguiment dels estudis a l'escola, no disposaven d'hàbits estudi adequats, en ocasions venien forçats per les famílies perquè continuessin estudiant, i sovint mostraven recel davant la possibilitat que els fracassos acadèmics anteriors es poguessin repetir. Evidentment no tot l'alumnat venia desencisat, ans al contrari, però els que sí ho estaven calia apoderar-los per evitar abandonaments escolars prematurs i per aconseguir bons professionals agraris, amb alts coneixements tècnics i, també, amb motivació i estima per aquest sector.

L'oportunitat d'engegar un programa d'orientació escolar va arribar a l'entorn de l'any 1980, poc després de la creació del Servei de Capacitació Agrària i amb bona part dels traspasos del personal provinent del Servei d'Extensió Agrària ja feta: el *Ministerio de Agricultura* (concretament,

A finals dels anys 1980, es va crear, a cada escola, la figura de l'orientador/a escolar.

Amb la reforma del sistema educatiu, l'any 1997, l'orientació escolar va deixar de ser prioritària –atès que l'alumnat era una mica més madur i millor preparat acadèmicament– i es va potenciar l'orientació professional i laboral.

la Subdirecció General de Capacitació Agrària) ens va oferir un programa d'orientació preparat per Antonio Hernández, psicòleg i veterinari que esdevindria molt conegut en l'àmbit dels centres de formació agrària de tot l'Estat. El cap del Servei de Capacitació Agrària, Josep Valls, no va desapropiar l'oferiment i va demanar a Lluís Mauri que s'encarregués de la coordinació del programa; en aquells moments, en Lluís ocupava el càrrec de director de l'Escola Agrària de Tàrraga i estava estudiant la llicenciatura de Filosofia i Ciències de l'Educació, de manera que esdevenia un perfil idoni per assumir aquest encàrrec (més endavant ja va passar a treballar als Serveis Centrals).

Durant els primers anys, el programa es va centrar a passar una bateria de proves psicotècniques (TEA-2, RAVEN, de personalitat...) i enquestes per conèixer les capacitats i mancances de l'alumnat i poder així facilitar la seva integració a les escoles; la dificultat del tractament de les dades va fer necessari l'ajut dels serveis informàtics del Departament, i l'abast del resultat requeria que, a més de Lluís Mauri i el tècnic del *Ministerio*, s'impliquessin en el projecte més docents de les escoles agràries.

Activitats dins de l'aula. Foto: EAF de Sta. Coloma de Farners.

Va ser així com el programa d'orientació va deixar de ser una mena de servei extern centrat a analitzar el punt de partida de l'alumnat i es va estendre a com operar amb els resultats obtinguts amb la diagnosi prèvia, i a fer partícips les escoles en realitzar aquestes proves inicials. En aquell moment les escoles agràries disposaven de tècnics (titulats universitaris i tècnics de formació professional) amb funcions docents, però en general sense una formació psicopedagògica específica (no era obligatori encara el Certificat d'Aptitud Pedagògica -CAP-, per exercir docència en centres de formació professional). És per això que es va decidir seleccionar un docent de cada escola, formar-lo en pedagogia i en temes relacionats amb el seguiment i suport a l'alumnat, i convertir-lo en el referent a l'escola dels temes vinculats amb la millora personal i acadèmica i, posteriorment, l'orientació professional; per a aquestes funcions es va seleccionar prioritàriament el professorat "de lletres" (n'hi havia que eren psicòlegs), però també hi van entrar docents amb perfils més tècnics.

Va ser així com, a finals dels anys 1980, es va crear la figura de l'orientador/a escolar. En els seus inicis, doncs, la seva funció era analitzar la situació de partida de l'alumnat (en l'àmbit acadèmic, familiar, socioeconòmic...), per actuar segons les mancances i punts forts, i facilitar així la vida acadèmica (amb tècniques d'estudi, o reforç d'àrees bàsiques) i també ajudant en la seva projecció de futur. Va passar a ser funció de l'orientador/a la realització de les enquestes i tests psicotècnics corresponents, i traslladar la informació a tot el claustre per actuar de forma coordinada.

L'esperit d'innovació i millora pedagògica de les escoles es va traduir en col·laboracions de formació i investigació conjunta amb diverses entitats, com l'Institut Municipal d'Investigació de Psicologia Aplicada (IMIPAE) de l'Ajuntament de Barcelona, la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Bellaterra, i el

Prova d'avaluació, en aquest cas en un curs de formació contínua. Foto: Servei de Formació Agrària.

grup GreTICE de la Universitat de Girona, entre altres. Val la pena remarcar el treball amb l'IMIPAE, un organisme que tenia per objectiu la renovació pedagògica i que havia elaborat un mètode d'ensenyament propi anomenat "pedagogia operatòria", basat en l'obra del conegut Jean Piaget; arran d'aquestes col·laboracions, el Servei va redissenyar la didàctica de determinades matèries amb nivells alts d'abstracció que presentaven dificultats per a l'alumnat, com era la comptabilitat i la gestió d'explotacions agràries.

Amb la reforma del sistema educatiu i l'entrada en escena dels cicles formatius l'any 1997, les escoles agràries es van trobar un nou escenari: augment de l'edat de l'alumnat, desaparició de les assignatures bàsiques instrumentals i reducció dels anys d'estada dels estudiants a les nostres escoles (la majoria de cursos, que eren de quatre o cinc anys, van passar a dos).

Va ser necessari reorientar, i mai millor dit, l'enfocament que se li havia donat a l'orientació escolar, i passar més de puntetes sobre les aptituds i capacitats individuals per centrar-se en la intervenció a l'aula i la millora del clima es-

colar. L'orientació escolar va deixar de ser prioritària –atès que l'alumnat era una mica més madur i millor preparat acadèmicament– i es va potenciar l'orientació professional i laboral. L'arribada de més alumnes sense vinculació amb el món agrari (sense explotació familiar) feia més necessari impulsar actuacions i recursos per millorar el coneixement que tenien de la seva professió i la inserció laboral. En aquesta línia, es feien entrevistes a professionals en actiu, es va crear una borsa de treball a cada escola agrària, s'ajudava a preparar el currículum personal, etc.

Què es fa actualment des de l'orientació?

L'essència del primigeni Programa d'orientació roman a les escoles, atès que es continua fent orientació escolar, acadèmica i professional, però amb les variacions i adaptacions que el pas del temps ha fet necessari. Ja no es passen tests psicotècnics, però sí enquestes inicials per conèixer l'alumnat que decideix passar dos anys amb nosaltres (sovint aquesta tasca ja no la fa directament l'orientador/a, sinó el tutor/a de cada grup; i segons l'escola i volum de feina, també es fan entre-

vistes inicials en comptes de passar només l'enquesta). La borsa de treball continua funcionant, encara d'una forma força rudimentària, però es comparteixen les ofertes que es reben d'unes escoles i d'altres; es continua convidant professionals externs (sovint exalumnes) per explicar les seves vivències... Els docents que assumeixen les funcions d'orientació tenen una certa estabilitat, però és una tasca que canvia de mans a les escoles quan es fan reorganitzacions internes; en aquest sentit, com que molts orientadors no tenen una preparació específica per assumir aquestes tasques (com passava amb els primers orientadors), es va fer necessari compartir informació, bones pràctiques i dubtes en un espai web compartit (Moodle), i és la manera com actualment mantenim en contacte uns i altres, reduïm l'impacte de la distància física. Regularment des de Serveis Centrals m'encarrego d'organitzar un parell de reunions anuals (abans sempre presencials, ara també via telemàtica), i sovint programem alguna formació específica perquè els orientadors i orientadores puguin desenvolupar millor i amb més seguretat les seves funcions.

Actualment l'orientador/a escolar és qui prepara cada any el que anomenem Pla d'acció tutorial i orientació (PATO), on s'inclouen totes les accions vinculades amb l'orientació, ja sigui de l'àmbit personal i social (activitats per facilitar el desenvolupament de l'alumnat en aspectes com l'autonomia personal, la responsabilitat, la presa de decisions i l'esperit de millora per poder gestionar l'aprenentatge al llarg de la vida i participar de forma activa de la vida social i cultural), l'àmbit acadèmic (activitats per desenvolupar i consolidar les capacitats clau i els hàbits de treball per assolir les competències del perfil professional del títol que volen obtenir, i informar dels possibles itineraris formatius que hi ha en finalitzar el cicle) i l'àmbit professional (informació i orientació necessaris per incorporar-se al món laboral i per

al desenvolupament de la seva carrera professional; això inclou, entre d'altres, les accions previstes de borsa de treball, i donar a conèixer el programa d'incorporació a l'empresa agrària i les experiències d'Espais Test).

L'administració educativa cada cop reconeix un pes més gran a les accions d'orientació; és per això que des de fa tres anys s'exigeix que cada alumne disposi d'un informe personal d'orientació professional (IPOP) en finalitzar el cicle formatiu, que ha de contenir:

- El currículum per competències de l'estudiant, incloent-hi les seves singularitats com a professional i un pla de comunicació per donar-lo a conèixer.
- Determinació de l'àmbit d'especialització professional en què l'estudiant vol desenvolupar la seva carrera professional, tenint en compte les característiques personals, interessos i el domini d'unes competències concretes;
- El pla de formació o itinerari formatiu per poder assolir l'especialització triada anteriorment.

Aquest informe l'ha d'elaborar l'estudiant amb el suport i acompanyament del tutor/a i del orientador/a del centre, i també amb el suport de la resta de professorat. Hem dedicat força reunions per pensar com fer-ho en les nostres escoles agràries!

Així mateix, cal apuntar que, arran de la situació de pandèmia i el confinament, des de l'orientació també s'ha posat èmfasi en l'acompanyament emocional de l'alumnat, quan l'edat i maduresa ho requeria, i també ha calgut realitzar un treball previ a l'inici del curs per garantir la competència digital de l'alumnat per a les accions formatives en línia que s'haguessin d'establir.

Problemes i reptes des de l'orientació

Tot i que el professorat que tenim a les escoles agràries actualment ve millor preparat per encarar els aspectes didàctics i psicopedagògics (atès que

ara sí és obligatori disposar del CAP o del Màster en formació del professorat per impartir docència als cicles), la diversitat de problemàtiques que es troben a les aules és molt gran (trobem molts alumnes amb necessitats educatives especials), de manera que l'acció educativa que requereix aquest alumnat, i el grup mateix, és cada cop més especialitzada. En aquest sentit, moltes escoles estan contractant serveis d'assessorament psicopedagògic externs, atès que els equips d'assessorament psicopedagògic del Departament d'Educació no donen l'abast i generalment no poden oferir suport als centres educatius que imparteixen formació no obligatòria. No es tracta d'un fracàs dels nostres orientadors, sinó de ser realistes amb les funcions que realment pot assumir aquesta figura, davant d'un panorama tant complex.

Des de l'orientació sí que tenim reptes que volem i podem entomar, com són millorar el funcionament de la borsa de treball (fer una borsa unificada però de fàcil gestió), millorar el seguiment de la inserció de l'alumnat, millorar els plans de convivència de què disposen les escoles des de fa poc, incorporar on no ho estigui el sistema de mediació per resoldre conflictes, coordinar millor l'elaboració de l'IPOP amb el professorat del centre mateix, major dedicació a les necessitats i inquietuds dels estudiants, etc. Són accions, reptes, millores que des dels Serveis Centrals del Servei de Formació Agrària anirem impulsant o donant-hi suport, de manera que les nostres escoles agràries continuïn sent centres amb voluntat orientadora.

Autoria

Olga Martínez Álvarez

Responsable de Programació i Organització de la Formació Agrària.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
omartineza@gencat.cat

09. Internacionalització de les escoles

Tot i la forta implicació en el medi rural, les escoles mai no han estat aïllades de la realitat que ens envolta i miren de donar a conèixer el seu projecte més enllà de les nostres fronteres. A més, la formació de les escoles té una clara vocació europeïsta: interessa donar a conèixer als nostres alumnes altres realitats de l'entorn: una realitat que enriqueix el seu bagatge personal alhora que li aporta nova formació, diferents punts de vista, noves cultures, etc.

Durant la dècada dels anys 1980 i 1990, i particularment en el període de transició d'integració a la Unió Europea (1986-1992), molts grups de pagesos (entre encuriós i preocupats), tècnics, escoles de formació europeus van visitar instal·lacions agrícoles i ramaderes de Catalunya i també les nostres escoles. Venien sobretot de França, però també de Bèlgica o Portugal. D'alguns d'aquests primers contactes van sorgir programes d'intercanvi entre escoles i, amb la col·laboració d'empreses del sector, fins i tot pràctiques d'alumnes a l'estranger (el 1986, dos alumnes de l'Escola Agrària del Pirineu van anar de pràctiques a explotacions del Quebec). Simultàniament, el Servei de Formació participava en col·loquis (ADEFI, Associació per al desenvolupament dels intercanvis francoibèrics a Frisoro (Gipuskoa), l'any 1991 i a Pamplona l'any 1992), reunions, associacions... Des de les escoles s'organitzen també visites a les instal·lacions de la Unió Europea per a pagesos, amb la finalitat de difondre el paper de les institucions arran de l'entrada d'Espanya a la Unió.

Encara fora del marc dels projectes organitzats per institucions educatives europees, les escoles (Alfarràs, Vallfogona de Balaguer, Pirineu, etc.) feien cada curs un intercanvi normalment amb un *lycée* francès.

Alumnes en FCT (pràctiques en empreses) a Finlàndia. Foto: EA del Solsonès.

Probablement, la primera activitat conjunta entre escoles i coordinada des del Servei de Formació Agrària va ser el projecte Europea. Amb finançament comunitari, es tractava d'un projecte de quasi dos anys de durada que culminava en una trobada de les diferents escoles agràries europees a Estrasburg. Hi van participar quatre escoles com si fossin una: Mas Bové (Reus), Tàrrega, Amposta i Pirineu. Durant un any, uns llibres de signatures i textos van circular per tot Europa d'escola agrària en escola agrària. Les escoles van fer així miniintercanvis de dos o tres dies. L'any següent, a la trobada a Estrasburg, cada escola havia de presentar una dansa i un esport tradicionals; el Servei de Formació hi va aportar la sardana i els castellers com a esport. Els alumnes de les quatre escoles van organitzar-se en colla castellera dirigits per un alumne de Reus, casteller i cap de colla ocasional. Sense grans assajos, els nostres alumnes van ser capaços de pujar castells de fins a quatre pisos. Per a la pinya, van rebre l'ajut inestimable dels alumnes d'una escola

escocesa força entusiastes. Aquests últims portaven com a esport d'exhibició el *caber toss*, el conegut esport de llançament de troncs a dos mans i que van substituir per una javelina convencional per a l'ocasió. L'èxit dels castellers va ser rotund: entrevistes, imatges a la televisió francesa, etc. Mai els castells havien rebut una promoció tan eficaç a partir d'un grup tan novell.

A partir de 1992, i ja com a membres de ple dret, l'accés als projectes europeus i, per tant, al finançament, va facilitar la participació de les escoles. Leonardo, Sòcrates i finalment Erasmus+ van fer els intercanvis entre països molt més fàcils.

El 1992 es va desenvolupar el projecte Lingua, amb l'objectiu d'establir contacte entre centres del sud de França i del nord de Catalunya per cercar temes interculturals per posar en comú i arribar a construir relats. Els alumnes de l'Escola d'Alfarràs i l'Escola de Tàrrega van escriure vuit relats sobre aspectes significatius de la nostra cultura que

junt amb els francesos s'editen en el llibre *Relatos del Norte. Récits du Sud*. Durant el període 1993-1995, el projecte FINAGE, amb col·laboració, entre d'altres, de l'ENSIA de Dijon, estableix les bases del que serà la formació en gestió empresarial dins del Servei de Formació.

Els anys 1996 i 1997 se segueixen diferents projectes METAFOR dins dels programes Sòcrates, per promoure les noves tecnologies educatives entre els estudiants de formació general i agrària entre escoles de França, Països Baixos, Portugal i Espanya (centres d'Andalusia, Extremadura i Catalunya, EA d'Al-

farràs, EAF de Sta. Coloma de Farners, EA del Solsonès, EA del Pirineu, EA de Tàrraga i EA de Vallfogona de Balaguer. També es realitzen les primeres videoconferències per satèl·lit.

L'alternança com a pràctica pedagògica europea comuna es va desenvolupar entre el 2002 i el 2005 (projecte Grundtvig) per millorar el sistema de pràctiques a l'empresa agrària. Va servir per elaborar i experimentar un paquet d'eines pedagògiques entre França, Itàlia, Portugal i Espanya (EA de Mas Bové i EA d'Alfarràs).

Entre 2009 i 2011 es van fer intercan-

vis amb el Marroc. En aquest cas van ser professors de les escoles de Santa Coloma, Tàrraga, Borges i Pirineu els que es van desplaçar per conèixer escoles de Larache, Bouknadel, Ben Karrich i Chefchaouen.

Actualment, la internacionalització va més enllà dels intercanvis escolars. A través de la carta de mobilitat Erasmus+ Formació Professional, les escoles agràries participen en projectes de mobilitat internacional perquè el seu alumnat pugui accedir a fer pràctiques en empreses a l'estranger. En aquests programes poden participar també alumnes dels centres ja titulats. Les escoles han acollit també alumnes procedents de països europeus per a la realització de pràctiques en empresa. Les escoles que actualment disposen d'aquesta carta, anomenada carta ECHE, pel període 2021-27, són la EA d'Amposta, EA del Solsonès, EA d'Espiells, EA d'Alfarràs i EA de Vallfogona de Balaguer. Simultàniament, dins del mateix programa europeu Erasmus+, l'Acció clau KA2 promou la cooperació per a la innovació d'intercanvi de bones pràctiques destinades a centres educatius.

Alguns dels projectes KA2 que s'estan portant a terme actualment són:

SESAME, destinat a promoure el desplegament de projectes agrícoles en zones urbanes i periurbanes, amb socis francesos i italians,

FARMER, per establir una associació que impliqui institucions educatives, agricultors, empreses agrícoles i responsables dels estats amb l'objectiu de compartir Bones Pràctiques, trobar noves maneres d'atraure més estudiants a les escoles i millorar el currículum dels ensenyaments agraris, juntament amb Dinamarca, França, Itàlia, Croàcia, Sèrbia i Finlàndia,

VALOR per promoure l'aplicació d'un model d'educació que doni lloc a plans d'estudis innovadors, corresponents a

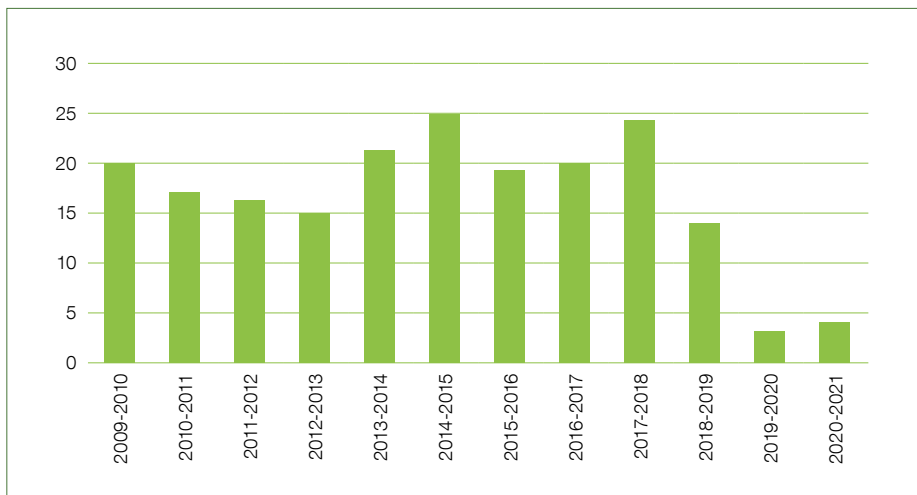
Carta ECHE. Font: EA del Solsonès.

gestors i tècnic d'agricultura resilient i sostenible, juntament amb Grècia, Alemanya, Romania, Turquia i Xipre.

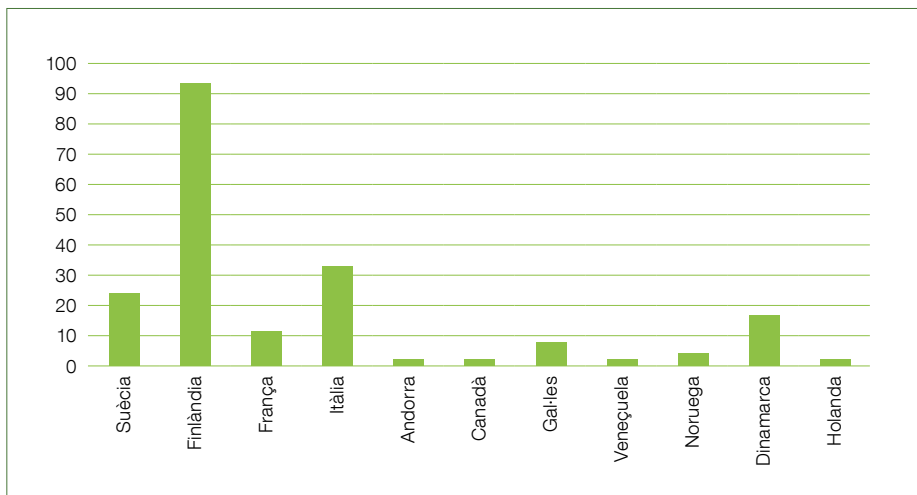
El professorat també pot fer, si així ho desitja, activitats de mobilitat en altres països (*job shadowing*). Fins ara, quatre professors han fet formacions en diferents països sobre metodologia d'aprenentatge integrat de contingut i llengua estrangera (AICLE).

Els últims anys s'ha participat en programes europeus Interreg, de cooperació territorial, com els Interreg V-B Europa Suroccidental (SUDOE) o els INTERREGV-A Espanya-França-Andorra (POCTEFA) 2014-2020, un programa creat per fomentar el desenvolupament sostenible del territori fronterer d'Espanya, França i Andorra, i orientat a reforçar la integració econòmica i social d'aquesta zona. Es pot destacar la participació de l'EA del Pirineu a l'Innotranslact amb l'objectiu d'impulsar la innovació i millorar la competitivitat del sector lleter tradicional, l'EA del Solsonès al Pyrpastum per promoure el treball agrícola i l'aprofitament de les pastures transfrontereres o l'EAF de Santa Coloma amb el Pyrempfor, promovent el treball forestal transfronterer i FoRuO, amb la formació en plantes aromàtiques i medicinals.

Actualment l'EA de Manresa està participant en el projecte Horizon Organic Plus que té com a objectiu trobar alternatives per substituir els *inputs* més controvertits que actualment estan permesos en producció agrària ecològica, amb la participació d'un total de 25 socis. I el febrer de 2022 s'ha iniciat el projecte Horizon UE-FarmBook, amb un total de 29 socis, que pretén posar a disposició dels agricultors i ramaders una plataforma digital d'accés obert que contingui la informació i els coneixements que s'adquireixen a través de projectes d'investigació. A més d'altres projectes que s'estan redactant i presentant per continuar treballant en l'àmbit internacional.

Nombre d'alumnes per curs escolar que han fet pràctiques en empreses a l'estranger. Font: Servei de Formació Agrària.

Nombre d'alumnes en pràctiques als diferents països els últims 12 anys. Font: Servei de Formació Agrària.

Les escoles d'Ampostà, Empordà, Manresa, Mas Bové, Pirineu i Tàrrrega han dut a terme col·laboracions en l'àmbit de la formació en el nou Interreg POCTEFA Tr3s LOCAL de suport a la producció i comercialització dels productes agroalimentaris locals, per tal de dinamitzar les xarxes de venda de proximitat, potenciar el coneixement dels productors i impulsar activitats que facilitin l'accés dels consumidors a llurs productes.

La pandèmia va suposar una aturada de les activitats de mobilitat que enguany es reprenen de nou. Irlanda, Itàlia, França, Països Baixos, Finlàndia, etc. estan a l'espera d'acollir els nostres alumnes en pràctiques d'empresa.

Autoria

Anna. I. Teixidó Martínez

Enginyera agrònoma.
Escola Agrària del Pirineu.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
anna.teixido@gencat.cat

Anna Corney Riera

Enginyera agrònoma.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
anna.corney@gencat.cat

Amb la col·laboració de: Teresa Boncompte Ribera (EA de Vallfogona de Balaguer), Rosa Cortés Polo (EA d'Alfarràs), Isabel Rovira Ciuró (EA del Solsonès).

Cloenda de l'escola d'estiu, a l'EA d'Amposta, juliol 2017. Foto: Servei de Formació Agrària.

10. Formació del personal de les escoles agràries

Com uns centres educatius poden arribar a complir 50 anys? La resposta és clara: perquè la funció que compleixen continua sent necessària i perquè la compleixen bé.

El personal que hi ha treballat ha estat la peça clau, s'ha sabut adaptar als canvis socials, polítics, educatius... ha captat les necessitats emergents, s'ha engrescat i ha engrescat els altres... Hem tingut al llarg de tots aquests anys grans professionals, grans docents, grans amants de la feina ben feta i del sector agroalimentari. L'adob per fer créixer aquest personal ha estat l'autoformació, la formació entre iguals, els intercanvis i estades en empreses i altres institucions, sense oblidar les accions més clàssiques de formació, i la formació a distància i en línia més recentment.

Com preparar-se per ser docent de l'agrària

Inicialment, no es comptava amb estratègies de formació i actualització

molt sistematitzades, i es recorria sovint a reunions de treball entre diferents tècnics de les diferents escoles per compartir i posar-se al dia, i per elaborar materials en conjunt; davant la manca de manuals tècnics i oportunitats formatives específiques, l'enginy i la col·laboració entre les escoles, muntant grups de treball temàtics, va ser la solució. De forma puntual, el professorat també assistia als cursos que s'organitzaven des de les mateixes escoles per als professionals en actiu, i també assistien com a oients a les classes dels companys especialistes en determinades temàtiques. Així mateix, a mesura que el Departament que acollia les escoles va anar creixent, es van sistematitzar programes de formació per als tècnics que també van poder aprofitar els nostres docents.

Per als temes més metodològics i didàctics, es van organitzar cursos específics i es van muntar grups de treball, molt lligats a la figura de l'orientador/a escolar, com s'explica en un altre article d'aquest Dossier. Així mateix, amb la col·laboració dels Instituts de Ciències

---

La primera escola d'estiu es va organitzar l'any 1985, oberta a tot tipus d'escoles agràries, no només les nostres.

Darrerament, molts docents també estan aprofitant l'oferta formativa en línia i gratuïta que s'ha impulsat des de moltes organitzacions, i que estan especialment vinculades amb usos didàctics de noves tecnologies.

---

de l'Educació, el Servei de Formació Agrària va impulsar durant molts anys (des del 1987 i fins a l'any 2009) l'organització dels cursos perquè el professorat que no tenia el Certificat d'Aptitud Pedagògica (l'anomenat CAP) el pogués obtenir. La iniciativa va tenir molt bona acollida, i més tenint en compte

que els materials es van adaptar al món agrari, de manera que la formació estava, en certa manera, feta a mida.

Però la fórmula més paradigmàtica perquè el nostre personal docent es formés va arribar de la mà de l'organització de les escoles d'estiu, que ara comentarem.

Escola d'estiu

Recollint la tradició innovadora de la pedagogia catalana de principis del segle XX, es van començar a organitzar escoles d'estiu a les escoles agràries. En un món menys connectat i amb menys oportunitats per formar-se, les escoles d'estiu esdevenien una finestra oberta per conèixer altres realitats, altres maneres de fer, tant des del punt de vista tècnic com didàctic, alhora que el professorat dispers per les escoles es coneixia i teixia complexitats, compartia formació, neguits, idees, dinars, sopars... i també (no cal negar-ho!) nits d'esbarjo i distensió. Es tractava d'una mena de "colònies" o "convivències" d'aprenentatge, que servia de tancament del curs escolar, atès que s'organitzaven generalment el mes de juliol, com actualment.

La primera escola d'estiu es va organitzar l'any 1985, oberta a tot tipus d'escoles agràries, no només les nostres. Inicialment tenien una durada considerable (en alguna ocasió havien arribat a durar més d'una setmana), i s'organitzaven en escoles diferents, i també al Centre de Formació d'Estudis Agrorurals, a Reus. El paper del nostre company ja jubilat José Luis Lavilla va ser clau en la seva organització, i també de les escoles d'estiu que van implicar estades a l'estranger. En algunes edicions, no només hi va assistir personal docent, sinó també altres col·lectius (personal administratiu, de cuina, etc.).

Des de fa uns deu anys, l'escola d'estiu es redueix a tres dies i està destinada només a la formació del professorat: els matins es dediquen a la formació

pròpiament dita, i a la tarda es fan les activitats socials i culturals. S'organitza de forma rotativa entre les escoles i es dona prioritat a les que conserven instal·lacions de residència i menjador. La darrera escola d'estiu va tenir lloc l'any 2019 a l'Escola Agrària de Viticultura i Enologia Mercè Rossell i Domènech, que l'organitzava per primera vegada; després de dos anys de pandèmia, aquest estiu 2022 tenim previst d'organitzar-ne la 36a edició a l'Escola Agrària de Vallfogona de Balaguer.

Arriben les jubilacions... i la pèrdua del coneixement

Les escoles d'estiu han estat una bona eina per mantenir l'equip docent força unit, tot i pertànyer a escoles diferents; però una nova urgència ha anat prenent rellevància als nostres centres, i és que els coneixements i habilitats forjats al llarg de dècades a les escoles agràries s'esvaïen amb la jubilació de les persones (a partir dels anys 2010-2014 van començar a jubilar-se bona part dels primers docents d'escoles agràries, els més veterans). Com conservar aquest coneixement?

L'any 2016 vam començar a sistematitzar un programa de formació interna, on professorat expert en algun tema preparava un curs per compartir aquest coneixement; inicialment es va idear especialment per insistir en la formació més pràctica que ara es trobava més a faltar (coneixements i habilitats en maquinària, taller, etc.), però al final el programa ha anat incloent molta diversitat de temàtiques i jornades sobre noves tecnologies d'ús didàctic.

Oferta formativa diversa

El professorat que va estrenar les primeres escoles agràries miraria amb enveja les opcions de millora personal i tècnica que ara tenen els nostres docents. No només compten amb l'Escola d'estiu, el programa de formació interna que acabem d'explicar, i els grups interns de treball que anem

creant (per compartir i generar coneixement), sinó que també es beneficien de l'ampli programa de formació del Departament d'Educació i de tots els grups de treball i d'innovació que aquest Departament impulsa. Així, també poden participar en els cursos i jornades del Pla de formació del nostre propi Departament, i de la formació impartida per l'Escola d'Administració Pública i a les seves seves territorials...

Darrerament, molts docents també estan aprofitant l'oferta formativa en línia i gratuïta que s'ha impulsat des de moltes organitzacions, i que estan especialment vinculades amb usos didàctics de noves tecnologies. I no descuidem tots els recursos autoformatius que hi ha a l'abast en temes didàctics, tecnològics i, en menor mesura però també, en aspectes tècnics. Finalment, cal esmentar el Programa d'estades formatives en empreses, que tot i haver estat aprofitat per un petit nombre de docents, continua vigent i permet destinar algunes setmanes de feina a treballar en una empresa, per poder-se posar al dia en fórmules de gestió i tècniques productives. Podríem dir que actualment el problema principal dels docents ja no és el desconèixer i la necessitat de formar-se, sinó trobar espais de temps per dedicar a millorar les seves competències didàctiques, comunicatives i tècniques.

Reptes de futur

Tenim molt bons professionals a les escoles agràries, i les eines de formació tant internes com externes els permeten continuar estar a l'avantguarda en temes tècnics i didàctics. Però hem de millorar en la capacitació del personal docent pel que fa a coneixements i habilitats més vinculats a l'ús de maquinària agrícola, eines manuals, mecànica, etc.; així mateix, hem de continuar aprofundint en l'ús de les noves tecnologies per fer dels cursos experiències veritablement formatives i amb aplicació directa a la realitat professional, i també hem d'establir altres estratègies de

gestió del coneixement per aprofitar millor el saber fer que tenim a les escoles.

Per acabar, trobem un buit força important en la formació que oferim a la resta de personal que treballa a les escoles. No és que hagin estat col·lectius oblidats, però sí és cert que no s'ha sistematitzat un pla de formació estable per a ells. Hem de detectar millor les necessitats formatives del personal administratiu, del personal de cuina i del personal de finca, per definir un pla de formació adequat que inclogui espais per compartir-hi bones pràctiques. Som-hi!

11. Residències i menjadors a les escoles agràries

Actualment, el servei de residència amb menjador està en ple funcionament en quatre escoles (Alfarràs, Borges Blanques, Pirineu i Santa Coloma de Farners), i en dues escoles més s'ofereix només servei de menjador (Tàrraga i Vallfogona de Balaguer). Quin paper van tenir aquests serveis en els orígens de les escoles agràries, i quin en tenen ara?

Escoles de proximitat

Com s'ha explicat en d'altres articles d'aquest dossier commemoratiu, el que avui coneixem com a escoles agràries

abans acollia alumnat molt jove per cursar la formació agrària (des de 14 anys), i en ocasions també s'organitzaven formacions intensives per a professionals durant diversos dies, fins i tot setmanes. Atès que les escoles estaven ubicades en entorns rurals, no hi havia les vies de comunicació actuals i els vehicles de transport particulars no estaven a l'abast de tothom, disposar d'un servei de residència i menjador era essencial. A més, l'especialització de les escoles també afavoria que vinguessin alumnes de lluny.

Per això la majoria d'escoles comptaven amb aquests serveis, fet que suposava tenir en plantilla un governant/a, un cuiner/a, ajudants de cuina, auxiliars de residència, cap de residència... Per als alumnes joves, l'escola es convertia en una segona família, atès que compartien moltes hores junts, dia i nit, i la convivència entre tots no sempre era fàcil (igual com ara). Per als professionals que s'hi allotjaven puntualment per fer cursos, compartir dies sencers permetia que es coneguessin entre ells, es generessin aliances i sentiment de pertinença a un sector, en un temps en què no existia Internet, ni mòbils, ni xarxes socials...

Les escoles agràries eren centres on la formació teòrica i pràctica es feia al mateix lloc –gràcies a les ex-

Tots els menjadors de les escoles agràries disposen del distintiu AMED, que és una acreditació que atorga l'Agència de Salut Pública de Catalunya als establiments de restauració promotors de l'alimentació mediterrània.

plotacions que tenien– i on també es vivia i es feia xarxa, i on afloraven sentiments de pertinença i estima envers la institució que els acollia.

Evolució del servei de residència

Amb el pas del temps, però, algunes escoles que abans estaven pràcticament aïllades van quedar inserides en un entorn més urbanitzat, amb opcions properes i econòmiques per pernoctar-hi i dinar; això, sumat al fet que l'alumnat que arribava era més gran (com a mínim tenien 16 anys per cursar els cicles formatius, o 18 si feien cicles superiors), van fer que la demanda d'aquests serveis es reduís paulatinament i s'arribessin a tancar, atès que el cost de manteniment de la residència no quedava justificat per la demanda rebuda. És així com es va haver de tancar la residència del Solsonès, Tàrraga, Amposta... En alguns casos, la residència i menjador han quedat convertits en aules o sales polivalents, i en d'altres s'han mantingut però amb ús esporàdic. En el cas de Mas Bové, la residència es va suprimir quan aquesta escola va deixar d'impartir formació professional i es va centrar a oferir formació a distància (val a dir que, a més, les instal·lacions en aquest cas eren de la Diputació de Tarragona i tenien problemes de manteniment).

Les residències que continuen en actiu avui són precisament perquè romanen en entorns rurals, allunyades de la població, i amb una bona demanda; aques-

Jocs de taula a la residència de l'escola. Foto: EA del Pirineu.

Les escoles agràries eren centres on la formació teòrica i pràctica es feia al mateix lloc –gràcies a les explotacions que tenien– i on també es convivia i es feia xarxa, i on afloraven sentiments de pertinença i estima envers la institució que els acollia.

tes les considerem un servei essencial per al manteniment de l'escola, ja que sense elles encara avui dia bona part de l'alumnat no tindria opció a cursar els cicles formatius que s'hi imparteixen, per distància al seu lloc de residència i per impossibilitat de pagar-se un allotjament a una distància i preu raonable.

D'altra banda, els menjadors, també utilitzats pels professionals que assisteixen a cursos de formació contínua, continuen sent llocs de socialització, espais per conèixer altres professionals del sector, establir aliances quan s'escau, però sobretot punts de trobada on compartir inquietuds, idees i neguits. En un món digitalitzat, el contacte presencial també té un valor, com hem vist arran de la situació de pandèmia.

Del camp a la taula

En les escoles amb residència, al menjador es serveixen esmorzars, dinars, berenars i sopars (els joves berenen, són plantes en creixement!); en les escoles on la residència no està en actiu, el menjador s'utilitza bàsicament per als dinars i, ocasionalment, per a esmorzars o les pauses-cafè de jornades i cursos. Actualment, es serveixen a l'entorn de 400 menús diaris.

Com no pot ser d'altra manera, al menjador de les escoles es serveixen productes de la finca de la mateixa escola (si disposa d'hort), de manera

Menjador. Foto: EA del Pirineu.

que el personal de cuina s'ha d'adaptar i posar enginy per aprofitar al màxim aquests productes i cuinar-los de formes diverses per oferir menjars variats i atractius per a l'alumnat, tasca no sempre fàcil perquè molts alumnes venen McDonitzats, tot i el seu desig de dedicar-se al món agrari.

Es procura, doncs, que l'alumnat vegi el treball de la finca traduït en producte transformat; en alguna escola també s'ha provat la fórmula de la venda en mercat a través de la creació d'una cooperativa pròpia. Ambdós són mecanismes perquè els estudiants copsin el sentit dels seus estudis i del seu futur treball.

Una de les línies d'actuació definides a la Guia de sostenibilitat de les escoles agràries (de la qual es parla en un altre article) és assegurar una alimentació de qualitat, sostenible i responsable, i aquí entra el paper dels menjadors. Com dèiem, es fomenta el consum de productes locals, ecològics o de proximitat, es procura donar suport als productors i productores de la zona territorial de cada escola, i s'està impulsant la reducció del malbaratament alimentari, alhora que es fa una aposta forta per l'alimentació mediterrània. De fet, tots els menjadors de les escoles agràries disposen del distintiu AMED, que és una acreditació que atorga l'Agència

de Salut Pública de Catalunya als establiments de restauració promotors de l'alimentació mediterrània.

Confiem que les residències i els menjadors actuals puguin continuar donant el servei de qualitat que ja estan donant, i que millorin en els aspectes necessaris per constituir espais més exemplificants encara: pel que fa al tipus de productes que es compren i els menús que s'hi serveixen, reduint encara més el malbaratament alimentari, reaprofitant encara més els residus (amb els sistemes de compostatge actuals, o d'altres que s'hagin d'establir), i formant, encoratjant i felicitant l'equip que treballa a les residències i cuines, que són personal molt important per a aquestes escoles, però que sovint queda en un segon pla. Des d'aquí, demanem un reconeixement per a tot aquest personal que hi ha treballat al llarg d'aquests 50 anys.

Autoria

Olga Martínez Álvarez

Responsable de Programació i Organització de la Formació Agrària.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
omartineza@gencat.cat

12. La sostenibilitat a les escoles agràries

La sostenibilitat és un concepte complex entorn de les relacions entre les societats i el medi ambient que abasta aspectes econòmics, socials i ecològics. Pretén ser una manera d'organitzar l'activitat humana de forma que les societats i els seus membres siguin capaços de satisfer les seves necessitats en el present, al mateix temps que es mantenen la biodiversitat i els ecosistemes naturals, i planejar i actuar per poder mantenir aquests ideals en el futur sense haver de renunciar al progrés econòmic i social.

Al Servei de Formació Agrària som conscients de la situació actual del planeta i de com el canvi climàtic està ja afectant les explotacions agràries i forestals del nostre país. Per aquesta raó, combinada amb la nostra missió de formar i capacitar professionalment les persones que produeixen aliments i cuiden el territori, així com de vetllar per l'actualització dels seus coneixements,

ens hem decidit a ser un actor climàtic en primera línia.

Les escoles agràries som referents i pioneres en la formació d'especialistes en producció agrària ecològica: actualment les escoles d'Alfarràs i Amposta ofereixen cicles formatius amb perfil professional de producció agrícola ecològica, i Manresa, de producció agroecològica. A més, aquestes escoles i altres com la de Gandesa han transformat les explotacions agràries a ecològiques, amb obtencions de certificacions del CCPAE. I ben aviat, per al curs 2022-2023, l'Escola Agrària de Manresa oferirà un cicle formatiu de Grau Superior en Paisatgisme i Medi Rural perfil professional d'agroecologia i acció climàtica, que continuarà formant els professionals en aquesta orientació.

Totes les escoles incorporem en les unitats formatives de la formació inicial aspectes mediambientals i sostenibles, amb l'objectiu de formar futurs agricul-

Les Escoles Agràries d'Alfarràs, Amposta i Manresa han transformat les seves explotacions agràries en ecològiques, amb l'obtenció de la certificació CCPAE.

L'Escola Agrària d'Amposta compta amb la distinció d'Escola Verda.

tors i ramaders capaços d'adaptar les seves explotacions al canvi climàtic, amb mesures de mitigació i adaptació en la seva manera de fer, compatibles amb la rendibilitat de les explotacions. A més, considerem la sostenibilitat en la planificació dels cursos de formació contínua i de les jornades: temaris, espais, energia, aliments, begudes, generació de residus, entre d'altres.

Activitat d'alumnes per a la marató energètica, dins el programa de sostenibilitat de les escoles agràries. Foto: Servei de Formació Agrària.

La Guia de sostenibilitat

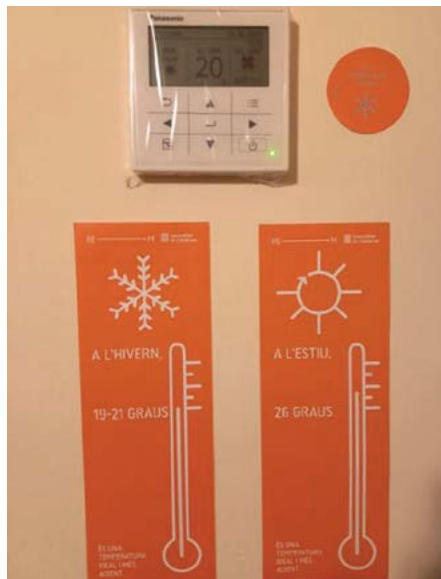
Fruit d'aquesta consciència ambiental i social, a Servei de Formació Agrària hem elaborat una guia interna que s'articula com a acció del Pla estratègic del Servei 2019-2022 i que continua donant forma a la nostra cultura sostenible, amb l'objectiu de sensibilitzar el professorat, alumnat, personal de neteja, cuina, menjador i la resta de personal del Servei en les línies d'actuació del Pla envers la sostenibilitat.

La guia s'articula en deu àrees:

1. Aigua
2. Alimentació
3. Contractació
4. Energia
5. Formació
6. Mobilitat
7. Neteja i reparacions
8. Paper
9. Residus
10. Benestar

A partir de les propostes del propi personal i d'una diagnosi exhaustiva de la situació de cada escola, es van establir una sèrie de bones pràctiques o accions, moltes mesurables amb indicadors senzills i d'altres que són recomanacions, per al propi compliment. Cada any ens hem proposat avaluar el nivell d'assoliment de les diferents accions, recollir les dificultats de l'aplicació de les mesures i pràctiques acordades, i millorar així el sistema de manera contínua.

Obtenir l'energia de fonts renovables, amb la instal·lació de panells solars als teulats de les escoles i establir mesures d'estalvi energètic per reduir la factura del carboni; impulsar una nova cultura de l'aigua que fomenti la nostra corresponsabilitat i la implicació activa en un ús responsable d'aquest bé escàs; apostar pels aliments ecològics i de proximitat i per la reducció del malbaratament alimentari, i incloure clàusules ambientals en la contractació;

Control de temperatura de l'edifici. Foto: Judit Fernandez.

fomentar una mobilitat sostenible; incorporar la cultura digital i apostar per una economia circular en la gestió dels nostres residus, són alguns exemples de la nostra aposta ambiental i de la nostra manera d'expressar-nos.

Camí cap al reconeixement per la Norma ISO 14001 de gestió mediambiental

Les escoles agràries formen part del Projecte de qualitat i millora contínua (PQIMC) del Departament d'Educació, i cinc escoles ja han iniciat la integració de la Norma ISO 14001 al seu sistema de gestió de la qualitat i participen a la xarxa específica SGA del PQIMC, on es treballa el Sistema de gestió ambiental dels centres. Per tant, estem introduint la sostenibilitat en els processos, procediments, programes i actuacions de les escoles, lligant-la a la nostra pròpia autoexigència de les accions incorporades a la Guia de sostenibilitat.

L'Escola Agrària d'Alfarràs va obtenir el 2021 la Certificació ambiental ISO 14001:2015 de gestió medi ambiental i esdevenia així el sisè centre educatiu de tot Catalunya que comptava amb aquesta distinció, que té per objectiu promoure la protecció ambiental i evitar la contaminació del planeta. Les principals accions que es van dur a

terme en el marc de l'obtenció de l'ISO es van centrar en la vigilància i la reducció dels consums a tots els nivells, la gestió correcta dels residus, l'adequació i la millora de les instal·lacions i sobretot en la formació, la informació i la conscienciació de tota la comunitat educativa de l'escola.

D'altra banda, l'Escola Agrària d'Amposta compta amb la distinció d'Escola Verda. El Programa escoles verdes sorgeix com un compromís per donar suport a tots els centres educatius de Catalunya que volen innovar, incloure, avançar, sistematitzar i organitzar accions educatives que tinguin la finalitat d'afrontar, des de l'educació, els nous reptes i valors de la sostenibilitat. L'escola ha adquirit un compromís amb l'acceptació, per part de tota la comunitat educativa, d'uns factors de millora contínua en l'educació per a la sostenibilitat.

Una cultura d'organització

I amb aquesta consciència i ferm compromís i sensibilització sobre l'Agenda 2030 de les Nacions Unides i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), i davant dels reptes que representen per a les organitzacions del territori, podem dir que la sostenibilitat és un valor corporatiu que complementa la identificació i la diferenciació de les escoles agràries envers altres organitzacions.

De ben segur que transmetem aquesta manera de fer en l'acompanyament que fem al sector agrari en aquesta lluita per l'adaptació i la resiliència als efectes del canvi climàtic. El sector ens tindrà al seu costat, sempre.

Autoria

Judit Fernandez Roca

Supervisora d'escoles.
Servei de Formació Agrària.
DACC.
judit.fernandez@gencat.cat

CONSTRUÏM EL NOSTRE FUTUR A TRAVÉS DE LA FORMACIÓ I EL TALENT: celebrem els 50 anys de les escoles agràries

Diferents imatges de les escoles agràries que mostren la varietat d'activitats. Fotos: EA d'Alfarràs, EA de Vallfogona de Balaguer, EA del Pirineu, EA d'Amposta i EAA de l'Empordà.

Estem en uns moments convulsos. El nostre sector ha d'afrontar-se a grans reptes, com són l'adaptació i mitigació del canvi climàtic, la producció d'aliments en quantitat suficient per alimentar tota la població, la producció sostenible, la preservació dels recursos naturals, l'impuls de patrons més saludables, la dignificació de l'activitat agrària, el relleu generacional i la incorporació dels joves, l'increment de la presència i lideratge femenins, l'augment general de costos per l'increment de preus de l'energia, combustibles i matèries primeres a causa de les tensi-

ons internacionals, o el fet de rebre uns preus més justos en la cadena de valor alimentària.

Tots aquests reptes inciten la possibilitat d'engegar estratègies actives i compartides. Amb aquest objectiu, el Departament va aprovar el 2021 el Pla estratègic de l'alimentació de Catalunya (PEAC) 2021-2026, que defineix el sistema alimentari que volem al nostre país.

En aquesta estratègia les escoles tenen un paper fonamental mitjançant la formació, l'assessorament, la trans-

ferència de tecnologia, el foment de l'emprenedoria i la mentoria dels joves. Totes aquestes accions tenen com a objectiu fer més competitives les empreses agroalimentàries a través de la digitalització, la millora de l'eficiència productiva, l'augment de valor afegit a les produccions i l'increment de la sobirania alimentària. Per preservar el futur del planeta, també és necessari fer les empreses agroalimentàries més sostenibles utilitzant cada cop més les energies renovables i la bioeconomia circular. Aquests darrers anys, amb la pandèmia, s'ha posat de manifest la importància de

produir aliments i la resiliència del sistema alimentari que tenim, fet que ha de servir per posar en valor i dignificar els professionals agraris com a actors estratègics en l'economia del país. Finalment, no podem oblidar la reduïda presència de les dones en el sector. Hem d'incrementar-la per donar-li la consistència i fortalesa que requereix.

La formació és una eina cabdal per als que la reben i el coneixement s'acumula per tal de ser utilitzat especialment en els moments que es volen aplicar canvis d'orientacions productives de les empreses agroalimentàries i també per trobar respostes en moments de dificultats. Aquesta capacitat de resposta i d'èxit en l'activitat professional agrària està molt relacionada amb l'interès i predisposició de la formació que s'ha rebut, fet que he pogut comprovar amb el contacte i seguiment que he mantingut amb antics alumnes que vaig conèixer en aquella època a l'Escola de Vallfogona de Balaguer. Les característiques de la formació de les escoles agràries, reglada i contínua, li dona una especial singularitat que fa que es generi un fort vincle professional i emocional entre professors i futurs empresaris agraris que perdura, en

molts casos, durant tota la vida laboral.

La xarxa d'escoles del Departament és un fet diferencial amb altres territoris i un dels patrimonis a preservar més importants de què es disposa. Estic totalment convençut que és un element fonamental de la política agrària i que el nivell de formació dels empresaris agraris d'un país està directament relacionat amb el seu grau de desenvolupament. Per això, és necessari tenir un servei de formació, assessorament i transferència robust i flexible per adaptar-se als nous canvis i realitats que vivim.

A tots aquets reptes que tenim plantejats només hi podem fer front si, com a societat i com a Administració, som capaços de liderar nous projectes que actuin com a tractor en aquesta nova etapa d'adaptació, com poden ser la creació d'una nova escola especialitzada en noves tecnologies, els espais de demostració foodtech en escoles situades en àmbits territorials estratègics i la dels dinamitzadors d'assessorament, entre d'altres.

Tinc un vincle molt especial, i de fa molts anys, amb les escoles de formació agrària. El meu inici va ser el

1994 com a gerent de l'Escola Agrària de Vallfogona de Balaguer, i com a primera tasca se'm va encomanar el traspàs d'Agrícola Experimental SL a l'escola. Mesos després, quan es van celebrar els 25 anys, vaig passar a ser-ne el director fins a començaments de l'any 2000. Era una escola petita amb pocs alumnes, sense residència, però aviat vaig entendre la singularitat i tasca que desenvolupaven les escoles i el servei que donen al sector agrari. Vaig coincidir, en aquells moments, amb un fort lideratge del responsable del Servei i del seu equip, que ens estimulava a engegar nous projectes. He tingut la sort d'anar passant per diferents llocs de treball en el Departament però, sens dubte, l'època de la qual conservo millors records i on vaig poder aplicar més directament els meus coneixements va ser l'etapa com a professor a l'escola. Només se celebren 50 anys un cop a la vida, i m'agradaria que serveixin per fer una parada i un balanç de tota la feina realitzada. És clar que la capacitat d'adaptació i de resposta de les escoles ha estat una realitat al llarg de la seva història. En el centre de tot el sistema es troben les persones que són essencials per dur a terme els projectes. Podeu estar molts satisfets de la tasca realitzada i us ho vull agrair a tots: professors, personal d'administració, de cuina, de finca, personal del Servei i de la Subdirecció. Aquest moment també ens ha de servir per mirar al futur i preparar-nos per donar resposta al que el sector necessita.. Segur que ens en sortirem, i per això us vull encoratjar a continuar treballant pel sector agroalimentari de Catalunya.

Feliços 50 anys d'Escoles Agràries!!!

Autoria

Reunió de directors a l'EAF de Sta. Coloma de Farners, maig de 2014. Al davant i d'esquerra a dreta: Enric Campi i Gabriel Esquiús (EAF de Sta. Coloma de Farners), Teresa Colell (EAA de l'Empordà), Carme Solà (EA del Solsonès), Glòria Colom (EA de Manresa), Juan Martínez (EA d'Ampostà), Alba Vila (EA del Pallars), Jaume Altisent (EA d'Alfarràs), Francesc Valverde (EA de Vallfogona de Balaguer). Darrere, d'esquerra a dreta: Xavier Vidal (EA d'Espieylls), Josep Maria Masses (RuralCat SSSC), Joan S. Minguet (Cap de Servei), Manel Gustemps (EA de Tàrraga), Llorenç Arnau (Supervisor SSSC), Manel Gispert (EA de Gandesa), Ernesto Pinto (EA del Pirineu), Ramon Baró (EA de Borges Blanques), Anna Prat (SSSC), Ramon Cuadros (EA de Tàrraga), Pilar Pando (EA de Mas Bové), Ricard Gonzàlez (Supervisor SSSC). Foto: Servei de Formació Agrària.

Joan Godia Tresanchez
Director general d'Empreses Agroalimentàries, Qualitat i Gastronomia.
DACC.
jgodia@gencat.cat

Escoles agràries

Els autors i autores de les fitxes de les escoles són els directors/es actuals: M. Rosa Cortés Polo (EA d'Alfarràs), Lluís Chavarría Aragonés (EA d'Amposta), Maria Teresa Colell Rullo (EAA de l'Empordà), Ivan Busquet Bes (EA de Gandesa), Antoni Cutrona Cutrona (EA de Gandesa), Ramon Baró Cerqueda (EA de Les Borges Blanques), Ernest Valls Ramon (EA de Manresa), Jordi Canaldas Colom (EA de Mas Bové), Maria Alba Vila Corona (EA del Pallars), Núria Duró Porta (EA del Pirineu), Joan Solé Sendra (EA de Espiells), Anna Suquet Fontana (EAF de Sta. Coloma de Farners), M. Isabel Rovira Ciuró (EA del Solsonès), Ramon Cuadros Clària (EA de Tàrraga) i M. Montserrat Bellet Reig (EA de Vallfogona de Balaguer). **Revisió:** Annabel Teixidó Martínez | **Correcció Lingüística:** Maria Dolors Tolosa

Escola Agrària d'Alfarràs

Partida del Sot, s/n. 25120 Alfarràs

973 76 01 00 | aecaalf.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-alfarras/>

<https://agora.xtec.cat/ecaalfarras/>

Especialització

Fructicultura i Producció Agrària Ecològica.

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

La seva construcció data de l'any 1971 sobre uns terrenys situats a la partida del Sot d'Alfarràs, cedits pel seu Ajuntament amb la condició que es fes una escola agrària especialitzada en fructicultura.

Aquesta Escola esdevé pionera a Catalunya i comença a impartir el primer curs el 1972. Tal com explica Francesc Camino al seu article, va començar amb un curs per a Capatàs Agrícola i un curs de formació contínua per a Guardes Forestals de Lleida.

L'any 1976 ja s'inicia la formació professional de 1r grau i el 1978 la formació professional de 2n grau. Es convertí en el primer centre a tot l'Estat espanyol.

Amb l'arribada de la LOGSE, l'Escola participa en l'elaboració dels nous currículums de la formació professional agrària i el 1997 s'implanta el cicle formatiu de grau superior de Gestió Comercial i Màrqueting i el de grau mitjà d'Explotacions Agrícoles Intensives, el 2000 el de grau superior de Gestió i Organització d'Empreses Agropecuàries.

Els anys següents s'imparteixen cursos de Garantia Social de Tècniques Agropecuàries, es fan acreditacions de competències professionals, coordinació i tutorització de cursos a distància, elaboració de materials per als cursos de FAD i crèdits semipresencials i tutorització de joves agricultors.

El 2011 s'implanta el cicle de grau mitjà de Producció Agroecològica, orientació agrícola i el 2015 el cicle de grau superior

de Paisatgisme i Medi Rural, perfil professional en Gestió Agropecuària, que són els cicles que desenvolupem en l'actualitat.

Les activitats formatives són:

a. Formació inicial

- CFGS de Paisatgisme i Medi Rural, perfil professional de Gestió Agropecuària.
- CFGM de Producció Agroecològica, perfil professional de Producció Agrícola Ecològica.

b. Formació contínua

Cursos i jornades de transferència tecnològica

L'Escola ofereix també formació per a l'actualització dels professionals agraris tant en cursos prescriptius com en cursos tècnics i jornades que volen solucionar les necessitats i inquietuds d'aquests professionals. Cal destacar l'organització activa en els darrers anys de cursos de producció ecològica i de biodinàmica.

Formació a distància

Les actuacions en aquesta modalitat formativa estan dirigides a tutoritzar cursos a distància, reforçar les sessions presencials d'aquestes formacions i participar en l'elaboració de materials.

Incorporació de joves

Des de 2007 les escoles elaboren els itineraris formatius per als joves que sol·liciten ajuts per a la primera instal·lació a l'empresa agrària. A Alfarràs, els tutors d'incorporació fan l'acompanyament del joves de la comarca del Segrià.

Homologació

Control i homologació de cursos d'altres entitats.

INSTAL·LACIONS

L'Escola Agrària d'Alfarràs té un tret diferencial fonamental, la seva explotació. La situació, l'extensió i les seves característiques fan que aquesta sigui una finca única al territori. L'extensa explotació permet fer les pràctiques i els assajos a tocar dels edificis. El conjunt representa unes 22 ha, 18 de les quals estan destinades a cultius de fruita dolça, horta, cereal i ramaderia. Cal destacar:

- La renovació constant de les parcel·les amb varietats noves i autòctones com la varietat Préssec de l'escola.
- La conservació de varietats antigues a la col·lecció de varietats que és ja un reservori únic.
- Implantació de parcel·les demostratives de tècniques de producció agroecològica amb l'assessorament de l'IRTA.
- Implantació de tanques vegetals per potenciar la fauna útil amb l'assessorament de l'IRTA.

L'especialitat de l'Escola és la fructicultura, més concretament la de fruita dolça, el conreu predominant a la comarca del Segrià i zones limítrofes. A partir del 2010, amb l'assignació del cicle de formació de grau mitjà de Producció Agroecològica, l'Escola Agrària d'Alfarràs obre una nova línia productiva i de formació en producció agrària ecològica.

L'escola està inscrita i té la certificació del CCPAE des de l'any 2011.

En l'actualitat, hem iniciat la formació d'una part del sector molt interessada en agricultura biodinàmica.

Les infraestructures destinades a les activitats acadèmiques i pràctiques són, a banda de la finca:

- 2 hivernacles dedicats al cultiu d'hortalisses
- Hivernacle amb fog system dedicat a la producció de planta
- 2 corrals per al ramat
- Plataforma mirador per fer divulgació de la tecnologia del reg
- 6 aules, laboratori, aula d'informàtica, aules de pràctiques i biblioteca
- Taller de maquinària agrícola
- Menjador i cuina i servei de residència
- Estació meteorològica que forma part de la Xarxa d'Estacions Meteorològiques Automàtiques de Catalunya

PROJECTES

La innovació, tant en l'àrea educativa pedagògica, com en l'àrea de les noves tecnologies agràries, ha estat la base de la renovació constant del projecte curricular de l'Escola Agrària d'Alfarràs. Aquesta metodologia es basa en:

- Pràctiques a l'estranger
- Participació en projectes europeus
- Intercanvis amb altres centres agraris de la resta de l'Estat i de la UE
- Col·laboració amb les xarxes d'assessorament i altres organismes i institucions
- Col·laboració amb les empreses punteres del sector
- Atenció individualitzada i seguiment de l'alumnat mitjançant l'acció tutorial i l'orientació tant escolar com professional
- Sistema integrat de gestió: l'Escola Agrària d'Alfarràs ha estat la primera en implementar el sistema integrat de gestió de la qualitat i del medi ambient, ISO 9001 i ISO 14001.

Escola Agrària d'Ampostà

Av. Josep Tarradellas, 2-12. 43870 Ampostà

977 70 15 00 | aecaamp.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-amposta/>

<https://agora.xtec.cat/ecaamposta/>

Especialització

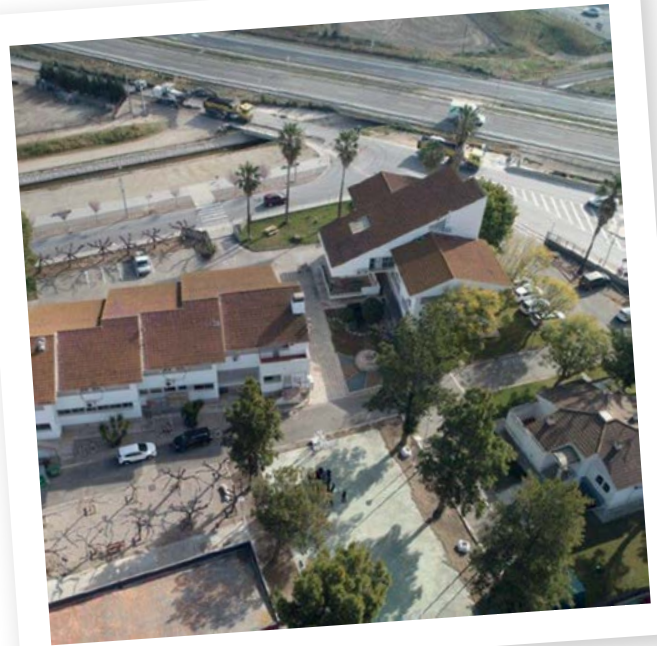
Sistemes agraris i recursos naturals de les Terres de l'Ebre.

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

L'Escola Agrària d'Ampostà està situada a la capital de la comarca més al sud de Catalunya, en un entorn amb una intensa activitat agrícola en horta, citricultura, olivicultura, arròs i ramadera d'aviram i porcí, entre d'altres. El seu àmbit geogràfic principal d'actuació és, per tant, la comarca del Baix Ebre i la del Montsià.

El nostre centre va iniciar la seva activitat l'any 1972 amb el nom d'Escola de Capacitació Agrària d'Ampostà i inicialment impartia les formacions FPI i FPII i la de Capatàs Agrícola. Des de 1981, l'Escola ocupa les instal·lacions que coneixem actualment. L'any 1998, amb la implantació de la LOGSE, es va començar a impartir el cicle formatiu de grau mitjà d'Explotacions Agràries Intensives i, posteriorment, el grau mitjà de Jardineria. També el 1998 es van introduir els cicles de grau superior de Gestió i Organització d'Empreses Agropecuàries i de Gestió i Organització de Recursos Naturals i Paisatgístics. Amb l'aplicació de la LOE, a partir de 2012 les formacions professionals anteriors van ser substituïdes gradualment pel grau mitjà de Jardineria i Floristeria i pel grau superior de Gestió Forestal i del Medi Natural. Des de 2017, s'imparteixen el grau superior de Paisatgisme i Medi Rural i des de 2018 el de grau mitjà de Producció Agrària Ecològica.

Des de 1972 fins a l'actualitat, són cinquanta anys d'història en què s'han matriculat 1.454 alumnes, molts dels quals han completat la seva formació professional passant del grau mitjà al superior en el nostre centre.

Oferta formativa actual:

L'Escola Agrària d'Ampostà té com a objectius capacitar professionalment els joves per a la seva incorporació al món agrari, contribuir al reciclatge de coneixements i a la formació permanent i proporcionar suport al sector.

L'Escola ofereix actualment els cicles formatius professionals de grau mitjà de Producció Agroecològica, perfil professional de Producció Agrícola Ecològica, i de grau superior de Paisatgisme i Medi Rural. També ofereix formació contínua amb propostes d'entre 30 i 50 cursos anuals i tutorització de joves d'incorporació a l'agricultura.

INSTAL·LACIONS

L'Escola Agrària d'Ampostà està situada a la ciutat d'Ampostà i disposa de diferents instal·lacions. El recinte ubicat a l'av. Josep Tarradellas compta amb 4 edificis on es desenvolupen les activitats educatives i administratives del centre. Els serveis de què disposa l'escola són:

- Aules
- 1 aula taller
- 1 aula d'informàtica
- 1 biblioteca
- Jardí
- Finca de pràctiques
- Residència amb servei de menjador i allotjament.

L'aula taller, que va ser reformada l'any passat, és un nou es-

pai, fonamental per a les pràctiques de l'alumnat. Té una superfície de 75 m² i es fa servir tant per a la formació inicial com per a la contínua. L'Escola també disposa d'una finca de pràctiques d'aproximadament 1 ha, molt propera al recinte principal, i és l'espai principal on l'alumnat du a terme les seves pràctiques.

El principal recurs de l'Escola, juntament amb les seves instal·lacions, és el seu personal, format per 11 professors, dues administratives, una ajudanta de cuina i una oficial agrària. A més a més, compta amb col·laboradors habituals en tasques docents i per al manteniment i tasques de la finca.

PROJECTES

L'Escola Agrària d'Amposta participa des de fa molts anys en projectes internacionals de mobilitat de l'alumnat i del profes-

sorat dels cicles formatius. Durant aquests anys, hem dut a terme mobilitats i intercanvis amb països com Finlàndia, Holanda, Itàlia, França, Eslovènia i altres.

Entre els principals projectes de la nostra Escola es troba la finca de pràctiques, que va obtenir al juliol de 2021 la certificació del Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE).

A més, una de les tasques amb més projecció del centre consisteix en la gestió de la borsa de treball, un servei que es gestiona des de l'àrea d'orientació de l'Escola. Aquí arriben les ofertes de treball d'empresaris del sector i les demandes de feina d'exalumnes i alumnes. L'Escola també ofereix assessorament per redactar el currículum i la carta de presentació, i s'ha convertit en un nexa fonamental per relacionar l'alumnat amb el món laboral de la nostra zona d'influència.

Escola Agrària i Alimentària de l'Empordà
Finca Camps i Armet. 17121 Monells

972 63 01 23 | afarmet.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-emporda/>

<https://agora.xtec.cat/eaemporda/>

Especialització

Indústria agroalimentària

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

El nostre centre va iniciar l'ensenyament de formació professional Agrària de 1r grau l'any 1972 i fins al 1980 va estar adscrit al *Ministerio de Agricultura*, lligat al funcionament de l'Agència d'Extensió Agrària de Figueres.

A partir de l'any 1981 fou adscrit a la Generalitat de Catalunya com a Centre de Capacitació Agrària.

L'any 1993 ens vàrem traslladar de Figueres a Monells per tal d'ubicar-se a la Finca de la Diputació que ens permetria una millora en la formació agrària que desenvolupàvem en aquells moments, amb el recolzament de SEMEGA i Mas Badià. Aquesta formació en l'àmbit de la reglada es va impartir fins al 2005 i en la formació contínua fins a l'actualitat.

A partir de l'any 1998, vàrem iniciar la formació en l'àmbit carni amb el cicle formatiu de grau mitjà d'Escorxador Carnisser i Xarcuter, que vàrem oferir fins l'any 2007, any en què el *Ministerio* va deixar de publicitar. Paral·lelament impartíem cursos d'especialització en formació contínua en aquest sector, amb el suport de l'IRTA. Aquest fet ja va ser un pas diferencial per l'Escola.

L'any 2000 vàrem iniciar el cicle formatiu de grau superior d'Indústries Alimentàries amb l'especialitat càrnia que desenvolupàvem en horari de tarda per tal que els especialistes de l'IRTA ens poguessin donar suport com a professors amb un conveni signat entre l'IRTA i el SFA. Es van incorporar també en aquell moment dos professors nous en plantilla; aquest

fet ja va significar un salt important en la trajectòria de l'Escola. Entràvem en una formació de grau superior amb molta demanda per part de les empreses i poc coneixement de la matèria per part dels futurs alumnes.

Els inicis van ser durs però la perseverança de la gent que hi havia en aquell moment va fer que allò que va ser un projecte esdevingués una realitat i que amb el pas dels anys s'anés configurant com una formació de referència per al sector.

En aquells moments tots els sistemes de gestió i control de qualitat de les indústries agroalimentàries es posaven en marxa i sobretot les que tenien possibilitats d'exportar. Això ens va portar, amb els recursos humans que teníem, a centrar-nos en la formació contínua per aquest sector i, amb el pas dels anys, aquesta s'ha convertit en l'especialitat de l'Escola.

A Monells, la nostra Escola s'ha anat adaptant a les noves formacions i a l'optimització dels recursos de què disposem tots els integrants del campus Agroalimentari de Girona.

Els últims anys, hem incorporat dues persones més a la plantilla de l'Escola que han contribuït a la seva consolidació i que fan que els projectes que la nostra Escola es planteja els puguem tirar endavant.

Des de fa uns anys una de les nostres activitats prioritàries, en el sector primari, és la d'impulsar l'agricultura ecològica. Creiem que aquest és un camí a seguir ja que dona un grau d'especialització en el sector, a l'obtenir uns productes de més valor afegit i ajudar, d'aquesta manera, a fer viables les explotacions.

Actualment, l'Escola ofereix:

Formació reglada:

- CFGS Processos i Qualitat i Processos en la Indústria Alimentària en format DUAL

Formació contínua:

- Per al sector indústria alimentària
- Per als petits transformadors del sector primari
- Per als carnisers
- Per al sector agrari: formació d'obligat compliment i formació especialitzada
- Incorporació de joves.

INSTAL·LACIONS

L'Escola disposa actualment de les instal·lacions següents:

Per desenvolupar l'especialització:

- Obrador per a l'elaboració de productes freds com poden ser productes carnis, sucs, etc. amb la maquinària següent: triturador de pomes i premsa de cofins, assecador d'embotits, cambra frigorífica, picadora, amasadora i embotidora hidràulica, cúter, filtre de plaques, deshidratador, despoldadores, talladores de vegetals... A més d'aparells de mesura, com un mesurador d'activitat d'aigua, pH-metres, refractòmetres, penetròmetre, densímetre...
- Obrador per a l'elaboració de productes calents com poden ser cuinats, mermelades, etc. amb: forn de vapor, cuina completa, autoclau, pasteuritzador de líquids, dosificador per a envasat, envasadora al buit i amb gasos, abatador de temperatura i cambra frigorífica.
- Un laboratori de microbiologia per realitzar anàlisis microbiològiques dels aliments, manipuladors i superfícies equipada amb campana de flux laminar, autoclau, homogeneïtzador d'aliments, estufes de cultiu i tot l'instrumental necessari per al cultiu de microorganismes.
- Un laboratori de química per realitzar anàlisis físiques - químics dels aliments. Equipament volumètric i de pesatge, espectrofotòmetre UV-visible i pH-metre.

Instal·lacions per millorar la formació en l'àmbit general:

- Aula d'informàtica: disposa d'un total de 11 ordinadors.
- Menjador que pot donar servei tant als alumnes de reglada com de contínua.

PROJECTES

Des de fa uns anys a l'Escola tenim com a una de les nostres activitats prioritàries en el sector primari, la d'impulsar l'agricultura ecològica. Creiem que aquest és un camí a seguir ja que dona una especialització en el sector i permet obtenir uns productes de més valor afegit i ajudar d'aquesta manera a fer viables les explotacions.

Des de l'Escola participem en multitud de projectes, com és la Xarxa Dual, fent la formació reglada en format dual, xarxa innovaFP, xarxa de qualitat, etc. amb el Departament d'Educació; a banda, treballa en xarxa amb la resta d'escoles agràries per tal de tirar endavant els projectes propis de DACC com és la formació a distància i la incorporació de joves entre altres.

L'EAA de l'Empordà treballa coordinadament amb altres organismes, institucions i empreses per tal de poder avançar en les necessitats dels diferents sectors.

L'any 2016 vam iniciar un nou projecte que ha marcat un nou gir en la seva trajectòria; vàrem iniciar la formació i el suport als emprenedors del sector primari que volen transformar la seva producció. Aquesta iniciativa, gràcies al recolzament de la consellera Serret que va creure en el projecte, ha portat a l'Escola a tenir unes instal·lacions de primer nivell per poder oferir aquesta formació.

Aquest escrit volem que sigui un acte de gratitud per a tots els que han fet possible aquesta trajectòria de l'Escola tant de dins del Departament com de fora i de guia per tal de continuar el camí als nous que estan per venir.

Escola Agrària de Gandesa

C/Teresa Borràs Domènech, s/n. 43780 Gandesa

977 420 164 | aecagan.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-gandesa/>

<https://agora.xtec.cat/eca-gandesa/>

Especialització

Indústria agroalimentària (elaboració d'olis i vins).

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

El curs 1973-1974, l'Escola Agrària de Gandesa va començar el seu trajecte, primer com a planter amb l'anhel que hi havia des de les oficines d'Extensió Agrària per tal de formar el pagès, i després com a centre de capacitació agrària i amb la impartició de formació professional de 1er grau. Amb aquesta formació, l'alumne obtenia el títol de tècnic d'explotacions agropecuàries.

El curs 1999-2000 van sorgir els cicles formatius i per tant desapareixia la formació professional tal com la coneixíem. L'Escola va haver d'adaptar-se a la nova formació professional i va començar a impartir el CFGM Tècnic d'Explotacions Agràries Extensives, que és el que s'assemblava més al primer grau de formació professional d'Explotacions Agropecuàries que s'havia fet fins llavors. Arran de la davallada de la població i de pagesos i agricultors a les comarques de l'àmbit d'influència del centre, es va decidir reorientar l'Escola a noves formacions i professions. El sector vitivinícola prenia una certa embranzida a la Terra Alta i recuperava un prestigi gairebé oblidat. Des dels seus inicis, l'Escola havia estat fortament relacionada amb el món de la vinya i el vi, sense deixar de banda l'olivera i l'ametller, conreus típics de la comarca. Així, el curs 2003-2004 l'Escola va oferir per primera vegada el CFGM Tècnic de Vins i Altres Begudes. Aquesta nova formació es va fer fins al curs 2010-2011, quan es va definir i implantar finalment el CFGM Tècnic d'Olis i Vins, que és el que tenim avui dia.

Creiem que hem estat una part activa en el desenvolupament del sector vitivinícola de la Terra Alta. El nombre de cellers no

ha parat de créixer i el vi de la Terra Alta està molt ben valorat, tal com es mereix. El 2020, un vi anomenat Caripa, fruit del projecte de síntesi d'un alumne, va aconseguir el primer premi a la Fira de Móra la Nova com a vi natural.

Els curs 2022-2023 comencem el cicle formatiu de grau superior de Vitivinicultura, amb un nou mòdul professional amb olis d'oliva de qualitat.

INSTAL·LACIONS

L'Escola disposa d'una finca de 2 ha, de les quals 1,3 és vinya i la resta són oliveres. Tenim una col·lecció de varietats de vinya moltes de les quals, locals. S'utilitza la finca com a aula de pràctiques tant per a la formació inicial com per la contínua. Els alumnes realitzen tant les pràctiques de poda com la collita del fruit. La finca ens proporciona la matèria primera per a l'elaboració dels nostres vins i olis. Tota la producció de la finca està emparada per la DOP Oli de la Terra Alta i la DO Terra Alta, seguint els criteris i condicions del Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE).

Per l'elaboració dels nostres vins i olis, disposem de:

- una aula celler equipada
- una sala d'envelliment climatitzada per conservar i envellir els nostres vins
- una aula molí amb un molí de dues fases de darrera generació, i els equipaments per netejar de fulles i restes a les olives
- aula de tast de 12 llocs individuals per al tast de concursos o qualificació
- una cerveseria on elaborar diferents tipus de cervesa

- un laboratori per a les analítiques i els cupatges
- una sala d'actes, diferents aules i una aula d'informàtica

La recol·lecció del fruit la fan els alumnes de la nostra escola i el portem a l'aula del celler o a l'aula del molí d'oli, on el que fan és transformar aquest fruit bé en vi, bé en oli d'oliva verge extra.

PROJECTES

L'Escola participa activament en projectes d'internacionalització. En el període 2016-2018 vàrem entrar amb un projecte Erasmus amb l'institut de Castelldefels sobre escoles d'agricultura.

Actualment estem amb el projecte *Twinning* amb dos instituts, un de la illa de la Reunió (França) i un altre de Sud-àfrica. La idea és fer una trobada virtual entre els alumnes dels diferents centres, els quals han de preparar una presentació en anglès sobre l'escola i l'entorn i explicar-la a la resta.

Un dels projectes més interessants (d'on va sortir Caripa) que fem a l'Escola és el mòdul de síntesi CFGM d'Olis d'Oliva i Vins. Cada alumne ha de posar en pràctica tot el que ha après el primer curs, és a dir, ha d'elaborar un vi i un oli, l'ha d'embotellar, dissenyar-ne l'etiqueta, fer un treball i exposar-lo davant dels professors.

Escola Agrària de les Borçes Blanques

Finca la Pujada, s/n AP 84. 25400 Les Borçes Blanques

973 14 31 88 | aecabor.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-borges-blanques/>

<https://agora.xtec.cat/eca-borges/>

Especialització

Fruita seca, olivicultura i conreus extensius.

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

L'Escola té el seu origen en els Planteles de Extensió Agrària dels anys 70 que posteriorment es van transformar en Centre d'Extensió i Capacitació Agrària (CECA) depenent de l'Agència d'Extensió Agrària de les Borçes Blanques. L'any 1984 es va posar en marxa a la Finca la Pujada, cedida per la Diputació de Lleida, l'Escola de nova construcció actual.

La formació professional inicial a l'Escola:

Entre l'any 1981 i 1984 es va començar a impartir formació professional de 1r grau. Aquests primers anys es va realitzar en instal·lacions de l'Institut de Secundària Josep Vallverdú mentre estava en construcció la nova escola a la Finca la Pujada. A partir del curs 1984-85, ja es va impartir FP1 en la nova escola. Es va impartir fins l'any 1997, any en què s'inicia la implantació dels nous cicles formatius LOGSE.

El curs 1997-98 es va impartir un mòdul experimental agropecuari amb equivalència d'una formació professional d'FP2. Al curs següent, s'inicia el cicle formatiu LOGSE d'Explotacions Agràries Extensives que s'imparteix fins al curs 2010-11.

A partir del curs 2000-01 també s'imparteix cursos de Garantia Social CTA (Curs de Tècniques Agropecuàries) que a partir del 2008-09 es transformen en PQPI els quals s'imparteixen fins al curs 2010-11.

A partir del curs 2011-12, s'inicia el cicle formatiu LOE de Producció Agropecuària que s'està impartint actualment encara.

La formació contínua:

En el projecte de formació contínua l'Escola ha estat sempre molt activa organitzant cursos per a l'actualització dels professionals agraris.

Alguns d'aquests cursos són prescriptius com, per exemple, els de manipuladors i aplicadors de productes fitosanitaris, els de producció integrada o producció ecològica, o bé els cursos pensats per a ramaders com els de benestar animal, manipulador i aplicador de productes biocides; tots ells realitzats en múltiples edicions i que han donat resposta a les necessitats i requisits de formació de bona part de professionals de la comarca.

A més a més, han estat nombrosos també els cursos de formació tecnològica i/o empresarial que han facilitat l'actualització tecnològica dels professionals segons l'evolució dels cultius i l'activitat agrària de la comarca.

Podem destacar en aquest grup els cursos de tast d'oli d'oliva, els de moliners, així com els d'innovacions tecnològiques en el cultiu de l'ametller i de l'olivera en el moment en què es produeix la transformació al regadiu que està tenint lloc actualment a la comarca de les Garrigues.

En els anys 90, Tragsatec va finançar cursos de tast d'oli, mestre d'almàssera i tècnic auxiliar de laboratori d'oli d'oliva. En aquesta època es van desenvolupar cursos de fructicultura i d'esporga de fruiters amb la col·laboració d'especialistes del SEA.

També en aquest període es van organitzar cursos de mecànica i soldadura, de tast de vi, de viticultura i enologia, i d'apicultura.

L'any 2001 es van produir les famoses gelades amb danys molt importants en el cultiu de l'olivera a les Garrigues. Aquesta situació va generar durant varis anys i en col·laboració amb l'Oficina Comarcal del DACC una sèrie de jornades demostratives de poda de regeneració en olivera que van tenir una important repercussió en la comarca.

En el període a partir de 2010, s'han desenvolupat cursos d'especialització en mecanització agrícola i d'innovació en el cultiu de l'olivera i l'ametller. També es continua impartint cursos de moliners i recentment d'implantació del festuc en regadiu. Es manté l'objectiu de continuar donant resposta a l'evolució tecnològica que experimenten els professionals de la comarca gràcies al desplaçament del canal Segarra Garrigues.

La incorporació de joves:

Des que han estat disponibles els ajuts per a la primera instal·lació de joves a l'empresa agrària, l'Escola ha organitzat accions formatives perquè els interessats compleixin els requisits de capacitat suficient.

En un primer moment, es realitzen els cursos d'incorporació de 150 h. També els cursos adreçats especialment a dones pageses.

A partir de l'any 2007, s'inicien els itineraris formatius personalitzats d'incorporació creant la figura del tutor d'incorporació que acompanya durant 2 anys el jove que es vol incorporar per completar els seus requisits de capacitat suficient. És un model molt més exigent però molt més adaptat a les necessitats de cada jove i al seu projecte d'empresa particular.

INSTAL·LACIONS

L'Escola disposa avui de diferents instal·lacions:

- Edifici principal que inclou l'Escola i la residència amb capacitat per a 25 residents.
- Nau taller i magatzems per a maquinària agrícola.
- Finca de 14 ha per a pràctiques de cultius. Bassa de reg i instal·lació de reg per degoteig i de reg per aspersió d'unes 6 ha.
- Dos hivernacles per horticultura i producció de planta de viver.

La finca ha estat molt important en l'activitat de l'Escola. A partir de l'any 1986-87 es comença a renovar la finca inicial de plantacions tradicionals a cultius i assajos amb novetats de diferents cultius, com per exemple cultius fructícoles i cultius extensius. Així es van realitzar:

- Postcontrols de cultius extensius, postcontrols de cultiu de melons.
- Cultius extensius: alfals i panís.
- Arboris: festuc, cirerer, prunera, pomera i perera.
- L'any 1999 es formalitza l'acord de col·laboració amb l'IRTA-Unitat experimental de les Garrigues i comencen els assaigs amb olivera, ametller, raim de taula i festuc.
- Millores de les instal·lacions de reg amb instal·lacions de reg per aspersió i de degoteig.

PROJECTES

- Acord IRTA. Cessió de parcel·les de finca per assajos d'investigació en el cultiu de l'ametller. Lloguer de maquinària per al cultiu de les parcel·les experimentals.
- Projecte de Qualitat i Millora Contínua. Certificació de l'ISO 9001:2015.

Escola Agrària de Manresa

FUB. Av. Universitària, 4-6. 08242 Manresa

93 87 49 060 | ccagraria.manresa@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-manresa/>

<https://agora.xtec.cat/ecamanresa/>

Especialització

Producció Agrària Ecològica i Acció Climàtica

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

El dia 11 de gener de 1972 fou plantada la primera llavor de la futura Escola Agrària de Manresa, que va néixer com a centre experimental de Formació Professional Agrària de 1r grau, a l'empara del Servei d'Extensió Agrària del *Ministerio de Agricultura*.

En la carta que, signada per Lluís Martí Bohigas, aleshores cap de l'Agència Comarcal del Servei d'Extensió Agrària, depenent del *Ministerio de Agricultura*, fou tramesa el novembre de 1971 als pagesos de Manresa i comarca amb fills compresos entre 14 i 17 anys, s'anunciava la instauració d'una formació tècnica de "coneixements generals i agrícoles". Tal com es detallava en el llarg escrit informatiu, el curs duraria de gener a maig, a raó de dos o tres dies per setmana, "a les hores que vagi bé a tothom, per tal de fer compatibles aquestes classes amb les feines que els joves realitzen a les seves finques." S'hi especificaven també les matèries curriculars, entre les quals conreus i adobs, ramaderia, maquinària agrícola, gestió d'empresa, formació ètica i religiosa, matemàtiques, botànica, zoologia..., i s'informa que els estudis seran gratuïts, gràcies al servei de beques.

El Centre de Capacitació Agrària (que des d'ara anomenarem Escola Agrària), aconseguí a partir de 1975 el reconeixement de centre de formació professional de 1r grau de Capacitació Agrària.

En la dècada dels 80 l'Escola fa un gir important en l'enfocament dels estudis i pren la decisió estratègica d'encarar el cicle

de grau mitjà d'Explotacions Agropecuàries amb una òptica ecològica i es comencen a impartir cursos de formació contínua, incidint en la producció ecològica i les energies renovables, amb la participació en la formació de productors pioners, alguns dels quals procedien de França. L'Escola Agrària de Manresa va ser el primer centre de l'Estat a especialitzar-se en agricultura ecològica i energies renovables, cosa que va comportar la presència d'alumnat d'arreu de l'Estat i també d'altres països. En aquest període s'aconsegueix la cessió de la Finca de Can Poc Oli que es gestiona seguint els principis de l'agricultura ecològica i serveix per realitzar-hi les pràctiques de l'alumnat i per experimentar tècniques avantguardistes.

A partir del 2009, hi ha un reconeixement formal dels ensenyaments en l'especialitat de l'Escola i s'inicia el cicle formatiu de grau mitjà en Producció Agrària Ecològica.

L'Escola té vocació de formar agricultors/es i transformadors/es que fixin el seu objectiu professional en aconseguir aliments sans, amb baix consum energètic i mínim impacte ambiental, però vivint de la terra o activitats derivades, amplia l'oferta formativa en la línia estratègica d'acció climàtica.

L'Escola Agrària de Manresa, promotora en els seus inicis del cicle formatiu de grau mitjà en Producció Agrària Ecològica, torna a ser punta de llança d'una nova oferta formativa, ja que és la primera Escola de l'Estat que ofereix un cicle formatiu de grau superior en Paisatgisme i Medi Rural, perfil professional Agroecologia i Acció Climàtica, pensat especialment per a futurs gestors/es d'empreses i explotacions agràries que seran conscients de l'emergència climàtica sense renunciar a la via-

bilitat de les seves unitats productives. A més, aquest nou cicle pretén preparar persones que equilibrin i gestionin el territori a través del relleu generacional que tantes finques esperen rebre.

Els dos cicles s'imparteixen en la modalitat dual, per la qual cosa la preparació tècnica i vocacional que es realitza en l'Escola es completa amb una llarga estada en empreses i explotacions del sector agroecològic, a través de beques de formació o contractes d'aprenentatge, que garanteixen una formació integral i molt adaptada a les necessitats del sector i dels alumnes.

L'Escola tutora joves que es volen incorporar a l'activitat agropecuària i sol·liciten ajudes a la incorporació, dissenyant itineraris formatius personalitzats que garanteixin la viabilitat del projecte i permetin el relleu generacional que tan important és per al nostre país.

La vocació internacional de l'Escola es concreta en participar en projectes europeus finançats a través d'Erasmus+ i Horitzó 2020 i busca, a través de les activitats d'aquests projectes, posicionar-se en la recerca de noves tendències alternatives, com l'agricultura regenerativa. Així mateix, i a través de projectes de mobilitat internacional finançats amb fons dels consorcis del Departament d'Educació o projectes propis, ofereix a l'alumnat beques de formació en centres de treball internacionals, principalment en finques de Dinamarca.

INSTAL·LACIONS

La finca de Can Poc Oli té una superfície de 5,5 ha i és la unitat sobre la que pivota l'aplicació pràctica dels conceptes teòrics que s'imparteixen en els cicles. Disposa de les instal·lacions i equipaments més avançats per optimitzar l'ús de recursos productius com, un sistema de reg d'alta eficiència, estació meteorològica automatitzada connectada al sistema de reg, hivernacle automatitzat, diferents edificis i infraestructures construïdes amb tècniques bioclimàtiques i de bioconstrucció. Produeix l'electricitat que necessita i injecta a la xarxa els excedents, aconsegueix així un alt nivell d'autosuficiència energètica. Usa la biomassa per calefacció i recull les aigües pluvials per reutilitzar-les en el sistema de reg. Can Poc Oli disposa d'un ampli ventall de maquinària i eines agrícoles i, de taller, que s'utilitzen en la producció d'horta i conreus extensius a través del treball pràctic dels alumnes dels dos cicles, que a més participen en la planificació i gestió tècnica.

L'altra unitat de l'Escola està ubicada en la planta baixa de la Fundació Universitària del Bages, on hi ha el departament administratiu, aules, laboratori, despatxos per al professorat, etc.

Les dues unitats disposen d'una xarxa wifi moderna i avançada, cosa que permet a l'alumnat utilitzar els terminals personals per accedir a les tecnologies de la informació i la comunicació, i usar les eines informàtiques com a part integral de la seva formació.

PROJECTES

L'Escola Agrària de Manresa ha estat pionera i vol continuar sent un referent en producció agrària ecològica i en acció climàtica. Amb aquesta ambició ha participat en l'elaboració dels currículums.

És avantguardista en mobilitat internacional. Participa en projectes internacionals i ha fixat col·laboracions estables amb escoles ecològiques dels països amb els quals ha compartit projecte, com l'Escola Ecològica de Kalo a Dinamarca. A més, anima l'alumnat a realitzar les pràctiques en finques, granges i empreses agropecuàries en format dual i, a l'estranger, negociant el pla d'activitats de formació i treball de manera personalitzada i assegurant un seguiment individualitzat.

Escola Agrària de Mas Bové

Carretera de Reus – El Morell, km 4
43120 Constantí

977 34 32 89 | aecacon.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-mas-bove/>

<https://agora.xtec.cat/eca-masbove/>

Especialització

Formació a distància

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

L'Escola Agrària de Mas Bové, situada al terme municipal de Constantí (Tarragonès), ha donat, mitjançant un sistema de formació fonamentalment professional, un important servei al món rural de la nostra zona: ha millorat la qualificació professional del sector agrari, proporcionant als alumnes unes capacitats i uns coneixements tecnològics i empresarials suficients per afrontar amb competitivitat la seva continuïtat en el món rural, o bé la seva inserció laboral.

L'Escola Agrària de Mas Bové es va crear l'any 1977 i és una de les catorze escoles públiques que el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural té arreu de Catalunya. Aquestes escoles es regeixen per un marc d'actuació comú i és en aquest context on materialitzen, dins de l'àmbit de la formació, les línies d'actuació del Departament.

Inicialment, l'Escola Agrària de Mas Bové va impartir formació reglada en les següents modalitats:

- FPI (2 cursos): Tècnic auxiliar en Explotacions Agropecuàries.
- FPII (2 cursos): Tècnic especialista en Explotacions Hortofructícoles. Títol de Capatàs Agrícola.
- Mòdul professional MP3: Mòdul experimental d'un any.
- CICLES FORMATIUS DE GRAU MITJÀ:
  - CFGM d'Olis i Sucs (es van impartir els anys 1998-1999 i 1999-2000).
  - CFGM Explotacions Agrícoles Intensives (de 1998 a 2006).
  - CFGM Treballs Forestals i de Conservació del Medi Natural (de 2001 a 2008).

- CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR:
  - CFGS Gestió i Organització d'Empreses Agropecuàries (de 1998 a 2005).
  - Programa de Garantia Social (PGS) de Tècniques Agropecuàries (850 hores els anys 2000 i 2001).

INSTAL·LACIONS

L'Escola compta amb unes àmplies i modernes instal·lacions que s'adapten als requeriments tècnics i necessitats didàctiques dels alumnes. Disposa d'aules amb tots els equips per impartir cursos i jornades tècniques, una sala d'actes proveïda de mitjans audiovisuals i una aula d'informàtica que dona suport als alumnes en la formació a distància. També té una biblioteca amb uns 3.000 llibres tècnics (fructicultura, horticultura, floricultura, agrotecnologia, ramaderia, maquinària, gestió de l'empresa agrària, medi ambient, silvicultura, etc.), i un taller de maquinària agrícola per realitzar les sessions presencials dels cursos de formació contínua. Així mateix, disposa d'una plantilla de 10 professors/es i dues administratives.

PROJECTES

L'any 2000, el Servei de Formació Agrària (SFA), per tal d'adaptar-se a les necessitats del sector agrorural, va començar a treballar la Formació Agrària a Distància (FAD) en la modalitat de formació contínua. Així doncs, la FAD va néixer com una alternativa a la formació presencial i amb un nou repte, que era aconseguir que la formació a distància fos una realitat en el món rural. El primer curs que es va impartir

va ser el Bàsic de Producció Integrada tant en format paper com en format internet (2005).

La FAD es va plantejar com una formació orientada al nos- tres clients/alumnes basada en un aprenentatge real i signifi- catiu. No és una formació basada en l'autoaprenentatge, sinó que es tracta d'una formació individualitzada, sobretot pel que fa al ritme de treball, on l'alumne forma part d'una acció for- mativa que comparteix amb els seus companys d'aula i amb l'acompanyament d'un tutor/a. A més, els alumnes tenen ac- cés en tot moment als materials d'estudi, de caràcter interac- tiu, i als recursos didàctics a través del portal RuralCat.

Dins del Servei de Formació Agrària hi ha un equip de profes- sors que s'encarreguen de la planificació i del treball de pro- ducció de materials a partir de les necessitats formatives de- tectades, la normativa vigent o els requisits de formació per obtenir ajuts. Tots els materials formatius es treballen acura- dament per tal que siguin didàctics, pràctics i interactius.

Aquesta formació està adreçada als empresaris del món agrari, forestal, rural i agroalimentari, tant per a aquells que inicien la seva activitat com per a aquells que cerquen evo- lucionar i/o actualitzar-se amb cursos de formació contí- nua. En xifres globals, des de l'inici del projecte de la FAD, ja han estudiat amb nosaltres més de 40.000 alumnes.

Al llarg de l'any 2022, l'Escola Agrària de Mas Bové ofereix una àmplia oferta formativa de 41 cursos. Aquests estan dividits en dues àrees temàtiques, la tècnica (31 cursos) i la de gestió empresarial (10 cursos), que sumaran un total de 1.127 hores de formació a distància. Tots aquests cur- sos permetran als alumnes accedir als materials d'estudi i als recursos didàctics a través del portal RuralCat. L'alum- nat disposarà, a més, del suport d'un tutor que farà l'acom- panyament durant l'evolució del curs.

PROJECTES

Els reptes de futur de la FAD són els d'implantar el model d'itineraris formatius adaptat a la persona, repensar el mo- del actual d'impartició, l'acreditació de les microcompetèn- cies, avaluar l'impacte de la formació, la gestió del catàleg i màrqueting de la formació i incorporar la formació en obert.

Si voleu saber-ne més, aquí teniu l'enllaç del catàleg de cursos FAD 2022: <https://ja.cat/4R9n2>

Actualment, la nostra Escola, a més de ser el centre de re- ferència en l'àmbit de la FAD, també imparteix cursos de formació contínua en les modalitats presencial, semipre- sencial i en línia. A més d'aquests cursos i per tal de donar a conèixer les principals innovacions als professionals del sector agroalimentari, es realitzen jornades de transferèn- cia tecnològica.

L'Escola participa activament en la formació per a les per- sones joves que s'incorporen al sector agroalimentari i ra- mader a les comarques del Baix Camp, Alt Camp, Tarra- gonès, Conca de Barberà, Baix Penedès i Priorat. En els últims 7 anys hem acompanyat 284 alumnes en el seu pro- cés d'aprenentatge per tal d'assolir amb èxit el seu itine- rari formatiu.

Dins del Projecte de Qualitat i Millora Contínua, l'Escola Agrària de Mas Bové va ser el primer centre del SFA a cer- tificar-se en qualitat l'any 2008. Des del curs escolar 2017- 2018 es va reincorporar al Projecte de Qualitat i Millora Contínua (PQiMC) de la xarxa d'escoles agràries, amb l'ob- jectiu final d'assolir l'excel·lència a través de la millora dels processos, la satisfacció de l'alumnat i tots els agents im- plicats en el servei educatiu. Vam obtenir novament la cer- tificació ISO 9001:2015 el juliol del 2021. Per al curs escolar vinent començarem a implantar el sistema de gestió ambi- ental ISO 14001.

En l'àmbit de la sostenibilitat, hem realitzat un gran esforç tant econòmic com personal per assolir l'acompliment de les accions fixades en la Guia per a la Sostenibilitat del SFA.

L'últim projecte incorporat a la dinàmica de l'Escola és la Mentoria Digital, que consisteix a implementar l'estratègia digital en relació amb les noves tecnologies, amb l'objectiu que l'alumnat, els docents i l'escola assoleixin el nivell més alt possible de competència digital.

Finalment, els reptes que estableix el nostre Pla Estratègic són: millorar l'aprenentatge i la transferència de les activi- tats formatives, millorar l'eficàcia i l'eficiència de la FAD i do- nar resposta a les necessitats formatives i als reptes de les empreses del sector agroalimentari contribuint a la millora de la productivitat i competitivitat.

Escola Agrària de Viticultura i Enologia Mercè Rossell i Domènech

Barri Espiells, s/n. 08770 Sant Sadurní d'Anoia

93 89 11 412 | aespells.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-viticultura-enologia-merce-rossell-domenech/>

<https://agora.xtec.cat/esc-mrossell/>

Especialització

Vitivinicultura i enologia

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

L'Escola neix l'any 1987 arran de la donació, a l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia, d'una finca vitivinícola d'aproximadament 10 ha situada al barri d'Espiells (Sant Sadurní d'Anoia, Alt Penedès) per part de l'hereva de Mercè Rossell i Domènech, la Mercè Chopitea i Rossell, amb l'objectiu d'oferir al sector vitivinícola una formació professional de qualitat.

La Diputació de Barcelona, a instàncies de l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia, es va fer càrrec de la finca, i l'any 1988 inaugura l'Escola, que la va anomenar "Escola de Viticultura i Enologia Mercè Rossell i Domènech", altrament coneguda com "Escola Espiells" entre els seus usuaris. La Diputació la va gestionar fins a finals de l'any 2006, i l'any 2007 va passar a ser titularitat de l'Institut Català de la Vinya i el Vi (INCAVI), entitat llavors adscrita al Departament d'Agricultura. Finalment, el setembre de l'any 2013 i fins a data d'avui l'Escola va passar al Servei de Formació Agrària, de la Subdirecció General de Transferència i Innovació Agroalimentària.

L'Escola Agrària de Viticultura i Enologia Mercè Rossell i Domènech és un centre educatiu orientat a oferir formació professional especialitzada en el sector vitivinícola, tant de formació professional inicial reglada com de formació continuada per als professionals del sector, a més d'oferir altres serveis, com la tutoria per a la incorporació de joves al món agrari, o la validació de cursos prescriptius per al sector agrari i ramader. El centre s'orienta en la formació professional vitivinícola i complementàriament en l'elaboració de begudes alcohòliques, oli d'oliva i cervesa. La seva situació al Penedès, ubicada en el princi-

pal municipi elaborador de vins escumosos sota la denominació d'Origen Cava, i també d'elaboració de vins de la Denominació d'Origen Penedès, li facilita la interacció amb el sector vitivinícola de la zona i comarques limítrofes, la incorporació de nous alumnes i la realització de cursos pels professionals del sector.

L'Escola implanta els estudis a partir de la formació professional reglada i de la formació professional contínua. Abraça els tres sectors econòmics implicats: el sector primari, amb formació agrària i vitícola; el sector secundari, amb la formació en l'elaboració de vins i derivats, l'extracció d'oli d'oliva, elaboració de licors i de cervesa, i el sector terciari, amb el màrqueting i la comercialització dels productes vinícoles elaborats.

El curs 88-89 va ser el primer que l'Escola va oferir formació reglada, en concret els estudis de formació professional de 2n grau en Viticultura i Enologia, altrament dita FP-II.

L'any 1992 l'Escola també va oferir una novetat formativa, els anomenats mòduls FP3, una continuació de l'FP-II, en concret el mòdul professional 3 de Tècnic Comercial. Més endavant s'hi va afegir dos mòduls més, el d'Indústries Alimentàries i el d'Hortofructicultura (aquest només es va fer dos cursos).

L'any 1997 i sota la legislació LOGSE, els cursos d'FP, tal com es coneixien fins llavors van desaparèixer, i van passar a dir-se cicles formatius. L'Escola en va oferir tres, un de grau mitjà i dos de grau superior. Els cicles van ser:

- Cicle formatiu de grau mitjà. Elaboració de Vins i altres Begudes.
- Cicle formatiu de grau superior. Indústries Alimentàries.
- CFGS Gestió Comercial i Màrqueting.

L'any 2006 els cicles canvien a partir d'una nova legislació anomenada LOE, i fins a data d'avui segueixen essent vigents tot i haver sofert alguns canvis. Ara els cicles són:

- Cicle formatiu de grau mitjà en Olis d'Oliva i Vins. (Família Indústria Alimentària)
- Cicle formatiu de grau superior en Vitivinicultura (DUAL). (Família Indústria Alimentària)
- Cicle de grau superior en Màrqueting i Publicitat, perfil enològic. (Família Comerç i Màrqueting)

INSTAL·LACIONS

La finca rústica inclou 5 ha de vinya sota la denominació d'origen DO Penedès i DO Cava, 2 camps d'oliveres i una part no conreable de bosc. La construcció de l'Escola es va fer al voltant de la casa dels masovers, la casa dels propietaris i del celler de la finca. En total es van construir uns 3.000 m² i en destaquen els següents espais:

- Despatxos
- 7 aules de teoria de 60 m²/cadascuna
- 1 sala de tast de 60 m²
- Laboratori d'anàlisi enològica de 50 m²
- Celler complet de 300 m²
- Cava criança de vins 200 m²
- 2 garatges
- 1 magatzem agrícola
- 1 hivernacle
- 1 umbracle

PROJECTES

Cada curs, el centre matricula als cicles més de 100 alumnes, majoritàriament procedents de les comarques més properes al centre, però també de tot Catalunya inclús de les Illes Balears. Des del curs 2016-17, el cicle de Vitivinicultura s'ofereix en el format d'aprenentatge DUAL, és a dir una part de la formació pràctica i de síntesi es realitza a l'empresa, mentrestant una altra part de la formació s'acaba al centre. Aquesta fórmula té molt èxit entre els alumnes i els cellers.

Pel que fa a la formació continuada, aquesta als inicis era minoritària, ja que només es realitzava algun curs específic de tant en tant, com per exemple els cursos de formació ocupacional que des dels anys 90 es feien cada any en col·laboració amb l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès.

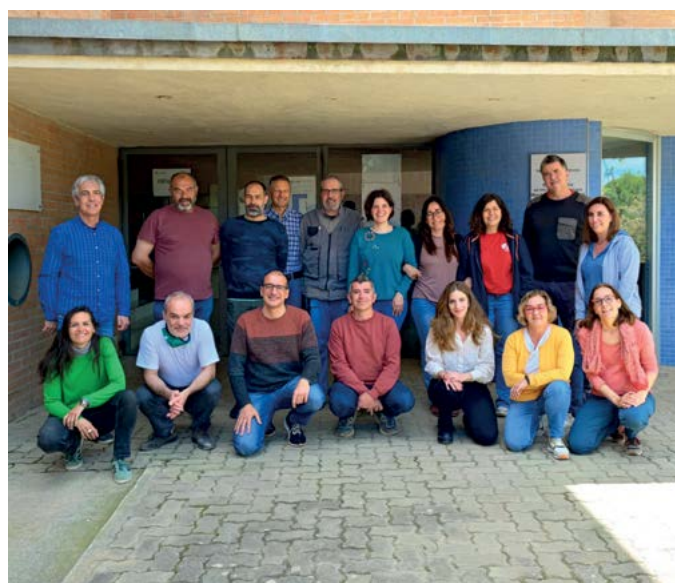
A partir de l'any 2007 i encara més des de l'any 2013, la formació per al sector es va activar de manera important arran d'un major contacte amb el Departament d'Agricultura i l'entrada de l'Escola al Servei de Formació Agrària.

Actualment, des de llavors cada any es realitzen diferents cursos de perfil tècnic i també empresarial, sobretot dirigits als

professionals del sector vitivinícola i agrari. També es realitzen diverses jornades divulgatives incloses dins el Pla Anual de Transferència Tecnològica, que gestiona el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

Una altra funció actual que fa l'Escola és la de tutorar la incorporació de joves agricultors i viticultors provinents sobretot de les comarques de l'Anoia, el Garraf, l'Alt i el Baix Penedès.

Actualment, l'Escola Agrària de Viticultura i Enologia Mercè Rossell i Domènech continua amb la voluntat d'oferir formació professional de referència al sector vitivinícola, formant els seus alumnes i professionals del sector en totes les competències, a més de continuar interactuant amb els diferents agents del sector vitivinícola.

Escola Agrària del Pallars

Ctra C13, km 83. 25630 Talam

973 65 01 79 | aecapal.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-pallars/>

<https://agora.xtec.cat/ecapallars/>

Especialització

Transformació agroalimentària de muntanya.

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

Les comarques de la nostra àrea d'influència: Val d'Aran, Alta Ribagorça, Pallars Sobirà i Pallars Jussà, per causa de l'altitud, el pendent o l'exposició, presenten un aïllament físic i unes condicions climatològiques que creen dificultats i sobrecostos permanents per a les activitats agràries, el desenvolupament d'activitats industrials i de serveis, la implantació d'infraestructures o l'expansió urbana.

D'altra banda, la mateixa particularitat de les condicions ecològiques de la muntanya determinen la presència d'uns recursos físics, naturals o historicoculturals singulars i únics, que no solament representen un valor cultural i un potencial econòmic per a la població local, sinó que són objecte de consum i gaudi per al conjunt del país.

Per tot això, en aquestes zones totes aquelles accions que impulsin l'activitat econòmica local i permetin millorar les rendes i aturar l'envelliment de la població, esdevenen prioritàries.

L'any 1976 el Centre de Capacitació Agrària de Tremp va iniciar la seva tasca oferint als joves de la Comarca la possibilitat d'incorporar-se al món de la pagesia mitjançant la Formació Professional Agrària.

En el període 86-87, el centre va iniciar una nova etapa: calia definir un projecte de desenvolupament rural que fos adient a les zones deprimides de muntanya i que donés la possibilitat de mantenir l'activitat agrària amb la garantia de conservar un nivell de rendes adequat: El projecte de la pluriactivitat.

La pluriactivitat destaca particularment les possibilitats de la combinació de les activitats agràries tradicionals amb activitats de tipus artesanal i turístic vinculades directament al mercat dels seus productes o als serveis que ofereix, amb molta freqüència activitats que aprofiten les possibilitats que donen les instal·lacions de l'explotació familiar, relacionant estrictament el turisme o les activitats artesanals amb l'agricultura.

Va ser en aquesta època en què l'Escola va iniciar un seguit d'accions formatives, dins la formació contínua, destinades a la població rural amb la finalitat d'obrir nous camps de treball, el turisme rural, la transformació agroalimentària, l'artesania i el guiatge i la interpretació del medi natural.

L'any 1995 el centre va redefinir de nou el projecte, incorporant el concepte més ampli de món rural, El programa de desenvolupament rural, amb els objectius clars de:

- Treballar per satisfer les necessitats de formació inicial i contínua, adreçada als sectors professionals que giren a l'entorn de l'aprofitament i la conservació dels recursos naturals.
- Participar des de la formació en el desenvolupament del món rural i ajudar-lo en l'evolució del sector agrari.

A finals de 1997, el Centre estrenava una nova ubicació, l'antiga estació de Palau-Puigcercós, que va aportar nous recursos i generar noves il·lusions, i vam passar de ser el Centre de Capacitació Agrària de Tremp, a ser el Centre de Capacitació Agrària del Pallars.

L'any 98, amb l'aplicació de la LOGSE, vam iniciar la formació

professional de grau mitjà, fruit de l'anàlisi prèvia feta en l'últim projecte d'especialització presentat, amb la finalitat d'integrar la formació contínua i la inicial en un projecte comú.

El Centre i el Servei de Formació Agrària, vàrem triar dins de les opcions que ofería la nova formació professional, el cicle formatiu que vàiem més adient per la nostra àrea d'influència i que repercutia directament en el programa: el CFGM de Conducció d'Activitats Fisicoesportives en el Medi Natural.

L'any 2014, amb la publicació del Decret 109/2014, de 22 de juliol, del sistema de formació, transferència tecnològica i innovació en el sector agroalimentari a Catalunya, el Centre de Capacitació Agrària del Pallars passa a anomenar-se Escola Agrària del Pallars, i canvia l'estructura organitzativa.

L'any 2020, fruit de l'anàlisi de les necessitats formatives del nostre entorn, l'Escola canvia l'oferta formativa, i deixa d'oferir el CFGM i passa a realitzar el Curs Eines per a la Transformació Agroalimentària de Muntanya, que es correspon a una oferta parcial del cicle formatiu de grau superior de Processos i Qualitat en la Indústria Alimentària, d'un any de durada.

Els alumnes reben una formació tècnica de 485 h de durada, realitzen un Projecte de processos i qualitat en la indústria alimentària de 264 h i tenen 416 h de formació en centres de treball. L'alumnat que supera el curs compta amb la certificació de les unitats formatives superades, i podrà fina-

litzar el cicle complet en altres centres (es conserva la qualificació de les unitats formatives superades), si es compleixen els requisits d'accés al grau superior.

A l'Escola Agrària de l'Empordà es pot finalitzar el cicle complet, fent un segon curs, per obtenir la titulació de Tècnic Superior en Processos i Qualitat en la Indústria Alimentària.

INSTAL·LACIONS

- 2 aules
- 1 aula polivalent
- aula d'informàtica
- biblioteca
- laboratori
- 4 despatxos professors
- secretaria
- magatzems
- taller

PROJECTES

- Incorporació dels joves a l'empresa agrària
- Qualitat i millora contínua
- Projecte de sistema de gestió ambiental ISO 14001:2015
- Projecte de mentoratge professional adreçat a les dones del món rural
- Projecte de Mobilitat
- Projecte europeu VALOR

Escola Agrària del Pirineu

Finca les Colomines, s/n

25712 Bellestar (Montferrer i Castellbò)

973 35 23 58 | aecapir.damm@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-pirineu/>

<https://agora.xtec.cat/eca-pirineu/>

Especialització

Sector formatger, eqüestre i agroforestal de muntanya

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

La formació a l'EA del Pirineu va iniciar la seva activitat el curs 1979-1980 a les instal·lacions de l'Agència d'Extensió Agrària que el *Ministerio de Agricultura* tenia a la Seu d'Urgell, que es trobaven on avui hi ha les oficines de la cooperativa del camp. En els cursos següents es va dur a terme la formació en una aula habilitada on actualment hi ha els tallers de l'Escola. El curs 1983-1984 es va inaugurar l'edifici principal. La resta d'instal·lacions del centre es troben en adaptació permanent d'acord amb les formacions que s'imparteixen. Els canvis més importants han estat la creació d'una aula agroalimentària als volts de l'any 2000, l'acollida de les instal·lacions eqüestres durant l'any 2011 i el centre de testatge de races autòctones durant l'any 2017. Aquests dos últims canvis han modificat de manera important la composició de l'explotació de l'Escola. D'una banda, l'arribada de l'explotació eqüestre amb uns 40 èquids va suposar la baixa de l'explotació d'ovelles, vaques i cavalls de carn; i per altra banda, amb l'inici del centre de testatge de races autòctones que acull uns 30 mascles de raça bruna dels Pirineus es va tancar l'explotació de vaques de llet amb què s'havia iniciat l'activitat formativa a l'Escola.

El centre educatiu va néixer amb la clara vocació de donar formació als fills dels ramaders de les comarques del Pirineu. En un inici, la necessitat principal estava en les explotacions de vacum de llet. En els diferents anys en què es va impartir les formacions de Capatàs Agrícola i CF d'extensius, el centre es va anar adaptant a les necessitats de les explotacions de la zona, va arribar a tenir vaques i cavalls de carn, ovelles i fins i tot conills. Als volts de l'any 2000, es van iniciar a l'Escola dos nous cicles formatius, el de Treballs Forestals i el de Conducció d'Activitats Fisicoespor-

tives en el Medi Natural (CAFEMN); durant uns anys es van anar compaginant amb el CF d'extensius, fins que aquest es va deixar d'impartir. Un altre canvi important en l'oferta formativa va ser l'inici del CFGM d'Activitats Eqüestres, el curs 2018-2019. Totes aquestes modificacions de l'oferta formativa s'han fet sempre amb l'objectiu de dinamitzar el sector rural, tot facilitant als empresaris agraris aquella formació que els podia ser més beneficiosa per a millorar el rendiment de les seves explotacions.

Però a l'Escola no només s'ha fet formació inicial, també s'ha treballat en l'àmbit del turisme rural arreu del Pirineu, conjuntament amb l'EA del Pallars. Les diferents col·laboracions i projectes en l'àmbit formatger han estat la raó d'un gran nombre d'accions formatives. I també tots els mòduls formatius en l'àmbit eqüestre que es van impartir des del curs 2011-12 fins a l'inici del CF d'Activitats Eqüestres, en aquest cas, prenent el relleu de les formacions que fins llavors s'havien ofert a l'Escola de Capacitació Agrària i Eqüestre de l'Hospitalet de Llobregat. Sense oblidar la participació de molts dels docents del centre en la FAD (formació a distància), les incorporacions de joves agricultors, redacció de dossiers tècnics...

El més rellevant de tot plegat és destacar que tots aquests projectes no haurien estat possibles sense les persones que hi ha hagut al darrere i, sobretot, sense la interrelació entre les diferents escoles agràries i amb el suport del Servei de Formació Agrària.

Lligat amb les persones, és important posar èmfasi en els diferents projectes europeus en els quals ha participat el centre, com són Finage: formació en gestió empresarial per a joves que s'incorporaven a l'empresa agrària, pilotat pel Ministeri

d'Agricultura Francès, i que va marcar l'evolució de la formació en gestió empresarial del SFA; el Metafor: un projecte per a la implantació de la videoconferència en el món rural; tots dos dels anys 90. I el projecte INNOTRANSLACT, dels anys 2017 al 2019, fet conjuntament amb institucions i sector privat de França i el País Basc, per a l'impuls en la innovació i la millora de la competitivitat del sector lleter tradicional.

En l'àmbit internacional, també destacar els intercanvis lingüístics i d'estudis duts a terme a finals dels anys 90 al Lycée agricole de Pamiers (França) i entre el 2015 i 2018 amb l'Escola KVS-Bygland de Noruega. Actualment s'està treballant en dos projectes KA1 per a la mobilitat d'alumnes de CFGM que permeten la realització de la FCT (Formació en Centres de Treball) i pràctiques de titulats en diferents països.

INSTAL·LACIONS

Tal com s'ha explicat, les instal·lacions de l'Escola s'han anat adaptant a les necessitats de les accions formatives que s'hi duen a terme. Des dels inicials tallers, aules i explotació de vaques de llet a les actuals instal·lacions eqüestres i centre de testatge de races autòctones. Sense obviar les diferents adaptacions dels mòduls del taller; el nom de l'actual aula/magatzem d'activitats eqüestres "alfa laval" ens dona una clara pista del que hi havia hagut anys enrere. L'actual taller de ferradors, durant els anys 90 i 2000 va ser la cort de les ovelles, el taller de mecanització també havia acollit les BTT en èpoques del CAFEMN...

Però a la finca de l'Escola hi ha molts altres actius que utilitzem cada dia en la formació: prats i pastures, l'arborètum que hem anat fent entre tots els alumnes i personal de la casa, el camp de pràctiques amb l'hivernacle i l'umbracle, la pista d'atletisme...

I no ens oblidem de la finca de Bentanachs, Casa en Coll i Solà del Vedat que acollien nombroses accions formatives de l'Escola en els anys en què s'impartien les formacions de capatassos agrícoles i extensius, i que en breu esperem poder tornar a gestionar tot utilitzant els prats i pastures de les finques per als èquids de l'explotació.

En l'edifici principal des de fa al voltant d'uns 20 anys s'inverteix en la millora de l'eficiència energètica assolint l'any 2017 la qualificació energètica més alta, identificada amb la lletra A.

PROJECTES

Actualment a l'Escola s'imparteixen dos CFGM, el d'Activitats Eqüestres i el d'Aprofitament i Conservació del Medi Natural. També s'ofereix formació contínua en els tres àmbits d'especialització del centre: formatger, eqüestre i agroforestal de muntanya, perquè no ens oblidem en cap moment que som uns dinamitzadors del territori i de les diferents empreses de l'àmbit rural; i és per aquest motiu que cada any oferim diferents accions formatives per tal que els nostres exalumnes i altres persones vinculades al territori i al sector se segueixin formant.

Escola Agrària Forestal de Santa Coloma de Farners

Casa Xifra, s/n. 17430 Santa Coloma de Farners

972 84 17 65 | acxifra@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-forestal-santa-coloma-farners/>

<https://agora.xtec.cat/ecaforestal/>

Especialització

Món forestal, paisatgisme i apicultura

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

L'Escola Agrària Forestal inicia l'activitat a Casa Xifra l'any 1984. Va esdevenir així la primera Escola forestal de Catalunya i la tercera a tot l'Estat espanyol. En aquell moment a Catalunya estàvem vivint en un context de recuperació de l'administració forestal: traspàs dels recursos d'ICONA a la Generalitat (1980), creació dels Parcs Naturals de la Garrotxa i de l'Empordà (82-83), creació del servei dels Agents Rurals (1987) dels quals van venir molts a l'Escola, Forestal Catalana (1988), ADF (1989) CPF(1990)...

La nostra missió és garantir la qualificació professional de les persones que volen desenvolupar la seva activitat en el sector forestal, del paisatgisme, de l'apicultura i la conservació del medi natural mitjançant una formació integral que els capaciti per afrontar amb eficàcia la seva tasca com a professionals i/o faciliti la seva inserció al món laboral. Valorem la conservació i restauració del medi natural, el foment de la biodiversitat, la sostenibilitat social i econòmica, la dignificació del treball, la formació contínua i l'emprenedoria, també la recerca d'oportunitats per a l'alumnat, millorant l'aprenentatge i la transferència en les activitats formatives.

L'Escola Forestal va iniciar el Projecte de Qualitat i Millora Contínua l'any 2010, i el 2018 ens van certificar amb la nova ISO 9001:2015. Hem incorporat indicadors que ens ajudin a valorar la visibilització de la dona en els sectors que treballem, per exemple.

La nostra trajectòria dins la formació inicial:

En forestal

- FP Capatàs Forestal (1986-1997)
- CFGM Treballs Forestals i de Conservació del Medi Natural (1997-2013)
- CFGS Gestió i Organització de Recursos Naturals i Paisatgístics (1999-2013)
- CFGS de Gestió Forestal i del Medi Natural (2013 a actualitat)

En jardineria i paisatgisme

- Mòdul professional experimental de nivell II Producció de Plantes (1993-1997)
- Mòdul professional experimental de nivell II Instal·lació i Manteniment de Jardins (1994-1998)
- CFGM de Jardineria i Floristeria (1999-2020)
- CFGS de Paisatgisme i del Medi Rural (2019 fins a actualitat)

INSTAL·LACIONS

A l'Escola gaudim d'un entorn immillorable i unes instal·lacions molt completes. Hi ha l'edifici escolar envoltat d'un jardí i arborètum de 2 ha on els alumnes realitzen pràctiques, també disposem de tallers, maquinària i una finca forestal de 21,5 ha. Els alumnes que ho necessiten poden utilitzar el servei de residència. A més, la nostra cuina té el reconeixement AMED a partir de l'any 2016.

PROJECTES

Gestionem una borsa de treball per als exalumnes del centre i hem impulsat la creació d'una plataforma d'ocupació pública de treballs forestals (OCUPFOREST) dins el marc d'un pro-

jecte europeu. També tenim una llarga experiència en l'elaboració de convenis de pràctiques en empresa per als alumnes dels cicles, que poden gaudir d'estades de pràctiques tant aquí com a l'estranger. Participem en diferents projectes en col·laboració amb el CTFC, el CREAM, Fundació Pau Costa, el Gremi de Jardineria, associació de viveristes, i altres institucions i escoles. Hem estat presents a Catskills des de l'inici, a "Girona Temps de Flors" amb col·laboració a l'Escola d'art Floral de Catalunya...

Per als professionals, organitzem cursos i jornades tècniques i també participem en el procés d'incorporació de joves al sector primari. Tenim una oferta d'una trentena de cursos anuals i arribem als 600 alumnes professionals.

A finals dels anys vuitanta vam ser referent en la formació del sector forestal a través dels "dijous a la forestal" on es tractaven temàtiques de conservació de boscos, gestió forestal, gestió de fauna, hidrologia, fitopatologia... Tenim una proposta de cursos de Pelador de Suro des del 2013 en col·laboració amb el Consorci Forestal de Catalunya i l'Institut Català del Suro.

Vam iniciar els primers cursos d'arboricultura el 2006 i de trepador el 2011, actualment som centre reconegut amb cursos homologats per l'Associació Espanyola d'Arboricultura (2019). Som Centre acreditat per European Forestry and Environmental Skills Council des del 2016 en la formació i preparació per a certificats de motoserrista (ECC) i a partir de 2020 som també centre examinador. Tot això ha estat fruit dels cursos bàsics de motoserra que es feien des de 1996.

Des de 2015 a l'Escola es fan reunions de la comissió tècnica en formació de l'apicultura a Catalunya per coordinar les necessitats formatives del sector i al 2016 hem consolidat el Departament apícola al mateix nivell que el forestal i el paisatgista. S'han fet cursos d'apicultura des de la cria de reines al 1986 fins a apicultura ecològica, sanitat apícola, alimentació per a les abelles, cosmètica i altres productes actualment.

Estem contents de poder contribuir a la formació i capaciació de persones que cuiden el medi natural i el paisatge i continuarem oferint la qualitat que creiem necessària perquè ho puguin fer amb criteri.

Escola Agrària del Solsonès

Ctra. Manresa – Solsona km 77. 25286 Olius

973 48 07 13 | aecasol.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-solsones/>

<https://agora.xtec.cat/ecasolsones/>

Especialització

Formació agropecuària i forestal sostenible

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

A principis dels anys setanta, des de l'Oficina d'Extensió Agrària del Solsonès, es va anar forjant la idea d'impartir una formació professional agrària atès el pes del sector rural a la comarca.

La formació professional agrària de 1r grau es va iniciar el curs 1975-1976. Des d'aquell moment i vista la importància de tenir una escola agrària a la comarca, els alumnes i les seves famílies, entitats del territori i el Departament d'Agricultura aposten per continuar amb la formació professional de 2n grau (títol de Capatàs Agrícola) i per la construcció d'una nova escola que es materialitza el curs 1991-1992. Amb les noves instal·lacions i l'arribada de més personal, també augmenta de manera significativa l'oferta de cursos de formació contínua al sector rural.

Amb la Reforma Educativa (LOGSE), l'Escola continua amb la vocació de formar a les persones que volen desenvolupar la seva vida professional al sector rural. El curs 1998-1999, es comencen a impartir dos cicles formatius de grau superior: Gestió i Organització d'Empreses Agropecuàries i Gestió i Organització dels Recursos Naturals i Paisatgístics. Aquest fet va suposar un canvi a l'Escola i es va donar una gran empenya a la formació del sector forestal i del medi natural.

A conseqüència de la Llei orgànica d'educació (LOE) es deixen d'impartir progressivament els anteriors cicles per donar pas als nous cicles també superiors:

- Gestió Forestal i del Medi Natural (inici setembre 2012).
- Paisatgisme i Medi Rural, perfil professional de Gestió Agropecuària (inici setembre 2015).

El curs 2018-19 i per demanda del sector, el cicle de Gestió Forestal es comença a impartir en modalitat dual, sent el primer en tot l'Estat espanyol. Amb el cicle en dual, els alumnes duen a terme una part de formació a l'empresa i l'escola enforteix els vincles amb el sector forestal i en crea de nous. Actualment venen alumnes de tot Catalunya, tant de formació inicial com contínua.

Paral·lelament a la formació professional reglada, l'Escola ha continuat impartint cursos de formació permanent per a professionals del sector rural i actualment participa en les noves línies d'actuació del Servei de Formació Agrària del DACC organitzant activitats de transferència tecnològica i tutoria a joves que es volen incorporar a l'empresa agrària.

L'Escola Agrària del Solsonès es troba ubicada en una comarca de transició entre la muntanya i les planes de la Catalunya Central, on el sector agrícola i forestal dominen el paisatge.

El context és ben representatiu de comarques com el mateix Solsonès, Berguedà, Alt Urgell, Noguera, Bages, Anoia... En aquestes comarques, prop d'una quarta part de la superfície està ocupada per terreny agrari, predominen els conreus de cereal i farratge. La ramaderia també és molt important, tant la intensiva com l'extensiva. La superfície forestal encara és més abundant, i és la base d'una important activitat d'aprofitament i transformació, i d'ús social i ambiental.

La major part de les explotacions combinen les produccions agrícola i ramadera amb la silvicultura. Els darrers anys, també hi ha hagut un augment de les activitats complementàries,

com pot ser la transformació agroalimentària a petita escala, el turisme rural i el turisme de natura.

Més enllà del nostre entorn més proper cal considerar, i ara més que mai, factors d'àmbit global que ens afecten, com poden ser el desenvolupament sostenible i el canvi climàtic.

Per tant, tenint en compte que estem en un àmbit d'elevat pes agrari i forestal, estem convençuts de la importància d'una bona gestió dels espais naturals i del medi rural per tal de poder compaginar les funcions productives, socials i ambientals, ens hem especialitzat en formació agrària, ramadera i forestal sostenible.

La nostra missió és contribuir a la qualificació professional de les persones que volen desenvolupar o desenvolupen la seva activitat en el món rural, mitjançant una formació integral que els faciliti la inserció laboral i els capaciti per continuar formant-se i afrontar amb competitivitat la seva tasca com a professionals d'aquest sector.

INSTAL·LACIONS

Les instal·lacions de què disposa l'Escola són aules, laboratori, aula d'informàtica, biblioteca, sala d'actes, taller, magatzem de maquinària agrícola i forestal, sala d'alumnes i de professors.

També disposem d'una finca que hem anat diversificant amb l'objectiu de donar-li un caire més pedagògic. El monocultiu de cereal inicial s'ha anat transformant i ara, també disposem de barreges de farratgeres, ceps, unes petites plantacions d'alzines tofoneres i de pins pinyoners empeltats. Pel que fa als animals, tenim un ramat d'ovelles i una mostra de gallines ponedores.

En l'àmbit forestal, comptem amb finques col·laboradores properes a l'Escola on podem dur a terme les pràctiques de temàtica forestal i del medi natural.

PROJECTES

La visió de l'Escola és la de ser un centre integrat de formació i transferència tecnològica, especialitzat en formació agrària, ramadera i forestal sostenibles, connectat amb l'entorn i de referència per al sector agroforestal de Catalunya.

Des de l'Escola volem donar un servei de qualitat a l'àmbit rural, sectors agrari, ramader i forestal, per contribuir al desenvolupament del medi rural amb la producció d'aliments de qualitat, fixant persones al territori amb un treball digne, i amb la gestió i conservació del medi natural.

Estem enfocats a la millora contínua, aconseguint l'ISO de qualitat el 2012. Actualment estem treballant per a la certifica-

ció mediambiental, implementant des de fa temps pràctiques de sostenibilitat al dia a dia de la nostra Escola. Treballem també en un projecte d'internacionalització del nostre alumnat, tenint la carta ECHE ERASMUS+. Busquem la complicitat de les empreses i entitats del sector, convençuts que sumar és imprescindible per totes les parts i molt important per al nostre alumnat.

Escola Agrària de Tàrrrega

Av. de Tarragona, s/n. 25300 Tàrrrega

973 31 07 15 | aecatar.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-tarrega/>

<https://agora.xtec.cat/eatarrega/>

Especialització

Nova pagesia i reg (Oficina del Regant).

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

L'Escola Agrària de Tàrrrega podríem dir que, durant els més de 45 anys de servei a la formació del sector agrari, ha passat per tres etapes.

- Etapa 1 de formació agrària
- Etapa 2 de formació alimentària i ambiental
- Etapa 3 de formació a la Nova Pagesia i tutoria de joves

L'àrea d'influència natural de l'EA de Tàrrrega és l'Urgell, el Pla d'Urgell, la Segarra, l'Anoia i la Conca de Barberà.

Etapa 1 de formació agrària

L'activitat en formació agrària a l'Urgell es va iniciar l'any acadèmic de 1975-1976 a la Fuliola, impartint el primer curs de formació professional Agrària. El curs 1977/1978 Tàrrrega ja és la ubicació de la formació agrària per al sector agrari, així els espais de Sant Eloi, el Carmen i la Guarderia del Castell esdevenen aules de formació que formen 101 alumnes.

El curs 1983-1984 es posa en marxa l'Escola de Capacitació Agrària de Tàrrrega que s'inaugura el 16 de març de 1984. Des de la inauguració i fins ara, hem travessat molts canvis en els plans de formació. Així, en tota l'etapa de la FPI/FPII agrària, es van formar 630 alumnes. Més endavant, amb l'aplicació de la LOGSE, es van oferir els cursos de: Curs de Tècniques Agropecuàries, CFGM Producció Agrícola Extensiva, CFGM Olis i Sucs i curs preparatori a l'accés CFS.

El 2001 es planteja ampliar l'oferta i ja s'inicia un curs de prepa-

ració per a l'accés a la universitat dels joves que han estudiat formació professional de 2n grau.

Es tracta d'una etapa molt centrada en la producció agrícola i ramadera, amb una explotació hortícola amb hivernacle, fructícola (pomeres, pereres, olivera, vinya, ametllers, cirerers) i ce-realística; i també amb una granja de 50 conilles i 20 ovelles.

Etapa 2 de formació alimentària i ambiental

Amb l'arribada de la LOGSE es canvia el pla d'estudis de formació professional i des de l'Escola es planteja una especialització en indústria alimentària, així des de l'any 1998 fins a l'any 2005 s'imparteix el CFGS Indústria Alimentària que forma 65 alumnes. Coincidint amb aquesta formació, també s'inicia l'any 2002 la formació de grau superior en Química Ambiental que s'imparteix fins l'any 2015. Es complementa l'oferta durant dos cursos acadèmics amb el CFGM d'Olis i Sucs. Uns 250 alumnes van cursar aquests estudis.

Dins dels programes de garantia social es va impartir el Curs de Tècniques Agropecuàries des de l'any 1998 fins al 2002 amb un total de 39 alumnes.

L'Escola modifica la seva explotació i es substitueix la granja de conills i parts dels tallers per laboratoris i una planta pilot de producció de vins i altres productes agroalimentaris.

Etapa 3 de formació a la Nova Pagesia i tutoria de joves

L'Escola decideix impulsar una altra vegada la formació professional agrària però se centra en les persones interessades a cursar estudis agraris, tant de procedència rural com urba-

na, moltes vegades amb altres ocupacions i que en molts casos no tenen base territorial per desenvolupar la seva activitat.

Així doncs, en el curs 2014/2015 iniciem un CFGM de Producció Agropecuària en modalitat semipresencial, inicialment enfocat per a persones que el vulguin cursar íntegrament i finalment el centrem amb un Programa Nova Pagesia. Aquest programa consta de tres parts: formació tècnica (agrícola i ramadera), formació preceptiva (cursos exigibles pel Departament) i formació en gestió empresarial.

A més, i des del curs 2020/2021, estem oferint el CFGM de Producció Agrícola en modalitat a distància en col·laboració amb l'Institut Obert de Catalunya (IOC). Es tracta d'una oferta agrària complementària a la de les altres escoles agràries i pretenem posicionar la formació agrària en els entorns urbans i periurbans, així com la possibilitat de la formació a persones que, per qualsevol motiu, no puguin cursar una formació presencial de les que ja oferim les escoles agràries.

Des de 2006 es va iniciar una especialització en formació i transferència tecnològica en reg de l'Escola i el 2012 es va inaugurar la funció d'Oficina del Regant que ens canvia dinàmiques de treball; més implicació en aplicacions com l'eina de recomanacions de reg, comissions per decidir els plans de treball, presència als portals WEB com a especialitat, edicions de materials relacionades amb l'especialitat i també la coordinació d'activitats de reg per a tot Catalunya. Tot amb una relació estreta amb responsables del Departament, de l'IRTA, d'Infraestructures.cat (Abans REGSA) i altres organismes relacionats amb el reg. Això també ha suposat disposar d'equips específics a les instal·lacions de l'Escola per a poder oferir una formació molt tècnica en regs.

Des de l'any 2018, com a estratègia conjunta de les escoles, es posa en valor la formació en gestió empresarial amb la denominació de Campus Empresarial Agrari.

Portem més de 45 anys centrats en la formació professional impartint el que coneixem com a formació "reglada" o "inicial", a un total d'un miler d'alumnes i almenys cada any una promoció ha completat estudis, cap a un miler d'alumnes. A tota aquesta activitat s'hi afegeix l'activitat que contínuament s'ha programat per als sectors, 760 cursos de formació contínua amb 9.536 assistents i 543 jornades tècniques amb 19.065 assistents.

INSTAL·LACIONS

Edifici Escola: disposa de 2 aules, 1 aula d'informàtica, sala de reunions, despatxos i administració.

Edifici Residència: sala d'actes, laboratoris d'anàlisi física-química i microbiologia, taller, sala polivalent, menjador i 14 habitacions.

Planta de regs i maquinària.

Explotació: hort, hivernacle i ametlles. Camp pràctiques exterior i cereal.

L'Escola recupera espais per a la producció agrícola (horta, ametllers, cereals) i hivernacle.

PROJECTES

1. CFGM Producció Agropecuària a distància
2. Programa Nova pagesia: Part tècnica CFGM Producció Agropecuària semipresencial + Cursos gestió empresarial + Cursos preceptius (obligatoris per l'activitat agrària i ramadera) + altra formació complementària
3. Cursos de Formació Contínua
4. Jornades de Transferència Tecnològica

Cal destacar el paper molt important que juga a l'Escola la tutoria de joves que s'incorporen a l'empresa agrària i l'oferta de formació que es programa a per a complir amb els itineraris formatius que se'ls prescriu i també amb altres expectatives que puguin tenir.

Escola Agrària de Vallfogona de Balaguer

Finca la Cruïlla, s/n

25680 Vallfogona de Balaguer

973 44 36 50 | aecaval.daam@gencat.cat

<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/formacio-innovacio/escoles-agraries/escola-agraria-vallfogona-balaguer/>

<https://agora.xtec.cat/eca-noguera/>

Especialització

Producció ramadera i assistència en sanitat animal.

BREU HISTÒRIA DE L'ESCOLA

Els inicis de l'actual Escola Agrària de Vallfogona de Balaguer es remunten a l'any 1972, quan el *Ministerio de Agricultura* va iniciar l'ensenyament professional agrari a les dependències de l'Agència d'Extensió Agrària (SEA) de Balaguer. Uns anys més tard, en el curs 1982-1983 i fins al 1984-1985 s'impartien les classes teòriques de formació professional agrària en una aula cedida per l'Institut Laboral de Balaguer i les pràctiques es realitzaven en l'antic camp de pràctiques de la finca de l'Empalme on actualment està situada l'Escola.

D'una banda, doncs, els estudis de formació professional agrària no tenien una ubicació física estable ja que havien passat dels locals del SEA a l'Institut; i de l'altra, a la finca de l'Empalme hi havia uns edificis disponibles.

Durant el curs 1985-1986, les classes d'FP Agrària ja es van impartir en la seva totalitat a la finca de l'Empalme, on l'antic galliner es va convertir en les noves aules. El projecte de construcció de la nova Escola de Capacitació Agrària de Vallfogona de Balaguer ja estava en marxa. Aquest projecte va consistir a remodelar i ampliar l'antic xalet de la família Vaquero, que n'era la propietària inicial als anys 50, en tres fases d'obres, que donarien lloc a l'edifici principal de l'Escola que avui tenim.

La finca va ésser venuda per la família Vaquero al *Ministerio de Educación Nacional* de l'Estat i després el *Ministerio de Educación y Ciencia* traspasà la totalitat de la finca al Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

Fins al curs 1997-1998 a l'Escola es va impartir l'FP agrària de 1r grau. A partir d'aquest curs es van implantar els cicles formatius de grau mitjà de:

- Tècnic en Explotacions Agràries Intensives
- Tècnic en Jardineria
- Tècnic en Explotacions Ramaderes
- Curs de Tècniques Agropecuàries

La implementació del cicle d'Explotacions Ramaderes, amb l'arribada de la reforma educativa l'any 1997/1998, va esdevenir l'empremta que va marcar l'especialització en ramaderia de l'Escola. Des que va sortir la primera promoció d'alumnes amb aquesta titulació, el pla d'estudis s'ha anat reforçant i consolidant amb el suport d'empreses col·laboradores i la millora de les instal·lacions per a la realització de pràctiques. La posada en marxa, posteriorment, del CFGM de Producció Agropecuària l'any 2010 i del CFGS de Ramaderia i Assistència en Sanitat Animal, l'any 2014, ha acabat de consolidar aquesta especialització.

INSTAL·LACIONS

Avui dia, l'Escola disposa d'unes instal·lacions plenament equipades i adaptades a les necessitats formatives de l'alumnat.

A l'edifici principal, hi ha un laboratori, la biblioteca, l'aula d'informàtica, dues aules, una sala d'audiovisuals, una sala de reunions, administració, despatxos per al professorat, cuina i menjador. Es compta amb una zona d'esbarjo i aparcament. L'Escola es va ampliar l'any 2018 amb la construcció d'un edi-

fici annex al principal amb dues aules, dos despatxos i dos banys. Les aules compten amb moderns sistemes de llum i so, parets i sostre de fusta, ordinadors, projectors i tot allò necessari per dur a terme classes per a una trentena de persones a cadascuna. A més, estan connectades per una paret mòbil que permet la seva transformació en una sala polivalent per a jornades i esdeveniments, que fins ara l'Escola no tenia.

L'Escola té també una finca amb 3,3 ha de superfície amb parcel·les per a conreus extensius, hort, pastures i pràctiques de tractor i maquinària, un camp de pràctiques per a l'alumnat, jardí de gespa i botànic amb espècies catalogades i un sistema de reg per degoteig i aspersion totalment automatitzat. També compta amb un taller de pràctiques de mecànica agrícola i magatzems per guardar maquinària, tractors i estris diversos, així com vestidors. Hi ha una petita explotació ramadera integrada per diverses granges que allotgen diferents espècies ramaderes: vaques, ovelles, porcs, conills i aus. En aquestes granges s'hi realitzen pràctiques docents que complementen els continguts teòrics explicats pel professorat a l'aula dels diferents mòduls professionals que s'imparteixen en els currículums dels cicles. Hi ha també instal·lacions per allotjar cavalls amb els quals es realitzen les pràctiques dels mòduls eqüestres del CFGS de Ramaderia i Assistència en Sanitat Animal.

PROJECTES

L'Escola participa en diversos projectes. En primer lloc, ha apostat fermament per la formació en alternança i dual des de la implantació del CFGS de Ramaderia i Assistència en Sanitat Animal l'any 2014. Durant tots aquests anys s'ha consolidat fortament la relació amb les empreses ramaderes de diferents sectors. Aquest fet permet la realització d'aquest tipus de formació gairebé a tot l'alumnat del cicle que ho sol·licita. Actualment el CFGM de Producció Agropecuària també s'ofereix en formació en alternança i dual.

L'Escola participa des de l'any 2012 en la Xarxa de Qualitat

i Millora Contínua que ha permès obtenir la certificació l'any 2015 de la norma ISO 9001:2008 i la recertificació, el juliol del 2021, amb la norma ISO 9001:2015. Actualment s'encamina a l'obtenció de l'ISO 14001 mediambiental amb la realització d'accions de cara a millorar diversos aspectes ambientals.

Una altra vessant important de la formació agrària del centre és la formació contínua, en les modalitats presencial, semi-presencial i a distància. S'ofereixen cursos d'especialitat agrària, ramadera i de pluriactivitat. També s'inclouen programes d'incorporació de joves a l'agricultura i la ramaderia, activitats de transferència tecnològica com jornades i visites tècniques, elaboració de materials de difusió per a la formació agrària (presencial i en línia), assessorament i reconeixement així com la participació en activitats de la comarca.

D'altra banda, el curs 2016-17 l'Escola es va incorporar a la Xarxa de Mobilitat del Departament d'Educació i participa en el programa Erasmus+ amb l'alumnat del CFGM, amb la realització de part de l'FCT en altres països, principalment a Finlàndia.

L'octubre de 2021, l'EA de Vallfogona va obtenir la carta ECHE, la qual cosa possibilita que a partir d'ara també es participi en el programa Erasmus+ amb l'alumnat del CFGS, i que permetrà a aquest alumnat realitzar pràctiques i estades en altres països d'Europa.

L'Escola vol esdevenir un centre referent en la formació, noves tecnologies i tècniques del sector agropecuari.

Tot això, però, no seria possible sense l'equip humà del centre. El personal de l'Escola és qui fa possible que es puguin dur a terme totes les activitats esmentades anteriorment. Els nou professors/es, les dues administratives i els dos oficials de finca són el motor de l'Escola. A més, es compta amb la participació d'especialistes i empreses ramaderes per col·laborar en la realització dels mòduls més específics dels cicles formatius.

CIN-QUANTA ANYS

D'ESCOLES AGRÀRIES (EA)

22.915

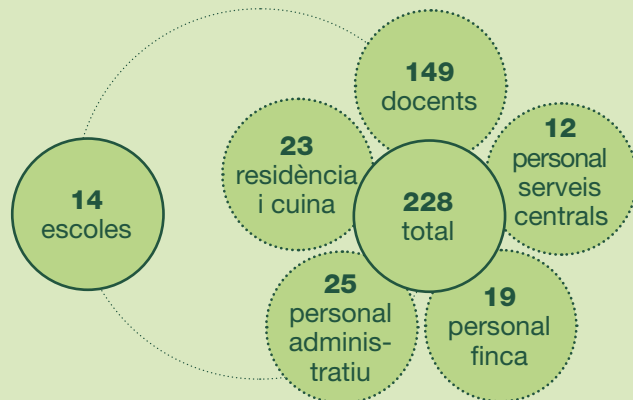
alumnes de formació inicial han passat per les Escoles Agràries al llarg dels 50 anys

531

treballadors han passat al llarg dels 50 anys

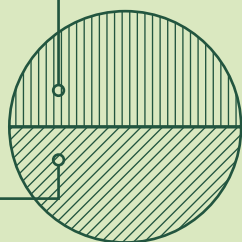
Actualment

Formació inicial (curs 2021-22)

379
alumnes
CFGM

376
alumnes
CFGS

Dones:
25,30%

Total:
755
alumnes

Formació contínua (any 2021)

A distància (FAD):
3.301

Total:
6.844
alumnes

Presencial i semi:
3.543

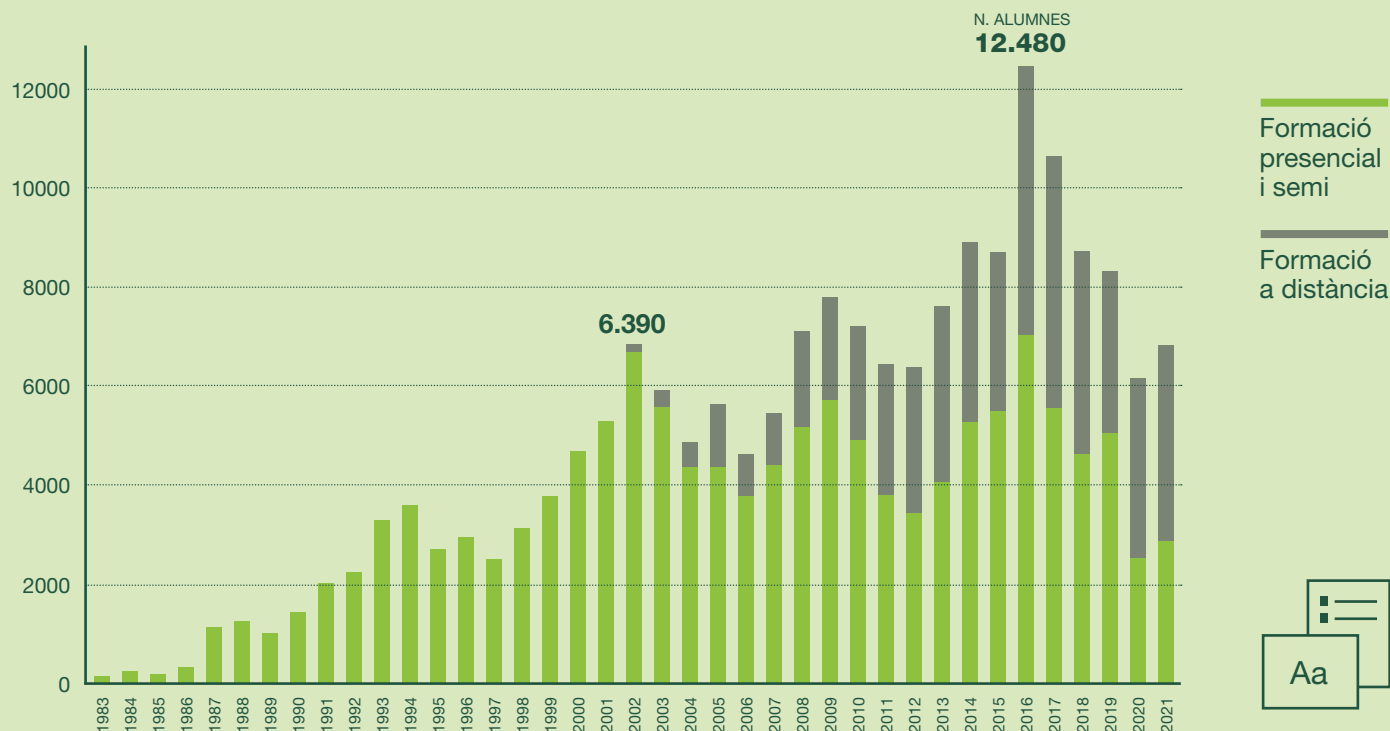

2.175
32% dones

4.669
68% homes

Evolució formació contínua (nombre d'alumnes x any)

CRISTINA MONTSERRAT RODRÍGUEZ

De Sant Climent de Llobregat (Baix Llobregat), va estudiar a l'Escola Agrària del Solsonès (promoció 2004-2006) un cicle formatiu de grau superior de Recursos Naturals i Paisatgístics.

Enginyera de forests.

Degana col·legi Enginyers de forests de Catalunya.

Fundadora i directora de l'empresa Entrearbres SLPU, empresa d'enginyeria forestal i ambiental. (Girona).

<https://www.entrearbres.cat/>

JORDI DUCH TORNÉ

Originari de Sarra (Conca de Barberà), és ex-alumne de l'EA Tàrraga on va estudiar fins a segon curs de segon grau de formació professional agrària (explotacions agropecuàries). Capatàs agrícola, va completar posteriorment el segon cicle d'FP a Alfarràs. Enginyer agrònom.

Director Industrial del grup Noel Alimentària. Sant Joan Les Fonts (La Garrotxa).

JUDIT CARREIRA RUIZ

Nascuda a Sant Joan de les Abadesses (El Ripollès) i ex-alumna de l'Escola Agrària del Pirineu on va estudiar el segon cicle de formació professional agrària, especialitat agropecuària. Sense lligams amb el món de la pagesia però d'origen rural.

Formatgera artesana.

Formatges l'Abadessa. La Seu d'Urgell.

RAMON MARTORELL VIDAL

De família pagesa i fill de Juncosa de les Garrigues, va estudiar el cicle formatiu de grau mitjà en Producció Agropecuària a l'escola de Borges Blanques.

Després de fer un curs d'incorporació a l'empresa agrària es va instal·lar a Maials (el Segrià).

Pagès, especialitzat en agricultura ecològica (ametller i olivera).

Quin tipus de formació vas fer? Què et va portar a estudiar formació professional agrària (motivació)? // Incorporació: Què et va portar a demanar la incorporació a l'empresa agrària?

Cristina Montserrat Rodríguez: Vaig estudiar el cicle formatiu de grau superior de Recursos Naturals i Paisatgístics a l'Escola Agrària del Solsonès.

Quan vaig acabar el batxillerat, no tenia gaire clar quin camí agafar. Vinc de família de pagès i sempre m'ha agradat molt acompanyar els pares al camp i al bosc. Sempre he sentit alguna cosa especial que no sabia com definir, una sensació màgica, tant acompanyant-los com treballant amb ells. Els meus pares tenien terres en un petit poble de Sant Climent de Llobregat, sobretot d'horta de regadiu, i un bosc de cirerers i un altre de pi blanc i alzina, venia de tradició familiar. Actualment, el meu pare està jubilat i la meva mare treballa a la meva empresa.

El motiu pel qual vaig decidir estudiar formació professional agrària va ser una visita al Saló de l'Ensenyament, on vaig trobar un estand de les escoles agràries i hi vaig anar a demanar informació. Només veure'n el contingut ja em va cridar l'atenció, i ho vaig trobar molt interessant. Juntament amb els meus pares, vam anar a visitar totes les escoles de capacitació agrària per veure en quina em sentia més còmoda, i a l'Escola Agrària del Solsonès vaig sentir alguna cosa especial.

Actualment, tinc una empresa d'enginyeria forestal i mediambiental anomenada Entrearbres. Vaig començar com a autònoma l'any 2013 amb el mateix nom comercial, fins que l'any 2018 em vaig haver de plantejar si continuar creixent o no. Aquell any vaig fer el pas de constituir una societat i ara la meva mare n'és l'administrativa, ja que, tot i treballar al camp, havia estat administrativa durant uns anys.

Judit Carreira Ruiz: Vaig començar el que abans anomenàvem formació professional en agropecuària a Olot i la vaig acabar a l'Escola Agrària del Pirineu; va ser una de les últimes promocions de formació professional que es van fer. Era una mala estudiant. Vaig deixar el batxillerat a la meitat i no volia estudiar més. La meva família insistia perquè jo continués estudiant, i sense voler vaig aterrar a la formació professional d'Olot. Tenia clar que no volia estar tancada en un despatx o en una fàbrica, ni tenir un horari molt rigorós. Una mica per descart vaig decidir estudiar agrària, però mai vaig pensar que tindria tant d'èxit.

L'any 1997 pràcticament no hi havia noies i pensava que això seria un impediment; sigui com sigui, el contingut em va encantar i em vaig anar engrescant fins avui dia. Sentia que el que estudiava tenia una lògica, un sentit, que tot allò que aprenia teòricament ho podia aplicar a la pràctica. Aquí vaig descobrir el que realment m'agradava.

Actualment, tinc una petita formatgeria artesana al casc antic de la Seu d'Urgell, una microformatgeria urbana.

No tenim ramat propi, però tota l'experiència que he anat adquirint aquests anys em permet desenvolupar la feina d'elaborar formatges. A les pràctiques vaig demanar anar a una explotació amb formatgeria on pogués desenvolupar tant la part de ramaderia com d'elaborar formatges, i aquesta experiència m'ha permès arribar on soc ara.

Ramon Martorell Vidal: Vaig començar a estudiar a l'Escola Agrària de Borges Blanques amb 16 anys, quan vaig acabar l'ESO. Vaig escollir aquesta escola perquè és la que em quedava més a prop i allà vaig estudiar el cicle formatiu de grau mitjà en Producció Agropecuària. Em quedava a dormir a la residència de l'escola i aquella era la meva casa de dilluns a dijous.

La meva família venia de tradició pagesa i ho he viscut des de petit. Sempre he tingut clar que jo també em volia dedicar al camp i, per aquest motiu, vaig decidir estudiar formació professional agrària.

Vaig estar treballant un temps amb un pagès de fora i més endavant vaig decidir anar pel meu compte. Quan em vaig incorporar a l'empresa agrària, com que ja havia cursat aquest cicle, només vaig haver de fer algun curs perquè la resta ja ho tenia convalidat.

Jordi Duch Torné: Vaig estudiar la formació professional I i la formació professional II. Vaig fer els quatre primers cursos a l'Escola Agrària de Tàrraga i el cinquè el vaig anar a fer a l'Escola Agrària d'Alfarràs.

El que em va portar a estudiar formació professional agrària va ser la meva família, que té terres i vinyes. A mi no m'agradava estudiar i no volia continuar fent-ho, però la meva família em va obligar a continuar, i bàsicament vaig anar a fer la formació agrària per quedar-me a casa.

Allà vaig veure que realment m'agradava molt, que la física i la mecànica m'apassionava, i hi vaig trobar molt bons professors. Un cop acabat el pas per les escoles, vaig decidir continuar estudiant i vaig anar a Barcelona a fer una enginyeria tècnica i després a Lleida a fer una enginyeria superior.

Actualment, soc enginyer agrònom i director industrial del grup Noel Alimentària, i tinc al meu càrrec més de 1.800 persones i 15 fàbriques. La meva família continua tenint les terres, però les tenim arrendades.

Quines formacions, fets o activitats, recordes com més interessants de l'escola?

CMR: Tinc un munt de records d'aquesta etapa, però sobretot

em va agradar moltíssim el contingut en botànica i jardineria. Em va encantar dissenyar tot el jardí de l'escola i, per aquest motiu, actualment soc una apassionada de la botànica.

També em va semblar molt interessant l'assignatura d'ordenació forestal i l'assignatura de viviers de producció de plantes. A l'escola tenen unes instal·lacions amb hivernacles on reproduïem espècies vegetals. Vam germinar una llavor de garrofes i a hores d'ara el garrofer encara el tenen els meus pares.

Una altra assignatura que em va cridar molt l'atenció, tant per la seva duresa com per la maduresa que et feia adquirir, va ser la de classes teòriques i pràctiques de motoserra. Jo no n'havia agafat mai cap i pensava que no seria capaç, però allà vaig aprendre que sí.

Actualment, com a enginyera forestal dirigeixo la meua empresa i, personalment, m'agrada agafar la motoserra amb el meu home. És molt fàcil dirigir; tanmateix, també és necessari conèixer l'altra part.

JCR: Personalment, no va ser fàcil. A mi m'agradava molt el que estudiava, però va ser complicat. En aquell moment hi havia molt poques noies i jo no era ni de pagès ni de ciutat. El que recordo més són les estones que elaboràvem formatges i les pràctiques a la formatgeria, que em van obrir un món.

També estic molt agraïda per l'oportunitat que em van donar d'anar a treballar a la formatgeria Serrat Gros alguns estius.

RMV: Tinc un molt bon record de les sessions pràctiques, les teòriques se'm feien més feixugues. Teníem professors que feien les classes molt boniques, però el que més m'agradava eren les pràctiques amb el tractor, anar a fer rodatges al camp, les visites a empreses i cellers, els tallers...

Recordo anar al poble quan acabàvem les classes i passejar junts, ens enteníem molt perquè érem tots del mateix sector i teníem els mateixos interessos.

També tinc molt bon record del menjar i de les bromes d'en Ventura, un professor de l'escola.

JDT: A mi em va marcar el fet de marxar fora de casa amb 14 anys i internar-me entre setmana a la residència de l'escola. Allà vaig conèixer molta gent, vaig descobrir coses noves, coses que m'agradaven molt i no sabia, tenia més llibertat... Vaig aprendre coses que probablement a casa no hagués fet, com per exemple esquiar.

Com he dit abans, a 3r em vaig adonar que aquest món m'apassionava i que volia continuar estudiant. Durant aquest curs vaig coincidir amb un professor que em va marcar, en Manel, que m'ensenyava tot el que realment volia aprendre.

Alumnes del CFGM formació agropecuària al camp, classificant males herbes. Foto: EA de Tàrraga.

Els anys d'escolarització anteriors m'havien fet avorrit l'estudi, i l'Escola Agrària de Tàrraga em va retornar les ganes d'estudiar.

Érem uns quants que volíem anar a la universitat a estudiar una enginyeria i, des de l'escola, ens van ajudar a reforçar moltes assignatures perquè anéssim més preparats. Estic molt agraït per tot el suport que ens van donar els professors del centre i, que gràcies a ells, puc dir que tinc una enginyeria amb un 8.

Què creus que t'ha aportat a la teua vida professional el pas per l'escola agrària?

CMR: El mòdul tenia una durada de dos anys amb pràctiques obligatòries. El primer any vaig estar al parc de Collserola i el segon any, al Parc Nacional d'Aiguestortes. Allà estava amb l'equip de manteniment i amb un equip de biòlegs que feien censos de fauna. El meu tutor era enginyer de forests, i em vaig començar a interessar molt per aquesta carrera universitària, que finalment vaig estudiar a Lleida.

Estic molt agraïda perquè la teoria que aprens en aquest mòdul l'apliques a la pràctica de forma contínua i fa que apreïis molt la formació que t'estan impartint.

JCR: Si no hagués fet aquesta formació professional no hauria descobert la meua forma de vida, la meua feina és la meua vida i viceversa, i ho visc amb molta passió. No hauria trobat la meua forma d'entendre la vida, d'estar a la natura, amb els animals, amb els aliments, a les muntanyes...

RMV: He après els coneixements més teòrics a l'escola. Pel que fa als temes pràctics, com que vinc de família pagesa, ja en tenia un coneixement bastant ampli. Sobretot m'ha ajudat molt amb la gestió empresarial i els temes més relacionats amb la informàtica.

El fet d'estar tota la setmana a la residència també em va permetre poder treure'm el carnet de cotxe i de tractor a l'escola.

JDT: El pas per l'escola agrària m'ha aportat moltes coses, tant en l'àmbit professional com en l'àmbit personal. Professionalment, vaig aprendre molts coneixements que a la carrera no s'expliquen, molts conceptes i moltes pràctiques que a la universitat es passen per alt.

Tota la part relacionada amb la mecànica i la física l'he après a l'escola, així com la topografia. Molts coneixements els tinc d'aquests anys i no els he après enlloc més.

I personalment?

CMR: Tinc un record preciós d'aquests anys. L'equip que vam formar era com una família, em sentia en un entorn de plena confiança. Vaig fer amistats que encara conservo, amistats de tota la vida, i actualment seguim mantenint el contacte.

Amb els professors també vam fer molta pinya. L'accessibilitat per part seva i la passió que transmetien per la seva professió era apassionant. Érem com una família.

JCR: Descobrir que més que una feina és una forma de vida, de relacionar-nos, de quines són les prioritats.

RMV: M'he pogut incorporar a l'empresa agrària gràcies a l'ajuda de l'escola. Vaig començar que no tenia res i avui dia puc portar el meu negoci.

JDT: Personalment, la part més humanística. A l'escola realitzàvem unes sessions a casa d'un professor on descobríem autors de música molt destacats de la música francesa i també espanyola. Vaig descobrir autors que potser no hauria conegut mai, maneres de fer, maneres de viure i de veure la vida, nous músics.

També ens explicava temes relacionats amb la història i la literatura. A mi em fascina la història, viatjar, conèixer d'on venen les coses, perquè passen, altres cultures... Totes aquestes coses em venen d'aquells anys i les vaig aprendre durant aquells anys.

El pas per les escoles m'ha canviat la vida, passar de quedar-me en un poble de Tarragona a fer un gir de 180 graus. Anar a estudiar una enginyeria a Barcelona, a Lleida, ser directiu i tenir una gran quantitat de gent a càrrec meu..., però quedant-me finalment al meu poble.

Tinc molt bons records de les escoles, dels professors, dels companys. Aquesta formació per a la gent de pagès és molt bona i val molt la pena. Només tinc paraules d'agraïment.

Com veus el teu futur professional?

CMR: Empresària portant la meua empresa, que m'encanta, però més encarada a la formació i a l'aportació de valor. Dono molta importància a la formació contínua, a aprendre i desaprendre si és necessari, tant en la vida professional com personal; és molt enriquidor.

JCR: Veig un futur professional positiu. Veig una gran diferència respecte a l'interès de les persones cap a aquests oficis i productes. Quan vaig començar quasi ningú els coneixia o es sorprenien quan els explicava la meua professió, i això ha anat canviant considerablement.

Actualment, hi ha molt d'interès per recuperar el que ja saben fer els nostres avis. Sense anar més lluny, fa uns anys que estic fent formacions de forma particular en escoles interessades en l'elaboració de formatges a casa, a adults... per tant, podem dir que hi ha una tendència positiva.

Una cosa que em preocupa, però, és el greu problema del relleu generacional al camp. Cada vegada hi ha menys pagesos i, si no hi ha producció agrària, no hi ha producció d'artesans alimentaris. Es valoren molt els productes artesans, però preocupa la matèria primera.

RMV: Em veig tota la vida treballant al camp, perquè ho gaudeixo molt i és el que m'apassiona. He crescut en aquest món i ho porto a la sang.

El futur professional el veig positiu. Em dedico a l'agricultura ecològica, concretament als ametllers i les oliveres, i últimament sembla que es valora més.

JDT: Vaig sortir de l'escola fa més de 30 anys i he passat per moltes posicions. De tècnic, encarregat, responsable, director de fàbrica... i avui puc dir que soc director industrial del grup Noel Alimentària amb 15 fàbriques, 1.800 persones a càrrec meu, magatzems a Europa, magatzems als Estats Units, logística mundial... Em considero un home amb molta sort, vaig acabar la carrera amb bona nota, he pogut fer diversos màsters i he pogut viatjar molt. No hauria pogut imaginar la meua vida tal com és ara, m'ha vingut i he tingut sort, però també m'ho he treballat.

El meu futur professional me l'imagino on soc. A mi m'apassiona la ciència, la tècnica la indústria, les fàbriques i la gent. Fa vuit anys que soc director d'aquesta empresa, vaig començar com a director d'enginyeria i ara soc director industrial.

